

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

Model of Generosity for and aging man of local government in
Mueang District Nongkhai Province.

โดย

ดร.ภัสสิลา น้อยเจริญ

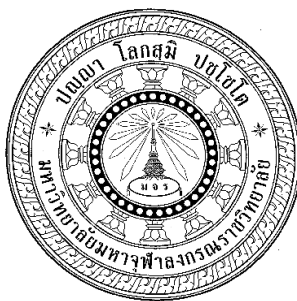
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตหนองคาย

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761021

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

Model of Generosity for and aging man of local government in
Mueang District Nongkhai Province.

โดย

ดร.ภัณฑิลา น้อยเจริญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

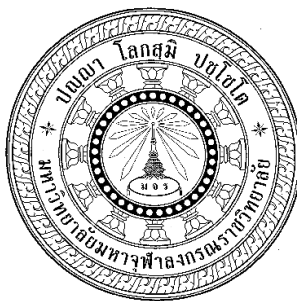
วิทยาเขตหนองคาย

พ.ศ. ๒๕๖๑

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610761021

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Model of Generosity for and aging man of local government in
Mueang District Nongkhai Province.

By

Dr. Phunthila Noicharoen
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Nong Khai Campus
B.E. 2561

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University
MCU RS 610761021

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ผู้วิจัย:	ดร.ภณทิลา น้อยเจริญ
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๑
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เพื่อสร้างต้นแบบการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายในเชิงนโยบายสาธารณะและเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น ผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน ๔๐๐ คน ได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยระบบโควตา ตัวแทนภาคีรัฐ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๐ คน และกลุ่มที่ ๒ คือ ตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๐ คน รวมเป็น ๒๐ คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ตามวิธีการของลิเคอร์ท มี ๕ ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .๙๒ และแบบสัมภาษณ์ ตามแบบกำหนดแนวทางไว้ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ โดยวิธี Stepwise นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา พบว่า

๑. ปัจจัยที่มีค่าสหสัมพันธ์กับการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีความสัมพันธ์กับตัวแปรปัจจัยด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกือบทุกด้าน รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความมั่นคงของครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ปัจจัยด้านนันทนาการ และปัจจัยด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ และปัจจัยด้านรายได้และปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๑

๒. ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ตัวแปรอิสระ ๖ ปัจจัย สามารถอธิบายตัวแปรตาม สามารถอธิบายได้ ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวม ได้ร้อยละ

๗.๒ มีค่า $R^2 = .๐๗๒$ และมีค่าของ F เท่ากับ ๔.๕๘๓ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .๐๑$ มีตัวแปรที่สำคัญเข้าสู่สมการ ๓ ตัวแปร และมีความสัมพันธ์เชิงบวกเรียงตามลำดับสูงมากไปต่ำมาก คือ ตัวแปรปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคงของครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ตัวแปรปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพ สมการทำนาย

$$Y = ๒.๖๘๓ + -.๑๑๙X_๑ + ๑.๖๘๙X_๒ + .๒๔๑X_๓$$

๓. ผลการยืนยันผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้ให้เห็นด้วยกับผลการวิจัยในระยะที่ ๑ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง ๓ ตัวแปรปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคงของครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ตัวแปรปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพ

๔. ข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุคือ ควรมีกฎหมายที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มงบประมาณสำหรับการจัดสวัสดิการในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุให้มากขึ้นยิ่งกว่าเดิม รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณในการฝึกอบรมสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุตามศักยภาพของผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่น การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และควรมีการตรวจสอบสิทธิในการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุว่าได้รับสิทธิการรักษาอย่างไร

Research Title: Model of Generosity for and aging man of local government inv Mueang District Nong Khai Province

Resereacher: Dr.Phunthila Noicharoen

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nongkhai Campus

Fiseal Year: 2561/2018

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The purpose of this research is to study factors related to the generosity of the elderly of the local government organization in Mueang District, Nong Khai Province, in order to create a prototype and study the suggestions for creating The generosity for the elderly of the local government organization in Mueang District, Nong Khai Province,. Samples were 400 elderly or elderly representatives, through the quota system and 18 persons from administrators and personnel responsible for providing welfare to the elderly. The instrument used in the research were a five rating scale questionnaire with .98 of reliability value and the interview guide questions form and also focus group activity. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation. The statistic applied for hypothesis testing is Pearson's coefficient relation with the statistic significant at .05 level and multiple regression by stepwise method. The data analysis and result explanation is used for qualitative research.

The results of the research were as follows;

1. The factors that have correlated values and the generosity to the elderly of the local government organization in Mueang District, Nong Khai Province, have a relationship with the factors of Building social services and the most supportive networks, followed by family security, caregivers and protection factors. Recreation and health factors and medical care have a statistically significant relationship at .05 level. Income and housing factors have statistically significant differences at the .05 level.
2. The result of multivariate regression analysis found that 6 independent variables can explain the dependent variables, it can explain that

the factors affecting the quality of life of the elderly in the local administrative organization in Mueang District, Nong Khai Province as a whole 7.2% With $R^2 = .072$ and the value of F equal 4.583, which has statistical significance at the .01 level. There are 3 important variables entering the equation and there are positive relationships in order from high to very low, namely the standard factor for creating social services and the network supporting the standard factor for security of the family, caregiver, and protection variables, health standard factors and health care.

The predicted equation were as follows

$$Y = 2.683 + -1191x_1 + 176x_6 + 241x_3$$

3. Recommendations Local government organizations should have a welfare fund for the elderly in the event that the elderly illness or death should increase the budget for welfare allowances. The elderly should have a budget to help the elderly in their daily lives. Remember the day, health officials should give advice to health care for the elderly, and the elderly caregivers should have services to send and receive the elderly in case of going to the hospital. (In addition to illness-accident-emergency)

4. Confirmation results of the research found that the participants agree with the findings of Phase 1, which are factors that affect the quality of life of the elderly in the local government organization 3 variables, standard factors in creating social services and networks, supporting standard factors of family security, caregivers and protection of factor variables in Standards of health and healthy living and has offered the factors that affect the quality of life for the elderly, another factor is the third factor, factor income, recreational and residential factors.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้ สำเร็จได้ด้วยความสามารถอย่างยิ่งจากบุคคลหลายภาคส่วนที่ช่วยหาคำแนะนำในการทำวิจัยเล่มนี้ตั้งแต่ต้น จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ดร.ศิริกัญญา สุวัฒน์ ครู โรงเรียนท่าบ่อพิทยาคม ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา พระสุวรรณสุทธาโส อาจารย์ประจำสาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตหนองคาย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ที่อนุเคราะห์ให้คำแนะนำที่มีประโยชน์เกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณผู้สูงอายุและตัวแทนผู้สูงอายุที่กรุณาตอบแบบสอบถามและผู้บริหารบุคลากร ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ที่กรุณาให้สัมภาษณ์ ให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการวิจัยต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ทุกท่าน

ขอกราบรำลึกพระคุณของคุณพ่อพุทธ คุณแม่อุลย์ น้อยเจริญ ผู้ที่ให้ชีวิต ให้โอกาส ให้การอบรมสั่งสอนสิ่งที่ตั้งใจแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณความเป็นกรรมกรก่อสร้างของพ่อและแม่ ที่สร้างให้ลูกมีทุกอย่างในวันนี้ด้วยความภูมิใจอย่างที่สุด

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบูรพาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาทุกท่าน

ดร. ภัณชิตา น้อยเจริญ

๓๐ กันยายน ๒๕๖๑

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
ABSTRACT.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๕
ปัญหาการวิจัย.....	๕
ขอบเขตของการวิจัย.....	๕
สมมติฐานการวิจัย.....	๖
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	๗
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	๙
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	๑๐
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๑๐
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๑
แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	๑๑
แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ.....	๓๐
แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ.....	๖๒
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น.....	๖๙
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๘๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๙๐
รูปแบบการวิจัย.....	๙๐
พื้นที่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๙๑
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๙๒
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๙๕
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๙๕
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๙๗

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๙๙
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๙๙
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๑๐๐
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๑๐๑
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	๑๓๗
สรุปผล.....	๑๓๗
อภิปรายผล.....	๑๔๓
ข้อเสนอแนะ.....	๑๔๖
บรรณานุกรม.....	๑๔๘
ภาคผนวก.....	๑๔๙
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	๑๕๐
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย.....	๑๕๙
ภาคผนวก ค ค่าความสอดคล้อง IOC.....	๑๖๑
ภาคผนวก ง ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับ.....	๑๖๗
ภาคผนวก จ แบบสรุปโครงการ.....	๑๘๐
ภาคผนวก ฉ ภาพประกอบการสัมภาษณ์.....	๑๘๔
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๘๗

สารบัญญัตราสาร

ตารางที่		หน้า
๒.๑	การคาดประมาณการประชากรของประเทศไทยพ.ศ.๒๕๕๓ - ๒๕๘๓.....	๒๘
๓.๑	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.....	๙๒
๓.๒	ค่าระดับของความสัมพันธ์.....	๙๗
๔.๑	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๑๐๑
๔.๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน.....	๑๐๒
๔.๓	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพกาย.....	๑๐๓
๔.๔	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพจิตใจ.....	๑๐๔
๔.๕	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพอารมณ์.....	๑๐๕
๔.๖	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพทางสังคม.....	๑๐๖
๔.๗	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน.....	๑๐๗
๔.๘	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล.....	๑๐๘
๔.๙	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านรายได้.....	๑๐๙
๔.๑๐	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านที่พักอาศัย.....	๑๑๐
๔.๑๑	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านนันทนาการ.....	๑๑๑

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑๒	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสงครามสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง.....	๑๑๒
๔.๑๓	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสงครามสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายการเกื้อหนุน.....	๑๑๓
๔.๑๔	แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย.....	๑๑๕
๔.๑๕	ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวม.....	๑๑๗
๔.๑๖	ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพกาย.....	๑๑๙
๔.๑๗	ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพจิตใจ.....	๑๒๐
๔.๑๘	ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพอารมณ์.....	๑๒๒
๔.๑๙	ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพทางสังคม.....	๑๒๓

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๔.๑	ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย.....	๑๔๗
๕.๑	ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย.....	๑๕๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง ๓ - ๔ ทศวรรษที่ผ่านมาทำให้ประเทศเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๔๓ - ๒๕๔๔ คือ มีประชากรอายุ ๖๐ ปี คิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งหมด นอกจากนี้ สัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีอีกตัวบ่งชี้หนึ่ง que แสดงถึงการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว นั่นคือ “ดัชนีการสูงวัย” (Aging index) ซึ่งแสดงการเปรียบเทียบโครงสร้างการทดแทนกันของประชากร กลุ่มผู้สูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) กับกลุ่มประชากรวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี) โดยดัชนีการสูงวัยมีค่าต่ำกว่า ๑๐๐ แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุน้อยกว่าจำนวนเด็ก แต่ในทางตรงข้าม ถ้าดัชนีมีค่าเกินกว่า ๑๐๐ แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุนี้นอกจากจำนวนเด็ก แต่ในทางตรงข้าม ถ้าดัชนีมีค่าเกินกว่า ๑๐๐ แสดงว่าจำนวนประชากรสูงอายุนี้นอกจากจำนวนประชากรเด็ก^๑ โดยมีการใช้ ดัชนีการสูงวัยจำแนกสังคม^๒ คือ ๑) สังคมเยาว์วัย (young society) หมายถึงค่าดัชนีต่ำกว่า ๕๐, ๒) สังคมสูงวัย (aged society) หมายถึง ค่าดัชนีระหว่าง ๕๐ - ๑๑๙.๙, ๓) สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (completed aged society) หมายถึง ค่าดัชนีระหว่าง ๑๒๐ - ๑๙๙.๙, และ ๔) สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (super aged society) หมายถึง ค่าดัชนีตั้งแต่ ๒๐๐ ขึ้นไป โดยมีสาเหตุสำคัญของการเพิ่มสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากปัจจัยสำคัญ ๒ ประการ^๓ คือ การลดลงของภาวะการเจริญพันธุ์หรือการเกิดน้อยลง จากข้อมูลอัตราการเจริญพันธุ์รวม แสดงให้เห็นว่าจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยที่สตรีคนหนึ่งมีตลอดวัยเจริญพันธุ์ได้ลดลงจาก ๔.๙ คน ต่อสตรี ๑ คน ในปี ๒๕๑๗ เหลือเพียงประมาณ ๑.๖ คน ต่อสตรี ๑ คน ในปี ๒๕๕๖ และเหลือประมาณ ๑.๓ คน ในปี ๒๕๗๖ ประการต่อมาคือ การลดภาวะการตายทำให้อายุคนไทยยืนยาวขึ้น ดูได้จากอายุคาดเฉลี่ยแรกเกิดของคนไทยเมื่อ ๕๐ ปีก่อน อายุคาดเฉลี่ยแรกเกิดของประเทศชายประมาณ ๕๕ ปี เพศหญิงประมาณ ๖๒ ปี แต่เมื่อปี ๒๕๕๗ อายุคาดเฉลี่ยแรกเกิด ได้เพิ่มสูงขึ้น โดยเพศชายประมาณ ๗๒ ปี เพศหญิงประมาณ ๗๙ ปี และอีกสิบปีข้างหน้าอายุคาดเฉลี่ยแรกเกิดของเพศชายประมาณ ๗๖ ปี และเพศหญิงประมาณ ๘๓ ปี

^๑ สำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. “ประชากรผู้สูงอายุไทย : ปัจจุบันและอนาคต” (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๘) หน้า ๒.

^๒ ปราโมทย์ ปราสาทกุล, “สถานการณ์ผู้สูงอายุ แนวโน้มและผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน”, ๒๕๕๖.

^๓ ไทปริฟอร์ม. (๒๕๕๗). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๕๕, ๑๖ กันยายน ๒๕๕๗. จาก www.isranews.org/thaireform-other-news/item/๒๗๘๓๐-ageing-society.html.

จากโครงสร้างประชากรที่แสดงให้เห็นถึงอายุคาดเฉลี่ยของประชากรไทยที่เพิ่มขึ้น ทำให้จำเป็นต้องมีนโยบาย มาตรการ สวัสดิการและการบริการสังคมที่เหมาะสมและแสดงออกต่อผู้สูงอายุในรูปแบบของความเอื้ออาทร ในแง่ของนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุที่รัฐบาลกำหนดให้มีขึ้นสามารถพิจารณาได้จากปี พ.ศ.๒๕๒๕ เป็นต้นมา ที่มีการจัดทำแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ (พ.ศ. ๒๕๒๕ – ๒๕๔๔) ซึ่งมีประเด็นสำคัญที่กำหนดให้มีการให้บริการพื้นฐานด้านต่างๆ แก่ผู้สูงอายุอย่างกว้างขวางและทั่วถึง และต่อมาปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้จัดทำนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาว (พ.ศ.๒๕๓๕ – ๒๕๕๔) และรัฐได้ประกาศนโยบายชัดเจนให้มีสวัสดิการสงเคราะห์โดยผ่านโครงการเงินอุดหนุนกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน ดำเนินการโดยกรมประชาสงเคราะห์ และรักษาพยาบาลในโรงพยาบาล และสถานบริการของรัฐ โดยไม่คิดมูลค่าแก่ผู้สูงอายุทั่วประเทศที่ไม่ได้รับสวัสดิการนี้จากแหล่งใดๆ ทำให้ผู้สูงอายุไทยทุกคนมีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่า (ดำเนินการโดยกระทรวงสาธารณสุข) นอกจากนี้แล้วรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังได้กำหนดให้รัฐต้องรับผิดชอบและช่วยเหลือผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐ – ๒๕๔๔) ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุโดยการเพิ่มเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ ส่งเสริมครอบครัว องค์กรเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ และส่งเสริมให้องค์กรหลักทำหน้าที่รับผิดชอบผู้สูงอายุอย่างเป็นเอกภาพ แผนพัฒนางานสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ ๓ ถือว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเป้าหมายพิเศษกลุ่มหนึ่งที่จะต้องให้การพิทักษ์ ปกป้อง คุ้มครองดูแลและพัฒนาศักยภาพ ซึ่งจะต้องจัดสวัสดิการสังคมประเภทต่างๆ ให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สมศักดิ์ศรีและเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าและประสิทธิภาพอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาประเทศโดยส่วนรวม ทั้งนี้ มาตรการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุจะต้องครอบคลุมการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมต่างๆ ขยายศูนย์บริการสังคมแก่ผู้สูงอายุ และให้มีกฎหมายเพื่อให้การคุ้มครองส่งเสริมและสนับสนุนรวมทั้งการจัดบริการสวัสดิการต่างๆ แก่ผู้สูงอายุ^๔

ปัจจุบันรัฐบาลได้มีการกำหนดกฎหมายและกำหนดนโยบายที่ปกป้องคุ้มครองผู้สูงอายุมาอย่างต่อเนื่อง คือ ๑) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี ๒๕๕๐ มาตรา ๘๐ ระบุไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม” ซึ่งเป็นภาระอย่างชัดเจนถึงการพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้^๕, ๒) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.

^๔ ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิลและนุชนาฏ ยูธันเงาะ. “กลไกการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย”, รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส), (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, ๒๕๔๔, หน้า ๑-๒.

^๕ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก. หน้า ๑ – ๑๒๗. ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐.

๒๕๔๖ มาตรา ๑๑ “ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยอนุมาตรา (๑) – (๑๓)^๖, ๓) พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๖ ระบุสิทธิและหน้าที่ไว้ว่า “สุขภาพของเด็ก คนพิการ คนสูงอายุ คนด้อยโอกาสในสังคม และกลุ่มคนต่างๆ ที่มีความจำเป็นในเรื่องสุขภาพต้องได้รับการสร้างเสริมและคุ้มครองอย่างสอดคล้องและเหมาะสมด้วย” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งอาจเป็นทั้งผู้ยากไร้ ผู้ทุพพลภาพหรือพิการ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายตามกฎหมายนี้ที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลทั้งบริการด้านสุขภาพและบริการด้านสังคม, ๔) แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๖๔) ที่ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ๕ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านบริหารจัดการเพื่องานพัฒนาผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนางานองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนฯ^๗ และพระราชบัญญัติการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม^๘ และหนึ่งในหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทำ ก็คือ การส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ ซึ่งนับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๘ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ไว้ ๖ ประการคือ มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มาตรฐานด้านรายได้ มาตรฐานฐานที่พักอาศัย มาตรฐานด้านนันทนาการ มาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครั้ว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และมาตรฐานการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน^๙

พระราชบัญญัติการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมและหนึ่งในหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทำ ก็คือ การส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็กและเยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ ที่ต้องเป็นไปตามภารกิจที่ได้รับถ่ายโอนภารกิจบริการสาธารณะจากส่วนราชการให้องค์กรปกครองส่วน

^๖ “พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖,” *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๓๐ก. หน้า ๑-๘. ธันวาคม ๒๕๔๖.

^๗ “พระราชบัญญัติสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๐, *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๑๖ก. หน้า ๑-๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๐.

^๘ คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย, *แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๖๔)*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพวัฒนา, ๒๕๕๓)

^๙ “พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒, *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๑๑๔ก. หน้า ๑-๒๑. ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๖.

^{๑๐} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, *มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๘*, (กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๔๘)

ท้องถิ่นเป็นผู้ทำ “ประชาชนจะต้องได้รับบริการสาธารณสุขที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ”^{๑๑} ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเป็นผู้บริหารจัดการสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองคาย ประกอบไปด้วย เทศบาลเมือง จำนวน ๒ แห่ง เทศบาลตำบล จำนวน ๑๗ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน ๔๘ แห่ง รวมเป็นจำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น จำนวน ๖๗ แห่ง^{๑๒} ซึ่งถือว่าหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดหนองคาย ที่มีจำนวนและร้อยละเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ จากประชากรจังหวัดหนองคายทั้งหมด ๕๑๙,๕๘๐ คน เป็นประชากรผู้สูงอายุ ร้อยละ ๑๒.๙๐ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๒.๕ ในปี ๒๕๕๗ อยู่ที่ร้อยละ ๐.๔ และปัจจุบันสภาพของสังคมจังหวัดหนองคายเป็นสังคมผู้สูงวัย กล่าวคือ มีประชากรอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ ๑๐.๐ ของประชากรทั้งจังหวัด เมื่อพิจารณาการกระจายตัวของผู้สูงอายุตามรายอำเภอที่อาศัย พบว่า จากจำนวนผู้สูงอายุทั้งสิ้น ๖๗,๑๒๘ ราย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองหนองคายมากที่สุด คือ ร้อยละ ๓๐.๐ ของผู้สูงอายุทั้งจังหวัด รองลงมาคือ อำเภอท่าบ่อ ร้อยละ ๑๙.๐ ของผู้สูงอายุทั้งจังหวัด อำเภอโพนพิสัย ร้อยละ ๑๗.๓ ของผู้สูงอายุทั้งจังหวัด ตามลำดับ ส่วนอำเภอโพธิ์ตากมีผู้สูงอายุน้อยที่สุด คือ ร้อยละ ๓.๑ ของผู้สูงอายุทั้งจังหวัด^{๑๓}

จากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ตามมาตรฐาน ทั้ง ๖ มาตรฐานที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ รวมถึงตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ จากการดำเนินงานด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ จึงทำให้ผู้วิจัย เกิดความสนใจว่า การดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อันจะก่อให้เกิดการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบของความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุอย่างไร เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายต่อไป

^{๑๑} อ่างแล้วใน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๔๙.

^{๑๒} จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดหนองคาย, กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, ๒๕๕๘.

^{๑๓} สรุปลสถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดหนองคาย พ.ศ. ๒๕๕๘, สำนักงานสถิติจังหวัดหนองคาย, ๒๕๕๙.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๑.๒.๒ เพื่อสร้างต้นแบบการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายในเชิงนโยบายสาธารณะ

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๑.๓.๒ ต้นแบบการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายเป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีอะไรบ้าง

๑.๔ สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ ปัจจัยมาตรฐานด้านที่พักอาศัย ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครั้ว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และปัจจัยมาตรฐานการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่าย เกื้อหนุน มีความสัมพันธ์กันกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังต่อไปนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัย ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการจัดการสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๘ ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๖ ด้าน ประกอบด้วย มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มาตรฐานด้านรายได้ มาตรฐานด้านที่พักอาศัย มาตรฐานด้านนันทนาการ มาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครั้ว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และมาตรฐานการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน

๒. ขอบเขตด้านพื้นที่

ในการวิจัย ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิจัยในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๓. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ระหว่างเดือน ตุลาคม ๒๕๖๐ - กันยายน ๒๕๖๑

๔. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๔.๑ การวิจัยระยะที่ ๑ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๔.๑.๑ ประชากรในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๗,๓๔๒ คน^{๑๔}

๔.๑.๒ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ระบบโควตา เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายอย่างเท่าๆ กัน ทั้ง ๑๖ แห่งๆ ละ ๒๕ คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน ๔๐๐ คน

๔.๒ การวิจัยระยะที่ ๒ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ ตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๙ คน และกลุ่มที่ ๒ คือ ตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๙ คน รวมเป็น ๑๘ คน เป็นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

๕. ขอบเขตด้านตัวแปรการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

๕.๑ ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ ปัจจัยมาตรฐานฐานที่พักอาศัย ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และปัจจัยมาตรฐานการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน

^{๑๔} สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย, จำนวนผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย, ณ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๖๐.

ด้านศาสนา ด้านศิลปะวัฒนธรรมและธรรมชาติ ศูนย์บริการผู้สูงอายุเพื่อให้การปรึกษาแก่ผู้สูงอายุ และสมาชิกในครอบครัวเป็นสถานที่ออกกำลังกายเล่นกีฬาพักผ่อนหย่อนใจทำงานอดิเรกเป็นต้น สโมสรผู้สูงอายุเพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการพักผ่อนออกกำลังกายพบปะสังสรรค์การรับ บริการตรวจสุขภาพการเรียนอาชีพการเรียนภาษาการรับปรึกษาปัญหาการบำเพ็ญประโยชน์ให้ สังคมเช่นสอนหนังสือเล่านิทานสอนดนตรีสอนลีลาศตลอดจนการเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วย และพิการ บริการนันทนาการงานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์ การจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับ เยาวชนคนในชุมชนกลุ่มเครือข่าย การทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติศาสนสถานแหล่งท่องเที่ยว นอกสถานที่

๕. ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคม การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่น การสงเคราะห์การจัดการศพตาม ประเพณี จัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน บริการด้าน ศาสนกิจและบริการชาวปณิกให้ให้คนชราที่ไม่มีญาติ จัดฌาปนกิจสงเคราะห์ ส่งเสริมค่านิยมใน การอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุโดยการ ให้ความรู้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่างๆที่เป็นประโยชน์ การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับ อันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกละเมิดสิทธิโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

๖. ปัจจัยมาตรฐานการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน บริการเยี่ยมบ้าน ระบบดูแลผู้สูงอายุในชุมชน บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะ พื้นที่ห่างไกล จัดตั้งระบบเฝ้าระวังเพื่อผู้ดูแลและผู้สูงอายุโดยชุมชน จัดให้มีอาสาสมัครดูแล ผู้สูงอายุในชุมชน ให้ความรู้ความสามารถกับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล สนับสนุนให้ ผู้สูงอายุมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน บริการแม่บ้านโดยการจัดส่งแม่บ้านไป ช่วยเหลือผู้สูงอายุในการทำงานบ้านต่างๆเช่นการจ่ายของทำความสะอาดบ้านประกอบอาหาร และการช่วยเหลืออื่นๆที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสบายขึ้น

องค์ประกอบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หมายถึง คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังจากได้รับ บริการในด้านการจัดสวัสดิการสังคมตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุจากองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แล้วทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นหรือมี ความพึงพอใจมากขึ้น ประกอบด้วยองค์ประกอบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ จำนวน ๔ ด้าน คือ

๑. สุขภาพกาย หมายถึง ผู้สูงอายุรู้สึกมีความพึงพอใจกับสุขภาพร่างกายของ ตนเอง ระบบบริการตรวจและดูแลสุขภาพที่ได้รับจากสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการในการให้บริการ ทำให้สามารถดูแลตนเองได้

๒. สุขภาพจิตใจ หมายถึง ผู้สูงอายุรู้สึกมีจิตใจที่เบิกบาน มีความเข้มแข็ง ควบคุม จิตใจไม่ให้เกิดฟุ้งซ่านได้ ไม่มีความกังวลต่อการใช้ชีวิตร่วมกับครอบครัว ลูกหลาน มีความรู้สึก ว่าตนเองยังมีประโยชน์ต่อคนอื่นอยู่เสมอ

๓. สุขภาพอารมณ์ หมายถึง ผู้สูงอายุสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มีความสงบทางใจ รู้สึกมีความสุขขณะที่ใช้ชีวิตร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ไม่มีความเครียด มีความสนุกสนาน ร่าเริง

๔. ความสุขทางสังคม หมายถึง ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวได้อย่างมีความสุข มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน สามารถร่วมกิจกรรมทางสังคมกับเพื่อนบ้าน สมาชิกในชุมชนได้

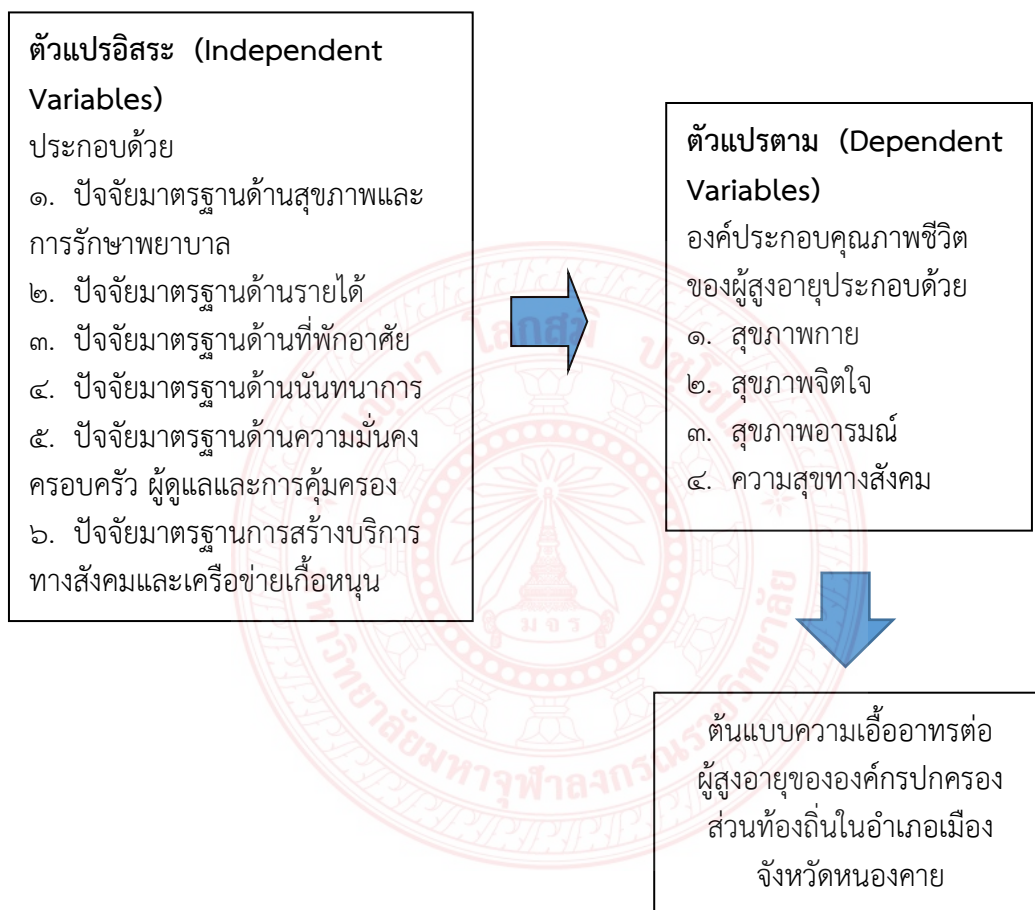
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๖ แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลเมืองหนองคาย เทศบาลตำบลเวียงคุก เทศบาลตำบลหนองสองห้อง เทศบาลตำบลหาดคำ เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย เทศบาลตำบลกวนวัน เทศบาลตำบลรัตนธาตุ เทศบาลตำบลปะโค เทศบาลตำบลบ้านเตื่อ องค์กรบริหารส่วนตำบลหินโงม องค์กรบริหารส่วนตำบลค้ายบหวาน องค์กรบริหารส่วนตำบลโพนสว่าง องค์กรบริหารส่วนตำบลพระธาตุบังพวน องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองกอมเกาะ องค์กรบริหารส่วนตำบลเมืองหมี่ และองค์กรบริหารส่วนตำบลสีกาย

๑.๗ ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัย ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ครั้งนี้มีข้อจำกัดในการทำวิจัย คือ เป็นการจัดเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เท่านั้น ทำให้ผลการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการนำเสนอข้อมูลเพื่อมาสร้างเป็นต้นแบบสำหรับการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายในเชิงนโยบายสาธารณะเท่านั้น

๑.๘ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัย ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อสังเกตจากการวิจัยครั้งนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ ในการเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ซึ่งจะเป็นฐานข้อมูลในการสร้างต้นแบบการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายในเชิงนโยบาย ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายสามารถดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการต่อผู้สูงอายุได้ตามรูปแบบการให้บริการด้วยความเอื้ออาทร

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ
๒. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
๓. แนวคิดการกระจายอำนาจ
๔. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๖. กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

๒.๑.๑ ความหมายของผู้สูงอายุ

การมีอายุเพิ่มขึ้นเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้ได้เริ่มตั้งแต่บุคคล เข้าสู่วัยผู้ใหญ่ และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้ผู้สูงอายุมีสภาพแวดล้อม จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณที่แตกต่างไปจากวัยหนุ่มสาว ในด้านการกำหนดช่วงแห่งการเข้าถึงความเป็นผู้สูงอายุและการกำหนดความหมายของผู้สูงอายุนี้ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

คำที่ใช้เรียกบุคคลว่า คนชราหรือผู้สูงอายุ โดยทั่วไปเป็นคำที่ใช้เรียกบุคคลที่มีอายุมากผมหงอก หน้าตาเหี่ยวย่น พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน^๑ ให้ความหมายว่าชราว่า แก่ด้วยอายุ ชารุดทรุดโทรม แต่คำนี้ไม่เป็นที่นิยม เพราะก่อให้เกิดความหดหู่และความถดถอยสิ้นหวัง ทั้งนี้จากผลการประชุมของคณะผู้อาวุโสแทน ตั้งแต่วันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ เป็นต้นมา ซึ่งคำนี้ให้ความหมายที่ยกย่องให้เกียรติแก่ผู้ที่ชราภาพว่าเป็น ผู้ที่สูงอายุ ทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และประสบการณ์

สุรกุล เจนอบรม ได้กำหนดการเป็นบุคคลสูงอายุว่า บุคคลผู้จะเข้าข่ายเป็นผู้สูงอายุมีเกณฑ์ในการพิจารณาแตกต่างกัน โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเป็นสูงอายุไว้ ๔ ลักษณะดังนี้^๒

^๑ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. (กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น), หน้า ๓๔๗.

^๒ สุรกุล เจนอบรม. วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุไทย, (กรุงเทพมหานคร: นิชนแอตเวอร์ไทยซิงกรุ๊ป, ๒๕๔๑), หน้า ๖ - ๗.

๑. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากอายุจริงที่ปรากฏ (Chronological aging) จากจำนวนปีหรืออายุที่ปรากฏจริงตามปฏิทิน โดยไม่นำเอาปัจจัยอื่นมาร่วมพิจารณาด้วย

๒. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย (Physiological aging หรือ Biological aging) กระบวนการเปลี่ยนแปลงนี้จะเพิ่มขึ้นตามอายุขัยในแต่ละปี

๓. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ (Psychological aging) จากกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ สติปัญญา การรับรู้ และเรียนรู้ที่ถดถอยลง

๔. พิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากบทบาททางสังคม (Sociological aging) จากบทบาทหน้าที่ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล ตลอดจนจนความรับผิดชอบในการทำงานลดลง

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ได้เสนอข้อคิดเห็นของ บาร์โรว์ และสมิธ (Barrow and Smith) ว่า เป็นการยากที่จะกำหนดว่า ผู้ใดชราภาพหรือสูงอายุ แต่สามารถพิจารณาจากองค์ประกอบต่าง ๆ ได้ดังนี้^๓

๑. ประเพณีนิยม (Tradition) เป็นการกำหนดผู้สูงอายุ โดยยึดตามเกณฑ์อายุที่ออกจากราชการ เช่น ประเทศไทยกำหนดอายุวัยเกษียณอายุครบ ๖๐ ปี แต่ประเทศสหรัฐอเมริกา กำหนดอายุ ๖๕ ปี เป็นต้น

๒. การปฏิบัติหน้าที่ทางร่างกาย (Body functioning) เป็นการกำหนดโดยยึดตามเกณฑ์ ทางสรีรวิทยาหรือทางกายภาพ บุคคลจะมีการเสื่อมสลายทางสรีรวิทยาที่แตกต่างกัน ในวัยสูงอายุอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกายจะทำงานน้อยลง ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละบุคคล บางคนอายุ ๕๐ ปี ฟันอาจจะหลุดทั้งปาก แต่บางคนอายุถึง ๘๐ ปี ฟันจึงจะหลุด เป็นต้น

๓. การปฏิบัติหน้าที่ทางด้านจิตใจ (Mental functioning) เป็นการกำหนดตามเกณฑ์ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ การจำ การเรียนรู้ และความเสื่อมทางด้านจิตใจ สิ่งที่พบมากที่สุดกับผู้สูงอายุ คือ ความจำเสื่อม ขาดแรงจูงใจ ซึ่งไม่ได้หมายความว่า บุคคลผู้สูงอายุทุกคนจะมีสภาพเช่นนี้

๔. ความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) เป็นการกำหนดโดยยึดความคิดที่ผู้สูงอายุมองตนเอง เพราะโดยปกติผู้สูงอายุมักจะเกิดความคิดว่า “ตนเองแก่ อายุมากแล้ว” และส่งผลต่อบุคลิกภาพทางกาย ความรู้สึกทางด้านจิตใจและการดำเนินชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามแนวความคิดที่ผู้สูงอายุนั้นๆ ได้กำหนดขึ้น

๕. ความสามารถในการประกอบอาชีพ (Occupation) เป็นการกำหนดโดยยึดความสามารถในการประกอบอาชีพ โดยใช้แนวความคิดจากการเสื่อมถอยของสภาพทางร่างกาย

^๓ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. สวัสดิการผู้สูงอายุ : แนวคิดและวิธีปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์.

(กรุงเทพมหานคร : มิสเตอร์ก๊อปปี้ , ๒๕๔๙), หน้า ๑๐ - ๑๑.

และจิตใจคนทั่วไปจึงกำหนดว่า วัยสูงอายุเป็นวัยที่ต้องพักผ่อน หยุดการประกอบอาชีพ ดังนั้น บุคคลที่อยู่ในวัยสูงอายุ จึงหมายถึง บุคคลที่มีวัยเกินกว่าวัยที่จะอยู่ในกำลังแรงงาน

๖. ความกดดันทางอารมณ์และความเจ็บป่วย (Coping with stress and illness)เป็นการกำหนดโดยยึดตามสภาพร่างกายและจิตใจ ผู้สูงอายุจะเผชิญกับสภาพโรคร้ายไข้เจ็บอยู่เสมอเพราะสภาพทางร่างกาย อวัยวะต่าง ๆ เริ่มเสื่อมลง นอกจากนั้นยังอาจเผชิญกับปัญหาทางด้านสังคมอื่น ๆ ทำให้เกิดความกดดันทางอารมณ์เพิ่มขึ้นอีก ส่วนมากมักพบกับผู้มีอายุระหว่าง ๖๐-๖๕ ปีขึ้นไป

นอกจากนั้น ศศิพัฒน์ ยอดเพชร ได้เสนอผลการศึกษาระดับปริญญาโทว่า การกำหนดอายุที่เรียกว่าเป็น “คนแก่” ส่วนใหญ่ระบุว่า มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป แต่บางพื้นที่มีข้อพิจารณาอื่น ๆ ประกอบเช่น ภาวะสุขภาพ บางคนอายุประมาณ ๕๐-๕๕ ปี แต่มีสุขภาพไม่แข็งแรง มีโรคร้ายและทำงานไม่ไหวผมขาว หลังโกง ก็เรียกว่า “แก่” บางคนมีหลานก็รู้สึกว่าเป็นคนแก่และเริ่มลดกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจลงกลุ่มผู้สูงอายุไม่ใส่ใจต่อตัวเลขอายุ แต่พิจารณาตัดสินจากองค์ประกอบ เช่น สภาพร่างกาย ปวดเอวปวดตามข้อ เดินไปไกล ๆ ไม่ไหว ทำงานหนักไม่ค่อยได้ เหนื่อยง่าย ไม่มีแรง เป็นต้น

สุพัตรา สุภาพ ให้ความหมายของคำว่า “ผู้สูงอายุ” มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Elderly หรือ Aging ในประเทศไทยได้บัญญัติขึ้นโดย พล.ต.ต.อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๖ เนื่องจากที่ประชุมของผู้สูงอายุเห็นว่า ความแก่ หนุ่ม ชรา ไม่มีอะไรเป็นเครื่องวัดและเครื่องชี้วัดกัน กับทั้งไม่สมควรใช้คำว่า ผู้ชรา เพราะจะทำให้รู้สึกหดหู่ จึงให้ใช้คำว่า ผู้สูงอายุ ตั้งแต่นั้นมาโดยให้ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีความเสื่อมของร่างกายตามสภาพ มีกำลังถดถอย เชื่องช้า หรือเป็นผู้ที่มีโรคสมควรจะได้รับการช่วยเหลืออุปการะ^๔

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.๒๕๔๖ ได้ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทย^๕

ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒^๖ กำหนดคำว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุ ๖๐ ปี บริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ความหมายของผู้สูงอายุ คำว่า ผู้สูงอายุ เป็นคำที่ใช้เป็นสากลสำหรับผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ซึ่งคำนี้ถูกบัญญัติแทนคำว่า คนแก่ หรือ คนชรา โดย พล.ต.ต.อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ กล่าวว่า ผู้สูงอายุควรมีลักษณะ ๔ ประการ คือ

๑. เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป
๒. เป็นผู้ที่มีความเสื่อมถอยตามสภาพ มีกำลังถดถอยเชื่องช้า

^๔ สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคมไทยในมิติทางสังคมวิทยา, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๔๘”

^๕ “พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๓๐ก. หน้า ๑-๘. ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๖.

^๖ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒

๓. เป็นผู้ที่เหมาะสมควรให้ความอุปการะ

๔. เป็นผู้ที่มีโรคสมควรได้รับความช่วยเหลือ^๗

วัยสูงอายุ คือ วัยที่คนมีอายุนานจนสังขารเริ่มเสื่อมถอยลง ความชราเป็นผลของการสูญเสียอย่างช้าๆ และไปเรื่อยๆ ของความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมของร่างกายรวมทั้งเนื้อเยื่อต่าง ๆ เกณฑ์ที่กำหนดว่าใครคือคนชรา คือ อายุ ซึ่งวัดโดยจำนวนปีที่ได้มีชีวิตอยู่มาการจำแนกขึ้นอยู่กับแต่ละสังคมและเวลาที่อ้างอิงในสังคมที่มีลักษณะสังคมสมัยใหม่ (Modernized) มากก็จะกำหนดอายุที่จะจำแนกว่าเป็นคนชราไว้สูง ส่วนสังคมล้าหลังหรือดั้งเดิมก็จะกำหนดอายุจำแนกว่า คนชราไว้ต่ำ เช่น ประเทศไทย คนชราคือคนที่มียายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ผู้ที่มีอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป^๘

องค์การสหประชาชาติ โดยมติที่ประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุที่นครเจนีวา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายผู้สูงอายุว่าเป็นผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป โดยนับอายุตามปฏิทินองค์การอนามัยโลก ให้ความหมายผู้สูงอายุไว้กว้าง ๆ สรุปได้ว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปี หรือมากกว่า เมื่อนับตามวัยหรือหมายถึงผู้ที่เกษียณอายุจากการทำงาน เมื่อนับตามสภาพเศรษฐกิจหรือหมายถึงผู้ที่สังคมยอมรับว่าสูงอายุ กำหนดจากสังคม วัฒนธรรม สำหรับประเทศไทยนับอายุ ๖๐ ปี เป็นอายุที่เกษียณอายุจากราชการถูกมองว่าเป็นอายุที่เริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุ จะเห็นได้ว่ามีผู้ที่ให้นิยามว่า อายุ ๖๐ ปี คือผู้สูงอายุ และสามารถจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุได้หลายลักษณะ เช่น จัดตามลักษณะที่แตกต่างกันตาม ปฏิทินอายุถึง ๓ กลุ่ม^๙ คือ

๑. กลุ่มผู้สูงอายุวัยต้น (The Young Elderly) มีอายุต่ำกว่า ๗๔ ปี

๒. กลุ่มผู้สูงอายุวัยกลาง (The Middle Age Elderly) มีอายุ ๗๕-๘๔ ปี

๓. กลุ่มผู้สูงอายุวัยท้าย (The Old Elderly) มีอายุตั้งแต่ ๘๕ ปีขึ้นไป

ประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุตาม National Institute of Aging เป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑. กลุ่ม Young Old มีอายุ ๖๐ - ๗๔ ปี

๒. กลุ่ม Old - Old มีอายุ ๗๕ ปีขึ้นไป

ฮอลล์ ได้ให้ความหมายของผู้สูงอายุว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นธรรมดาในสิ่งมีชีวิต และได้แบ่งระดับของความสูงอายุออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้^{๑๐}

^๗ บริบูรณ์ พรพิบูลย์, โลกยามชราและแนวการเตรียมตัวเพื่อเป็นสุข, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง, ๒๕๕๐), หน้า ๒๓-๒๔.

^๘ พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคนอื่นๆ, การประเมินนโยบายและแผนงานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุข, (ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์, ๒๕๔๒), หน้า ๔-๘.

^๙ ศรีทับทิม พานิชพันธ์. ความรู้เบื้องต้นทางสังคมสงเคราะห์, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๒๗.

^{๑๐} อ่างถึงใน สุนันทา คุ่มเพชร. “อิทธิพลของพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพตนเอง การมีส่วนร่วมในชุมชนและความต้องการบริการสวัสดิการสังคมต่อภาวะสุขภาพจิตผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔ - ๑๕.

๑. การสูงอายุดำเนินตามวัย (Chronological Aging) หมายถึง สภาพการสูงอายุของมนุษย์ที่พิจารณาตามปีปฏิทิน โดยการนับ วัน เดือน ปีเกิด เป็นเกณฑ์

๒. การสูงอายุดำเนินตามสภาพร่างกาย (Biological Aging) หมายถึง สภาพการสูงอายุที่พิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกาย บทบาทหน้าที่ของมนุษย์ที่ปรากฏในขณะที่มีอายุมากขึ้น

๓. การสูงอายุดำเนินตามสภาพจิตใจ (Psychological Aging) หมายถึง การสูงอายุที่พิจารณาจากการเปลี่ยนแปลงในหน้าที่ของการรับรู้ แนวความคิด ความจำ การเรียนรู้ เชาวน์ปัญญา และลักษณะของบุคลิกภาพ ที่ปรากฏในช่วงระยะเวลาต่างๆ ของชีวิตมนุษย์แต่ละคนที่มีอายุมากขึ้น

๔. การสูงอายุดำเนินตามสภาพสังคม (Sociological Aging) หมายถึง การสูงอายุที่พิจารณาจากการเปลี่ยนแปลง ในบทบาทหน้าที่ และสถานภาพของบุคคลในระบบสังคม ได้แก่ ครอบครัว หน้าที่การงาน รวมถึงความสำคัญในฐานะผู้มีประสบการณ์

๒.๑.๒ การเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุ

วัยผู้สูงอายุเป็นวัยของชีวิตที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงเฉพาะแตกต่างจากวัยอื่น กล่าวคือการเปลี่ยนแปลงจะเป็นไปในลักษณะเสื่อมถอย โดยแบ่งการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุเป็น ๓ ด้าน คือ^{๑๑}

๑. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีรภาพ (Biological change) การเปลี่ยนแปลงด้านนี้เกิดขึ้นทุกระบบหน้าที่ตั้งแต่ระดับเซลล์ขึ้นมา ความสามารถในการทำงานของอวัยวะในระบบต่างๆ เพื่อรักษาและควบคุมระดับปกติของสารต่างๆ ได้น้อยลง ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงมีโอกาสเกิดอาการต่างๆ อันเนื่องมาจากความไม่สมดุลของสารในร่างกายได้มากกว่าวัยอื่นๆ การเปลี่ยนแปลงในระบบต่างๆ ของร่างกาย ได้แก่

๑.๑ ระบบเซลล์และเนื้อเยื่อ เซลล์แต่ละเซลล์จะมีอายุขัยของมันแตกต่างกันไปแล้วแต่ชนิด เมื่อเซลล์เก่าตายจะมีการสร้างเซลล์ใหม่ทดแทนเพื่อซ่อมแซมหรือทดแทนอวัยวะนั้นๆ ยกเว้นการทำงานของเซลล์ประสาท อย่างไรก็ตาม เมื่อจำนวนเซลล์ที่ตายมีมากและเป็นไปอย่างรวดเร็วกว่าอัตราการสร้างเซลล์ใหม่ กระบวนการเจริญเติบโตหรือการดำรงรักษาเนื้อเยื่อต่างๆ ก็เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุนี้จึงเชื่อว่า เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ เซลล์ต่างๆ จะเหี่ยวลงตามอายุของมันเองและการที่บุคคลอย่างเข้าสู่วัยสูงอายุแตกต่างกันนั้น เกิดจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ของบุคคลที่มีผลต่อการเร่งหรือชะลอความเสื่อมหรือการสิ้นสุดอายุขัยของเซลล์ เช่น อากาศ อาหาร ความเครียด เป็นต้น

๑.๒ ระบบประสาทสัมผัส ซึ่งได้แก่ ตา หู ประสาทรับรส กลิ่นและผิวหนังมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

^{๑๑} วันเพ็ญ วงศ์จันทร์. “แบบแผนสุขภาพของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่”, ดุษฎีนิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๙), หน้า ๑๐.

๑.๒.๑ ตา แก้วตาจะขุนมัวและขาดความยืดหยุ่น เมื่ออายุย่างเข้า ๔๐ ปี การมองเห็นไม่ชัดเจน ไขมันรอบดวงตาจะลดลง ทำให้ตาดูลึกโป้ เปลือกตาบาง และไม่ยืดหยุ่น การสูญเสียความตึงตัวของเปลือกตานี้ มักจะเริ่มตั้งแต่อายุ ๖๐ ปี และเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ม่านตามีสีจางลงขนาดของรูม่านตาลีกลงขณะที่อยู่ในแสงสว่างและที่มืด ทั้งนี้เนื่องจากปฏิกิริยาของรูม่านตาอ่อนกำลังลง ตาขาวลดความโปร่งใสและมัน เยื่อพังผืดของตาขาวจะหด มีความหนาที่บวมและการทำงานในการปรับแสงข้างลง จอภาพมีการท้อเหี่ยว ทำให้ลดความสามารถในการแยกสีและความสว่างโดยเฉพาะระดับสีระหว่างสีเขียวกับสีน้ำเงิน นอกจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สภาวะที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ คือ ต้อกระจกและต้อหิน โดยสรุปจะพบว่า ผู้สูงอายุมีสายตาสื่อมองเห็นความชัดของภาพลดลงตามระดับความเสื่อมของจอภาพ ซึ่งจะพบได้ทั้งในที่มืดแสงสว่างและที่สลัว

๑.๒.๒ หู การได้ยินจะเสื่อมลงในผู้สูงอายุ เนื่องจากผนังเส้นโลหิตแดงในหูจะแข็งตัวและปลายประสาทในหูจะเสื่อมลง ทำให้หูตึง ต้องพูดเสียงดังๆ จึงจะได้ยิน ถ้าเสียงต่างๆ จะได้ยินชัดกว่าเสียงธรรมชาติหรือเสียงสูง เวลาพูดกระซิบจะได้ยินกว่าเสียงพูดธรรมดา

๑.๒.๓ ประสาทรับรสและรับกลิ่น ปริมาณตุ่มรับรสของลิ้นจะลดน้อยลง ทำให้ความสามารถต่างๆ ในการจำแนกรสลดลง ประสิทธิภาพของการได้กลิ่นลดลง เป็นผลทำให้เกิดความรู้สึกไม่อยากอาหาร ผิดกับที่เคยเป็นมาในหนุ่มสาว

๑.๒.๔ ผิวหนัง ผิวหนังจะเหี่ยวและแห้ง เนื่องจากการสูญเสียไขมัน อิมตัวใต้ผิวหนัง การเสียความยืดหยุ่นของผิวและการสูญเสียน้ำ ผิวหนังจะมีตุ่มแผลเกิดขึ้น เนื่องจากการมีปริมาณเมลานินไฮท์ลดลง แสงแดด ลม ความร้อนหนาวของอากาศ มีส่วนส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงของผิวหนังมากและเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผมจะร่วง ทำให้ศีรษะล้านได้ สีของผมจะเปลี่ยนเป็นสีเทาและขาว บางที่อาจพบความผิดปกติของเล็บเท้าและบ่อยครั้งที่การเปลี่ยนแปลงด้านนี้ทำให้เกิดความเครียดแก่ผู้สูงอายุ

๑.๓ ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ได้แก่ กระดูก กล้ามเนื้อ ข้อต่อและเยื่อยึดข้อต่อและฟันมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

๑.๓.๑ กระดูก ร่างกายจะเริ่มสูญเสียแคลเซียม โดยกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาโดยพบว่า เมื่ออายุย่างเข้า ๔๕ ปีขึ้นไป ข้อต่อกระดูกสันหลังและเกิดความเสื่อมสลายทำให้ส่วนสูงเปลี่ยนไป คือ โครงร่างจะสั้นลง ไค้ง งุ่ม แคลเซียมละลายตัวจากกระดูกร่วมกับการขาดวิตามินดี เป็นผลให้เกิดรูพรุนตามแนวกระดูกยาว เกิดเป็นโรคกระดูกพรุนได้ง่าย แคลเซียมที่ละลายออกไปจะไปเกาะที่กระดูกอ่อนหรือเอ็นที่ยึดกล้ามเนื้อ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกระดูกและกล้ามเนื้อลดความยืดหยุ่น นอกจากนั้นในรายที่แคลเซียมไปเกาะที่กระดูกอ่อนชายโครงจะทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของผนังทรวงอกลดลง อาจทำให้การหายใจเป็นไปได้ไม่เต็มที่การหายใจจึงต้องใช้กล้ามเนื้อกระบังลมมากขึ้น

๑.๓.๒ กล้ามเนื้อ กล้ามเนื้อเรียบจะสามารถคงสภาพได้เหมือนปกติ ส่วนกล้ามเนื้อลายจะมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งโครงสร้างและสมรรถภาพ จะมีพังผืดเพิ่มมากขึ้น ทำให้

ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อเริ่มลดลง เมื่อมีอายุ ๓๐ ปีขึ้นไป ปริมาณโปรตีนและเซลล์กล้ามเนื้อลดลงหลังจากอายุอย่าง ๕๐ ปี ทำให้กล้ามเนื้อเหี่ยว

๑.๓.๓ ข้อต่อและเนื้อเยื่อยึดข้อต่อ เนื้อเยื่อยึดข้อต่อ ซึ่งเป็นพวกคอลลาเจนจะมีแคลเซียมมาเกาะ ทำให้ข้อแข็ง เคลื่อนไหวลำบากได้ ในคนชราถ้าเกิดบาดแผลจะหายช้า เนื่องจากมีเนื้อเยื่อคอลลาเจนมาอยู่ในบริเวณแผลช้าลง มีการเสื่อมสภาพและวิกลรูปของข้อต่อ โดยเฉพาะข้อต่อที่รองรับน้ำหนัก

๑.๓.๔ ฟัน มักพบว่า มีการเปลี่ยนแปลง แต่ก็เป็นการยากที่จะกล่าวว่า มีผลมาจากความชราโดยตรง ทั้งนี้เพราะอาจเกิดร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น สุขภาพฟัน อุปนิสัยในการรับประทานอาหาร การซ่อมแซมรักษา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขจากฟันมักเป็นสิ่งสำคัญที่จะบ่งบอกถึงภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ ฟันของผู้สูงอายุมักจะมีแคลเซียมยึดเกาะได้ง่ายและมีการปริมาณน้ำลายลดน้อยลง ทำให้ไม่ได้ชะล้างไหลผ่านตามซอกฟัน เหงือกจะหดตัวเล็กน้อย ทำให้ลักษณะการพูดรวมทั้งเสียงผิดไปจากเดิม

๑.๔ ระบบประสาท ถึงแม้เซลล์ประสาทจะมีอายุได้นาน แต่เมื่อเกิดการเสื่อมสลายแล้วจะไม่มี การแทนที่ใหม่ อัตราการเสื่อมสลายของเซลล์ประสาท โดยเฉลี่ยมีประมาณ ๐.๘% ต่อปีหลังอายุเลย ๓๐ ปีไปแล้ว การทำงานประสานกันระหว่างประสาทและกล้ามเนื้อลดลง ทำให้ผู้สูงอายุมีข้อจำกัดมากในการเรียนรู้ทักษะใหม่ การเรียนรู้หรือทักษะที่มีมาแต่ดั้งเดิมจะยังคงไว้ได้ตลอด ยกเว้นในกรณีที่อัตราการเสื่อมสลายของเซลล์ประสาทสูงมาก นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงของระบบประสาทในผู้สูงอายุมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้สูงอายุมาก ได้แก่ มีความสับสนขาดสมาธิ หลงลืมง่าย และการไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ เป็นอาการแสดงของสมองเริ่มทรุดโทรมและความเสื่อมที่เพิ่มมากขึ้นจะเป็นหนทางนำไปสู่โรคเรื้อรังในสมองลดความเป็นตัวของตัวเอง ช่วยตัวเองได้น้อยลงหรือต้องพึ่งพาผู้อื่น

๑.๕ ระบบหัวใจและหลอดเลือด เนื่องจากกล้ามเนื้อหัวใจมีการเพิ่มคอลลาเจนและไขมัน ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้หัวใจของผู้สูงอายุทำหน้าที่ลดลง โดยทั่วไปปริมาณเลือดที่ถูกบีบออกจากหัวใจก็เพียงพอสำหรับกิจวัตรประจำวันทั่วไป แต่ถ้าผู้สูงอายุมีการออกกำลังกายหนักเกินไปมีความเครียดและการเจ็บป่วยก็อาจทำให้ปริมาณเลือดที่ออกจากหัวใจไปเลี้ยงส่วนต่างๆ ของร่างกายไม่เพียงพอ ผู้สูงอายุจึงต้องมีการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและเหมาะสม

๑.๖ ระบบทางเดินอาหาร การย่อยอาหาร ความอยากอาหารลดลง เพราะประสาทรับกลิ่นและรับรสมีความสามารถรับสัมผัสน้อยลง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของฟันและเหงือกทำให้รับประทานอาหารได้ลำบาก ต้องเลือกลักษณะอาหารมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อระบบทางเดินอาหาร มีการลดการกระตุ้นจากระบบประสาทอัตโนมัติ การบีบตัวของทางเดินอาหารจะช้าลงตั้งแต่หลอดอาหารถึงลำไส้ใหญ่ ทำให้มีอาหารตกค้างอยู่ในหลอดอาหารและกระเพาะอาหารเป็นเวลานาน ทำให้ผู้สูงอายุอึดอยู่นาน และกระเพาะอาหารเองก็มีการหลั่งกรดน้ำย่อยอาหารลดลง กรดเกลือในกระเพาะอาหารอยู่ในระดับต่ำ อาหารถูกย่อยไม่สมบูรณ์ การดูดซับแคลเซียมและเหล็กลดลง ผู้สูงอายุมักเป็นโรคขาดอาหารและซีดได้ง่าย นอกจากนี้ลักษณะอาหารที่เพิ่มแก๊สหรือกระตุ้นการทำงานของลำไส้มากเกินไป ตลอดจนจนอาหาร

ที่มีกากมากเกินไปหรือไม่มีกากเลย มีผลทำให้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ท้องผูก ท้องเสียได้ง่าย เพราะประสิทธิภาพในการทำงาน ระบบย่อยอาหารลดลง

๑.๗ ระบบการขับถ่ายของเสีย ในผู้สูงอายุกระเพาะปัสสาวะจะมีลักษณะเป็นรูปกรวย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของกล้ามเนื้อที่ช่วยยึด รวมทั้งความอ่อนแอของกล้ามเนื้อในอุ้งเชิงกรานในลักษณะเช่นนี้กล้ามเนื้อของกระเพาะปัสสาวะจะถูกกระทบกระเทือนได้ง่าย ทำให้ปัสสาวะบ่อยและกลั้นปัสสาวะไม่ค่อยได้ ซึ่งเป็นผลร่วมจากการที่กล้ามเนื้อกระเพาะปัสสาวะไม่สามารถขยายตัวได้ นอกจากนี้มักพบว่า ต่อมลูกหมากโตหรือมดลูกหย่อน เนื่องจากมีแรงดันเพิ่มในกระเพาะปัสสาวะ ส่วนใด พบว่า ไตจะเกิดการเหี่ยวลีบและการเสื่อมของหลอดเลือดและส่วนของไตที่ทำหน้าที่กรอง ในคนอายุ ๗๐ ปี จำนวนโกลเมอรูลัสจะลดลงถึง ๓๐-๕๐% เมื่อเทียบกับคนรุ่นหนุ่มสาวที่มีสุขภาพปกติ ทำให้ประสิทธิภาพในการกรองของเสียของไตลดลงและปริมาณยูเรียในเลือดเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ ยังพบอาการท้องผูกที่มีสาเหตุมาจากการรับประทานอาหารที่มีกากน้อยขาดการออกกำลังกายอย่างเพียงพอ

๑.๘ ระบบหายใจ พบว่า มีการเสื่อมของเซลล์ชนิดอีพิทีเลียม ซึ่งปกคลุมผนังของทางผ่านอากาศหายใจและการเปลี่ยนแปลงของเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน การเปลี่ยนแปลงของหลอดเลือดกล้ามเนื้อเยื่อของระบบการหายใจร่วมกับการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างผนังกล้ามเนื้อทรวงอกมีความแข็งแรงเพิ่มมากขึ้น เพราะกระดูกซี่โครงมีการเคลื่อนไหวช้าลง ทำให้ความจุปอดลมน้อยลง มีความรู้สึกเหมือนหายใจไม่เต็มปอด ไม่เพียงพอที่จะถ่ายเทปริมาณอากาศในปอดให้เต็มที่มีความรู้สึกเหมือนหายใจช้าลง ทำให้ร่างกายได้รับออกซิเจนไม่เพียงพอหรือน้อยมีคาร์บอนไดออกไซด์คั่ง ดังนั้น จึงมักพบว่า ผู้สูงอายุเหนื่อยง่าย ติดเชื้อได้ง่ายและรุนแรงการป้องกันโรคติดเชื้อระบบนี้เสื่อมสภาพลง นอกจากนั้นภาวะหลังโกงทำให้เพิ่มข้อจำกัดในการหายใจ ซึ่งพบได้ถึง ๘๖% ของคนชราที่มีอายุ ๗๕ ปีขึ้นไป

๑.๙ ระบบต่อมไร้ท่อ การเสื่อมของระบบต่อมไร้ท่อมีผลอย่างมากต่อร่างกายและจิตใจผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของอวัยวะในระบบต่อมไร้ท่อที่สำคัญ คือ ต่อมใต้สมอง ต่อมไทรอยด์ ตับอ่อน ต่อมหมวกไต และต่อมเพศ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงคือ

๑.๙.๑ ต่อมใต้สมองส่วนหน้าจะมีการงอกเกินและมีคอลอยด์เพิ่มขึ้น ทำให้มีการเสื่อมหน้าที่ลงอย่างรวดเร็ว การผลิตฮอร์โมนจึงลดลง

๑.๙.๒ ต่อมไทรอยด์มีขนาดเล็กลงหลังมีอายุ ๕๐ ปีไปแล้ว ส่งผลให้การผลิตฮอร์โมนลดลง ซึ่งอาจจะเป็นผลให้เบื่ออาหาร ตาขุ่นมัว และผู้สูงอายุบางรายอาจมีภาวะต่อมไทรอยด์เป็นพิษเนื่องจากส่วนประกอบของฮอร์โมนที่ผลิตจากต่อมไทรอยด์ลดลง

๑.๙.๓ ตับอ่อนหลังอินซูลินน้อยลง การนำน้ำตาลไปใช้ประโยชน์จึงมีน้อยทำให้ผู้สูงอายุอาจเป็นเบาหวานอย่างอ่อนๆ ได้ หรือมีแนวโน้มที่จะเป็นเบาหวานได้ง่าย

๑.๙.๔ ต่อมหมวกไตพบพังผืดและวัตถุสีเพิ่มขึ้น ทำให้การทำงานการขับคอร์ติโคสเตอรอยด์ทางปัสสาวะลดลง การหย่อนสภาพของต่อมหมวกไตเป็นภาวะแทรกซ้อนของต่อมไทรอยด์หย่อนสมรรถภาพ

๑.๙.๕ ต่อมเพศ มีเนื้อเยื่อเกี่ยวพันเพิ่มมากขึ้นในต่อมเพศและระบบการทำงานของเนื้อต่อมต่างๆ ในเพศหญิง รังไข่จะหยุดผลิตฮอร์โมนเอสโตรเจน เมื่ออายุประมาณ ๔๕-๕๐ ปี ผลที่ตามมาก็คือ มีการหย่อนของกล้ามเนื้อดลูก ช่องคลอด และทรวงอก หมดประจำเดือนและความรู้สึกทางเพศเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งส่วนใหญ่จะลดลง สำหรับเพศชายเชื่อว่าการทำงานของต่อมเพศก็จะมีอาการเสื่อมสลายเช่นกัน แต่ไม่ถึงกับหยุดการทำงานไปเหมือนรังไข่ การหลังฮอร์โมนแอนโดรเจนลดลง อวัยวะเพศเหี่ยว และความรู้สึกทางเพศลดลง อย่างไรก็ตามยังไม่มีที่ยืนยันว่าการผลิตฮอร์โมนของเพศชายจะหมดเมื่อไร ดังนั้น จึงอาจพบความสนใจในเรื่องเพศของผู้สูงอายุชายได้

๒. การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจ (Psychological change) การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมความสัมพันธ์ของสภาพร่างกาย ปัญหาเกี่ยวกับการสูญเสียบทบาทหน้าที่สถานะทางสังคมประกอบกับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ ได้แก่ ความจำ เขavnปัญญา การเรียนรู้ บุคลิกภาพ และความเจ็บเหงาเดียวตาย ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

๒.๑ ความจำ ความจำเสื่อมถอยลง เป็นปรากฏการณ์เบื้องต้นของการเปลี่ยนแปลงไปสู่วัยสูงอายุ ความจำต่อสิ่งใหม่ๆ มีน้อย กระบวนการจำมีเพียงระยะสั้น มักลืมเหตุการณ์ปัจจุบันหรือเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นได้ง่าย แต่พบว่า จำเหตุการณ์ในอดีตได้ดี การมีชีวิตอยู่กับอดีตและความหลังเป็นสิ่งปกติวิสัยในผู้สูงอายุ

๒.๒ เขavnปัญญา ความรวดเร็วของการใช้ความคิดลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น แต่ความแม่นยำยังคงมีเท่าๆ กับคนหนุ่มสาว ถ้าให้เวลามากขึ้น ผู้สูงอายุสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นหรือใช้วิจารณ์ญาณได้ดีในสถานการณ์ที่ต้องอาศัยความสุ่มจากประสบการณ์และความรู้ อันได้รับการสะสมมาเป็นระยะเวลาาน ส่วนความสามารถในการคำนวณวิเคราะห์สิ่งต่างๆ อาจลดลง แต่ความรู้สึกทั่วไปและที่เกี่ยวกับภาษายังคงมีอยู่กระทั่งในขั้นปลายของชีวิต

๒.๓ การเรียนรู้ ความสามารถในการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความทรงจำ ซึ่งมักจะลดน้อยลงในวัยชรา การรับรู้และการเข้าใจในสิ่งต่างๆ ในบริบทของชีวิตที่มีความซับซ้อนจะเรียนรู้ได้ยากเช่น เทคโนโลยีใหม่ๆ ทางด้านสารสนเทศและการขาดแรงจูงใจ จะมีผลต่อความสามารถในการเรียนรู้ในระยะนี้

๒.๔ บุคลิกภาพ ลักษณะและรูปแบบที่เป็นมาแต่ดั้งเดิมของคุณลักษณะทางบุคลิกภาพจะยังคงไว้แต่ลักษณะเด่นเฉพาะและจะแสดงออกมาในวัยสูงอายุตามอิทธิพลหรือข้อจำกัดทางกายและจิตใจ

๒.๕ ภาวะเหงา เป็นภาวะที่แสดงถึงการขาดการสนองตอบโต้ทางอารมณ์จากการศึกษาพบว่า ในวัยผู้สูงอายุส่วนใหญ่ร้อยละ ๔๒ เป็นหม้าย ฉะนั้น วัยนี้จะต้องพบกับการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ในช่วงชีวิต คือ การสูญเสียคู่สมรส ซึ่งจะสร้างความกระทบกระเทือนใจได้สูงมาก การอยู่อย่างโดดเดี่ยว ขาดคู่คิด จะทำให้จิตใจหดหู่ รวมทั้งเพื่อนฝูงในวัยเดียวกันก็ได้ล้มหายตายจากไปบ้างแล้วที่เหลืออยู่ก็อาจจะขาดการติดต่อ เนื่องจากสุขภาพไม่เอื้ออำนวยในการเดินทาง

จึงต้องอยู่อย่างเหงาหงอย ก่อให้เกิดความรู้สึกท้อแท้ในชีวิต มีอารมณ์ฉุนเฉียว โกรธง่าย สิ้นหวัง และอาจเป็นสาเหตุทำให้ระบบต่างๆ ของร่างกายยิ่งอ่อนแอลงได้อีก

๒.๖ ความรู้สึกไม่มั่นใจ ขาดเสถียรภาพทางจิตใจ (Insecure) ภาวะไม่มีเสถียรภาพทางจิตใจ เกิดจากการที่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในด้านการดำรงชีวิตประจำวัน ด้านเศรษฐกิจด้านความคุ้มครองให้ปลอดภัย ทำให้ผู้สูงอายุหงุดหงิดง่าย โมโหง่าย สะเทือนใจง่าย ด้วยเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ทำให้กลายเป็นคนหุยมหิม ใจน้อย ฉุนเฉียว โกรธง่าย และวุ่นวายในกิจการของผู้อื่นเป็นสาเหตุนำไปสู่การขัดแย้งกับลูกหลานหรือผู้ดูแลได้

๒.๗ ความรู้สึกกลัวตาย ความกลัวตายทำให้ผู้สูงอายุกังวลกับความเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้น จึงมักจะต้องพบแพทย์บ่อยๆ เพราะความกลัวตายนี้ ทำให้ผู้สูงอายุหาโรคภัยไข้เจ็บใส่ตนเอง จนบางครั้งลูกหลานอาจชุ่นเคืองและรำคาญได้

๒.๘ ความรู้สึกหมดหวัง สิ้นหวัง (Helplessness and hopelessness) เนื่องจากความเสื่อมของสมรรถภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ ผู้สูงอายุอาจมีความคิดสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่ลูกหลาน ให้แก่สังคม อาจกระทำตนให้เป็นประโยชน์ แต่ถูกจำกัดด้วยความเสื่อมถอยทางร่างกายและจิตใจที่ผู้สูงอายุไม่อาจจะยับยั้งได้ ความรู้สึกหมดหวัง ทำให้เกิดความรู้สึกโกรธตนเอง อาจกลายเป็นภาวะเศร้าได้ในที่สุด

๓. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม (Social change) สังคมของมนุษย์มีการอยู่ร่วมกันมีปฏิริยาโต้ตอบ มีการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และมีความรู้สึกที่ตนเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งเหล่านี้เป็นความต้องการทางสังคม ในผู้สูงอายุก็เช่นเดียวกัน ผู้สูงอายุต้องการการยอมรับจากสมาชิกอื่นๆ ในกลุ่ม ในครอบครัว และในสังคม แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายเกิดขึ้น ความสามารถในการทำกิจกรรมช้าลง ความสามารถในการแสวงหามิตรใหม่มีอย่างจำกัด เพราะผู้ที่มีอายุน้อยกว่าขาดความพึงพอใจที่จะสร้างสัมพันธภาพกับผู้สูงอายุและผู้สูงวัยกว่าก็ขาดความมั่นใจในหลายด้าน เช่น ในเรื่องการสนทนา ทำให้ต่างหลีกเลี่ยงที่จะสนทนากันหรือร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้วยกัน สภาพเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุถอยห่างและเลิกเกี่ยวข้องกับสังคม นอกจากนี้ การที่มีค่านิยมและวัฒนธรรมใหม่ๆ ขาดความเข้าใจระหว่างกันมากขึ้น ระบบการเคารพผู้อาวุโสก็มีน้อยลง

๒.๑.๓ ภาวะความต้องการของผู้สูงอายุ

ความต้องการของผู้สูงอายุ โดยยึดแนวคิดของคลาร์ก (Clark) พบว่า ผู้สูงอายุต้องการในสิ่งต่อไปนี้^{๑๒}

๑. ต้องการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
๒. ต้องการมีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ชุมชน
๓. ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
๔. ต้องการเข้าร่วมสนุกกับเพื่อนตามปกติ

^{๑๒} กุลยา ตันติผลาชีวะ, การพยาบาลผู้สูงอายุ, (กรุงเทพมหานคร: เจริญกิจ, ๒๕๒๔), หน้า ๔.

๕. ต้องการการยอมรับนับถือ

๖. ต้องการแสดงออกในผลสำเร็จของตน

ความต้องการของผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้^{๑๓}

๑. ความต้องการการสนับสนุนจากครอบครัว ผู้สูงอายุที่ถูกปล่อยให้อยู่โดดเดี่ยว จะขาดความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจ รวมทั้งเศรษฐกิจ จึงต้องหันไปพึ่งการช่วยเหลือจากบุคคลหรือองค์กรสังคมสงเคราะห์ภายนอกครอบครัว ผู้สูงอายุจึงมีความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของตนเองควบคู่ไปกับการช่วยเหลือจากภายนอกครอบครัว เช่น กลุ่มอาสาสมัครทั้งองค์การภาครัฐและองค์การภาคเอกชน

๒. ความต้องการด้านการประกันรายได้ โดยเฉพาะการประกันสังคมประเภทประกันสุขภาพ เมื่อเข้าสู่วัยชราและเลิกประกอบอาชีพแล้ว จะได้รับบำนาญชราภาพ เพื่อช่วยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมั่นคงปลอดภัยตามควรแก่อัตภาพในบั้นปลายชีวิต ไม่เป็นภาระแก่บุตรหลานและสังคม

๓. ความต้องการมีส่วนร่วมในชุมชน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางประเภทในสังคม สังคมจึงควรให้โอกาสแก่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้นให้มีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ในการพัฒนาตนเอง ในการปรับตัวให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในการปรับปรุงวัฒนธรรมและในการรักษาสุขภาพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจให้แข็งแรงอยู่เสมอ

๔. ความต้องการที่ลดการพึ่งพาตนเองให้น้อยลง หากครอบครัวและสังคมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวและสังคมแล้ว จะเป็นการช่วยผู้สูงอายุให้รู้จักพึ่งพาตนเอง ไม่เป็นภาระแก่สังคมในบั้นปลายชีวิต

๕. ความต้องการทางสังคมของผู้สูงอายุ ได้แก่

๕.๑ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว กลุ่มสังคม

๕.๒ ความต้องการการยอมรับและเคารพยกย่องนับถือจากบุคคลในครอบครัวและสังคม

๕.๓ ความต้องการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในสายตาของสมาชิกในครอบครัวของกลุ่ม ของชุมชน และของสังคม

๕.๔ ความต้องการมีสัมพันธ์อันดีกับบุคคลภายในครอบครัว ชุมชน และสังคม สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุตรหลานในครอบครัวและสังคมได้

๕.๕ ความต้องการมีโอกาสทำในสิ่งที่ตนปรารถนา

๖. ความต้องการทางกายและจิตใจ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่สุดในชีวิต มนุษย์มีความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ปัจจัย ๔ ความต้องการทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความ

^{๑๓} ศรีทับทิม รัตนโกศล. “แนวคิดการพิทักษ์สิทธิประโยชน์”, วารสารสังคมสงเคราะห์, ๗ (๒๕๒๗), หน้า ๔.

มั่นคงปลอดภัย โดยเฉพาะความต้องการด้านที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัย คลายจากความวิตกกังวลและความหวาดกลัว ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือ ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคมและครอบครัว ความต้องการโอกาสก้าวหน้า โดยเฉพาะในเรื่องของความสำเร็จของการทำงานในบั้นปลายชีวิต

๗. ความต้องการด้านเศรษฐกิจ ต้องการได้รับการช่วยเหลือด้านการเงินจากบุตรหลานเพื่อสะสมไว้ใช้จ่ายในภาวะที่ตนเองเจ็บป่วย ต้องการให้รัฐช่วยจัดหาอาชีพ เพื่อเป็นการเพิ่มพูนรายได้ ทั้งนี้ เพื่อตนเองจะได้มีบทบาททางเศรษฐกิจ ช่วยให้เห็นพ้นจากภาวะบีบคั้นของเศรษฐกิจในสถานการณ์ปัจจุบัน

องค์การสหประชาชาติ ซึ่งได้จัดประชุม สมัชชาโลกเกี่ยวกับผู้สูงอายุเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๕ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรเลีย ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้สูงอายุ” คือ บุคคลทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป พล.ต.อ.อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร กล่าวว่า ผู้สูงอายุ ต้องมีลักษณะ เป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป มีความเสื่อมถอยตามสภาพ มีกำลังลดลง เชื่องช้า เป็นผู้สมควรให้การอุปการะ เป็นผู้ที่มีโรคควรได้รับความช่วยเหลือ ความต้องการของผู้สูงอายุ แบ่งได้เป็น ๓ ส่วนใหญ่ ดังนี้^{๑๔}

๑. ความต้องการด้านร่างกายของผู้สูงอายุ

- ๑.๑ ต้องการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์
- ๑.๒ ต้องการมีช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิด
- ๑.๓ ต้องการที่อยู่อาศัย อากาศดี สิ่งแวดล้อมดี
- ๑.๔ ต้องการอาหารการกินที่ถูกสุขลักษณะตามวัย
- ๑.๕ ต้องการมีผู้ดูแลเมื่อยามเจ็บไข้ได้ป่วย
- ๑.๖ ต้องการได้รับการตรวจสุขภาพ รักษาพยาบาลที่สะดวก รวดเร็ว
- ๑.๗ ต้องการได้รับบริการรักษาพยาบาลแบบให้เปล่าจากรัฐ
- ๑.๘ ต้องการได้พักผ่อนนอนหลับอย่างเพียงพอ
- ๑.๙ ต้องการบำรุงรักษาร่างกาย และออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
- ๑.๑๐ ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ

๒. ความต้องการทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนทางด้านร่างกายและสังคมทำให้จิตใจของผู้สูงอายุเปลี่ยนไปด้วย ผู้สูงอายุจะปรับจิตใจและอารมณ์ไปตามการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสิ่งแวดล้อม จะเห็นว่า ผู้สูงอายุจะปรับปรุงและพัฒนาจิตใจตัวเองไปในทางที่ดีงามมากขึ้น และสามารถควบคุมจิตใจได้ดีกว่าหนุ่มสาว คนสูงอายุจะมีความสุขเยือกเย็นมากขึ้น แต่การแสดงออกขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละบุคคล การศึกษา ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมของคนคนนั้นลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจิตใจที่พบ ได้แก่

^{๑๔} สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. สังคมวิทยา ภาวะผู้สูงอายุ, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๓.

๒.๑ การรับรู้ ผู้สูงอายุจะยึดติดกับความคิดและเหตุผลของตัวเอง การรับรู้สิ่งใหม่ๆ จึงเป็นไปได้ยาก ความจำก็เสื่อมลง

๒.๒ การแสดงออกทางอารมณ์จะเกี่ยวกับการตอบสนองของจิตใจ ต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้สูงอายุจะรู้สึกต่อตนเองในแง่ต่างๆ เช่น เกิดความท้อแท้ น้อยใจ รู้สึกว่าสังคมไม่ให้ความสำคัญกับตนเอง มีอารมณ์ไม่มั่นคง หงุดหงิด หรือโกรธง่าย ผู้สูงอายุต้องการยอมรับและเคารพยกย่อง นับถือการแสดงออกถึงความมีคุณค่าของผู้สูงอายุโดยสมาชิกในครอบครัว

๒.๓ ความสนใจสิ่งแวดล้อม ผู้สูงอายุจะสนใจสิ่งแวดล้อมเฉพาะที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ และตรงกับความสนใจของตนเอง เท่านั้น

๒.๔ การสร้างวิถีชีวิตของตนเอง การมีอายุมากขึ้น ทำให้เกิดการยอมรับกับสภาพดังกล่าว บางคนมุ่งสร้างความสวยงามให้แก่ตนเองมากขึ้น

๒.๕ ความผิดปกติในจิตใจและในวัยผู้สูงอายุ แบ่งแยกทางจิตเป็น ๒ กลุ่มใหญ่คือ

๒.๕.๑ กลุ่มอาการทางจิต เนื่องจากสมองเสื่อม ได้แก่ สมองเสื่อม มีอาการเพ้อ คลั่ง กลุ่มอาการหลงลืม กลุ่มอาการทางอารมณ์

๒.๕.๒ กลุ่มอาการผิดปกติทางด้านจิตใจ และอารมณ์

๓. ความต้องการทางด้านสังคม-เศรษฐกิจของผู้สูงอายุ ได้แก่

๓.๑ ต้องการได้รับความสนใจจากผู้อื่น

๓.๒ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว สังคมและหมู่คณะ

๓.๓ ต้องการช่วยเหลือสังคม และมีบทบาทในสังคมตามความถนัด

๓.๔ ต้องการการสนับสนุน ช่วยเหลือ จากครอบครัว และสังคม ทั้งทางด้านความเป็นอยู่รายได้บริการจากรัฐ

๓.๕ ต้องการมีชีวิตร่วมกับในชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนและสังคม

๓.๖ ต้องการพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลงไม่ต้องการความเมตตาสงสาร

๓.๗ ต้องการประกันรายได้ และประกันความชราภาพ ปัญหาความต้องการและความคาดหวังของผู้สูงอายุต่อบริการสวัสดิการสังคมต่าง ๆ นั้นพบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพมากที่สุด ดังนั้นความต้องการของผู้สูงอายุคือ การได้รับการรักษาฟรีไปตลอดชีวิต และการรักษาที่ดีจากภาครัฐ ปัญหารองลงมา ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยากจนจึงต้องการและคาดหวัง ให้รัฐเป็นผู้จ่ายค่าเลี้ยงดูตลอดชีวิต หรือเรียกว่า เบี้ยยังชีพ

๒.๑.๔ ความสำคัญและบทบาทของผู้สูงอายุ

๒.๑.๔.๑ ความสำคัญของผู้สูงอายุ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุมาตลอดและมีกฎหมายไทยที่บัญญัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุมีทั้งที่เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญและในพระราชบัญญัติ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ได้บัญญัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุมาตรา ๘๑ กำหนดภารกิจให้รัฐพึงช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ผู้สูงอายุอย่างจริงจัง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุในมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๔๐ นับเป็นบทบัญญัติแรกของกฎหมายไทยที่กล่าวถึงผู้สูงอายุ โดยกล่าวถึงผู้ซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปี บริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทั้งนี้ บทบัญญัติดังกล่าวได้รับรู้ว่าผู้ที่มีอายุเกิน ๖๐ ปี เป็นผู้ที่พ้นจากวัยทำงานแล้ว เมื่อผู้ซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปี ไม่ได้รับการจ้างงานก็อาจประสบความยากลำบากในการยังชีพได้ มาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๔๐ นี้เป็นบทบัญญัติแรกของกฎหมายไทยที่พยายามตอบสนองความต้องการ หรือความจำเป็นของผู้สูงอายุอย่างเฉพาะเจาะจงความช่วยเหลือที่รัฐอาจให้แก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพนั้น อาจเป็นได้ทั้งการให้เป็นเงินช่วยเหลือการจัดหางานที่เหมาะสมกับกำลังของผู้สูงอายุ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติตามมาตรา ๕๓ บุคคลซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปี บริบูรณ์และรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ และมาตรา ๘๐ รัฐ ต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุขการศึกษาและวัฒนธรรม ค้ำครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงและให้การศึกษาปฐมวัยส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติมี ๒ ประการคือ การกำหนดให้มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุน สถานภาพบทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุและให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานหลักที่ดูแลรับผิดชอบการจัดทำแนวทางปฏิบัติตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการกำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดให้ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษด้วยความสะดวกและรวดเร็ว การบริการการศึกษา การศาสนา และการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม การที่ประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้นี้ จำนวนของผู้สูงอายุในแต่ละครัวเรือนจะมีมากกว่าคนวัยทำงาน ทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาผู้สูงอายุ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้และพ้นจากสภาพการเป็นภาระของสังคมหรือคนในครอบครัว ภารกิจนี้เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่มีบทบาทในด้านการจ้างงานหรือการสร้างรายได้ มิใช่หน้าที่ของรัฐบาลเท่านั้น^{๑๕}

^{๑๕} กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, “การศึกษาและพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์, https://www.msociety.go.th/article_attach/๑๓๔๔๕/๑๙๘๓๑.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๐.

๒.๑.๔.๒ บทบาทของผู้สูงอายุ

บทบาทของผู้สูงอายุในสังคมไทยในฐานะที่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตมาก หรือกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่อบอุ่นมาก่อนและเป็นที่ที่ส่งมอบสืบทอดภูมิปัญญา จากอดีตมาจนถึง ปัจจุบันผู้สูงอายุเป็นผู้มีบทบาททางการอบรม สั่งสอนบุตร ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาและช่วยเหลือแก้ปัญหาในครอบครัว รวมทั้งเป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตแก่บุตรหลานในครอบครัว ในส่วนของบทบาทต่อชุมชน ผู้สูงอายุมีบทบาทในการอนุรักษ์ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย การจัดการด้านพิธีกรรม และการปฏิบัติธรรมทางศาสนา รวมทั้งการ พุดชกุงเพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน แต่มีบทบาทน้อยในด้านการเป็นผู้นำทางการปกครอง และการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุมีบทบาทในการถ่ายทอดคำสอนทางศาสนา การ เสียสละกำลังทรัพย์เพื่อช่วยเหลือชุมชน ถึงแม้ผู้สูงอายุเมื่อพ้นวัยทำงานแล้ว บทบาททางสังคม ภายนอกจะมีแนวโน้มลดลง แต่บทบาทของผู้สูงอายุต่อสังคมก็ยังสามารถพบเห็นได้ทั่วไปจาก แหล่งชุมชนต่างๆ ผู้สูงอายุในชุมชนมีบทบาทที่ค่อนข้างหลากหลายทั้งบทบาททางตรงและ ทางอ้อม โดยครอบคลุมถึงทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองดังนี้^{๑๖}

๑) บทบาททางเศรษฐกิจ บทบาททางด้านนี้ของผู้สูงอายุต่อชุมชนโดยตรง ยังมีอยู่น้อยมากเท่าที่มีอยู่ คือการเป็นเจ้าของที่ดินและบ้าน ซึ่งการมีบทบาทเชิงเศรษฐกิจของ ผู้สูงอายุ นอกจากจะทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึง ความสามารถของผู้สูงอายุที่ยังสามารถทำประโยชน์ให้กับตนเองและผู้อื่นในวันบั้นปลายของชีวิต และผู้สูงอายุที่มีศักยภาพในทางเศรษฐกิจก็มีโอกาสที่จะมีบทบาททางสังคมในชุมชนมากขึ้น ส่วน ในทางอ้อมผู้สูงอายุ อาจใช้ประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจที่มีมายาวนาน เข้ามาช่วยแก้ไข หรือจัดการกับเหตุการณ์วิกฤติทางสังคมที่มีต่อเศรษฐกิจของสังคมที่เกิดขึ้น ในการทำหน้าที่สั่ง การ แนะนำ และดูแลบุคคลที่อยู่ในวัยผลิตทางเศรษฐกิจของชุมชนตลอด จนช่วยดูแลสุขภาพ ของเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน หากผู้สูงอายุสุขภาพดีก็เท่ากับลดการสูญเสียทางเศรษฐกิจในเรื่องของ ค่าใช้จ่ายในการรักษา ขณะเดียวกันเป็นการรักษาศักยภาพของผู้สูงอายุที่ยังมีประโยชน์ต่อสังคม

๒) บทบาททางสังคม เนื่องจากสังคมไทยมีประเพณี วัฒนธรรมและหลัก คำสั่งสอนของศาสนาให้ยึดมั่น ในระบอบอาวุโส ให้ความเคารพเชื่อฟังต่อผู้สูงอายุ เพราะบุคคล เหล่านั้นล้วนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์สามารถอบรมสั่งสอนให้ความรู้แก่คนรุ่นหลังได้ ดังนั้น บทบาทต่อสังคมจึงได้แก่การอบรมสั่งสอน เป็นที่ปรึกษาและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม บทบาท ของผู้สูงอายุต่อสังคมทางตรง คือ การบำรุงรักษาและถ่ายทอดความรู้ที่มีคุณค่าให้ตกทอดสู่คนรุ่น หลัง หรือการถ่ายทอดประสบการณ์ชีวิตของตนเองให้แก่คนรุ่นปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การ ประกอบอาชีพ การแก้ปัญหาในอาชีพหรือการใช้ชีวิต การจัดการด้านพิธีกรรม อย่างไรก็ตามการ ขอให้ผู้สูงอายุไปเป็นวิทยากรหรือผู้บรรยายความรู้ต่างๆ ในวงกว้างยังมีน้อยมาก ทำให้ผู้สูงอายุ

^{๑๖} กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, “การศึกษาและพัฒนามาตรฐานและ ตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์, https://www.msociety.go.th/article_attach/๑๓๔๔๕/๑๙๘๓๑.pdf เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๐.

เข้าไปมีบทบาททางสังคมไม่มากเท่าๆ ที่ยังมีศักยภาพ ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากความสามารถของผู้สูงอายุยังไม่ค่อยได้รับการยอมรับ ผู้สูงอายุที่มีบทบาทในชุมชนได้มากมักเป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางการศึกษามาก่อน เช่น เป็นข้าราชการหรือผู้ทำงานในองค์กรธุรกิจ ซึ่งเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุยังสามารถรวมตัวพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง

๓) บทบาททางการเมืองการปกครอง แม้ว่าบทบาทในการเป็นผู้นำทางการเมืองการปกครองของผู้สูงอายุจะลดลง เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ผู้ที่มิตำแหน่งทางการเมืองในระดับท้องถิ่น เช่น กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ต้องเกษียณอายุเมื่อมีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป แต่อย่างไรก็ตามถ้าเป็นการเมืองระดับประเทศ เช่น การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิก อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) อบจ. (องค์การบริหารส่วนจังหวัด) ซึ่งไม่มีข้อจำกัดเรื่องอายุ จะพบว่า ผู้สูงอายุได้รับการยอมรับทางการเมือง โดยได้รับเลือกให้เข้าไปมีบทบาททางการเมือง เช่นเดียวกับวัยหนุ่มสาว ดังนั้นอนาคตผู้สูงอายุอาจจะมีบทบาททางการเมืองที่โดดเด่น เพราะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ และเป็นประโยชน์ต่อสังคมมากยิ่งขึ้น

๒.๑.๕ องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

คุณภาพชีวิตว่ามี ๒ องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านจิตวิสัยซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึกของบุคคล อันได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม และความรู้สึกนึกคิดของบุคคล เป็นต้น และองค์ประกอบด้านวัตถุวิสัย อันได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม และความรู้สึกนึกคิดของบุคคล เป็นต้น และองค์ประกอบด้านวัตถุวิสัย อันได้แก่ ปัจจัยหรือสภาพแวดล้อมของบุคคล เช่น องค์ประกอบด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม^{๑๗}

เครื่องชี้วัดขององค์การอนามัยโลกชุดย่อฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) วัดคุณภาพ เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย เป็นเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตที่พัฒนามาจากกรอบแนวคิดของคำว่า คุณภาพชีวิต ซึ่งหมายถึง การประเมินค่าที่เป็นจิตวิสัย (Subjective) ซึ่งฝังแน่นอยู่กับบริบททางวัฒนธรรม สังคม และสภาพแวดล้อม เพราะว่า นิยามของ QOL จะเน้นไปที่การรับรู้ในเรื่องคุณภาพชีวิตของผู้ตอบ ไม่ได้คาดหวังที่จะเป็นวิธีการที่จะวัดในรายละเอียดของอาการโรคหรือสภาพต่าง ๆ แต่ถือเป็นการประเมินผลของโรคและวิธีการรักษาที่มีต่อคุณภาพชีวิตอย่างไรก็ตาม ความยาวของ WHOQOL-๑๐๐ ซึ่งมีข้อคำถามถึง ๑๐๐ ข้อ ทำให้ไม่สะดวกและมีข้อจำกัดในการใช้ เพราะต้องใช้เวลามากในการสัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม ในปีเดียวกันองค์การอนามัยโลกได้พัฒนาแบบวัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อ ซึ่งมีข้อคำถามเพียง ๒๖ ข้อ โดยเลือกจาก WHOQOL-๑๐๐ ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) ซึ่งประเทศไทยได้แปลแบบวัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อขององค์การอนามัยโลกเป็นภาษาไทย เรียกว่า แบบวัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อชุดภาษาไทย

^{๑๗} Liu, B. C. (๑๙๗๕). Quality of life: Concept, measure and result. *The American Journal of Economic and Sociology*, ๓๔, ๑๒.

(WHOQOL-BREF-THAI) และได้มีการวิจัยที่ได้ข้อสรุปว่า แบบวัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อ ชุดภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) มีความเที่ยงตรงในการวัดใกล้เคียงกับชุด WHOQOL-๑๐๐ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.0๑$) สามารถใช้ประเมินคุณภาพชีวิตแทนกันได้ ซึ่งแบบวัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อ ชุดภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ประกอบด้วย ๒ ข้อคำถาม ที่เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและสุขภาพโดยรวม อีก ๒๔ ข้อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต^{๑๘} วารสารการอนามัยโลกได้ปรับปรุงแบบประเมินลดข้อคำถามลงเหลือ ๒๖ ข้อ ที่ของไทยเรียกว่า แบบวัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อชุดภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) สามารถจัดกลุ่มได้เป็น ๔ ด้าน ได้แก่

๒.๑.๕.๑ ด้านร่างกาย (Physical domain) คือ การรับรู้สภาพทางร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสุขสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่า ตนไม่ต้องพึ่งพายาต่างๆ หรือการรักษาทางการแพทย์อื่นๆ เป็นต้น

๒.๑.๕.๒ ด้านจิตใจ (Psychological domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิดความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ ของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเครียดหรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่างๆ ของตนที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิตและความเชื่ออื่นๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิต มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

๒.๑.๕.๓ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ที่ตนได้ เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์

๒.๑.๕.๔ ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้การตนมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิตการรับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่างๆ การคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสังเคราะห์ การรับรู้ที่ตนมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสารหรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ที่ตนได้มีกิจกรรมสันทนาการและมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

^{๑๘} ศรีเมือง พลังฤทธิ. (๒๕๕๒), การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของผู้ที่อายุตั้งแต่ ๔๕ ปีขึ้นไปตำบลคลองสี่ อำเภอกองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วารสารสาธารณสุขศาสตร์, ๔๒(๑), หน้า ๔๑-๕๔.

๒.๑.๖ สถานการณ์ผู้สูงอายุ

“ผู้สูงอายุ” ถือได้ว่าเป็นประชากรที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปีอันเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์เทคโนโลยีสมัยใหม่ การดูแลสุขภาพทั้งทางกาย จิตใจ รวมถึงการบริโภคอาหารอย่างถูกต้องและครบถ้วนตามวัยผู้สูงอายุ ซึ่งสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศในอนาคต จากการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๘๓ โดยใช้ข้อมูลจากสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นฐานในการคาดประมาณประชากรไป ๓๐ ปีข้างหน้า โดยใช้สมมติฐานว่า ภาวะเจริญพันธุ์จะลดลงตลอดช่วง ๓๐ ปี พบว่า ในปี ๒๕๕๓ ประเทศไทยมีประชากร ๖๓.๘ ล้านคน และจะเพิ่มขึ้นสูงสุดเป็น ๖๖.๔ ล้านคนในปี ๒๕๖๙ จากนั้นจะค่อย ๆ ลดลงเหลือ ๖๓.๙ ล้านคนในปี ๒๕๘๓ โดยพบว่าจำนวนและสัดส่วนประชากรวัยสูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ๑.๗ ล้านคน หรือร้อยละ ๔.๙ ของจำนวนประชากรรวมในปี ๒๕๑๓ เป็น ๘.๔ ล้านคนหรือร้อยละ ๑๓.๒ ในปี ๒๕๕๓ และเพิ่มขึ้นเป็น ๑๗.๖ ล้านคน หรือร้อยละ ๒๖.๖ ในปี ๒๕๗๓ และ ๒๐.๕ ล้านคนหรือร้อยละ ๓๒.๑ ในปี ๒๕๘๓ อีกทั้งยังพบว่าในภูมิภาคอาเซียนจะมีเพียงประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์เท่านั้น ที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุเกินร้อยละ ๓๐ ในอีก ๓๐ ปีข้างหน้า^{๑๙}

ตารางที่ ๒.๑

การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๘๓

กลุ่มอายุ	๒๕๕๓	๒๕๖๓	๒๕๗๓	๒๕๘๓
จำนวนประชากรสูงอายุ				
อายุ ๖๐ ปีขึ้นไป	๘,๔๐๗,๙๖๕	๑๒,๖๒๑,๖๕๕	๑๗,๕๗๘,๙๒๙	๒๐,๕๑๙,๓๗๓
อายุ ๗๐ ปีขึ้นไป	๓,๗๗๘,๒๙๗	๕,๓๖๖,๐๕๒	๘,๓๑๘,๕๐๗	๑๑,๕๖๐,๘๘๖
อายุ ๘๐ ปีขึ้นไป	๑,๐๗๐,๑๗๘	๑,๖๘๙,๔๗๔	๒,๔๒๐,๕๗๙	๓,๙๒๑,๔๕๐
ผู้สูงอายุวัยต้น (อายุ ๖๐ – ๖๙ ปี)	๕๕.๑๐	๕๗.๕๐	๕๒.๗๐	๔๓.๗๐
ผู้สูงอายุวัยกลาง (อายุ ๗๐ – ๗๙ ปี)	๓๒.๒๐	๒๙.๑๐	๓๓.๖๐	๓๗.๒๐
ผู้สูงอายุวัยปลาย (อายุ ๘๐ ปีขึ้นไป)	๑๒.๗๐	๑๓.๔๐	๑๓.๗๐	๑๙.๑๐
รวม	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐	๑๐๐.๐๐

ที่มา: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๕๖.

^{๑๙} ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อรองรับสังคมสูงอายุของประเทศไทย. สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗. ๒๕๕๗, หน้า ๑.

รวมทั้งจากนโยบายประชากรและการวางแผนครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในอดีต ความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี มีอายุยืนยาวขึ้น มีการศึกษา ทักษะและความรู้ดีขึ้น ผลสำเร็จดังกล่าวมีผลทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ และอัตราประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลง ขณะที่ประชากรที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยมีการคาดการณ์ว่าในปี ๒๕๗๓ คนไทยเกือบ ๑ ใน ๔ จะเป็น ประชากรผู้สูงอายุ และจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่สำคัญคือ กำลังแรงงานใหม่ที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานมีแนวโน้มลดลงจนอาจจะนำมาซึ่งปัญหาการขาดแคลนแรงงานและกระทบต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต ขณะเดียวกัน ภาระการพึ่งพิงของประชากรวัยแรงงานในการดูแลเด็กและผู้สูงอายุจะเพิ่มสูงขึ้น ผู้สูงอายุมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับช่วงวัยและสุขภาพมากขึ้น ทั้งใน ด้านที่อยู่อาศัย การบริการด้านสุขภาพและการดูแล การประกันสุขภาพ ประกันชีวิต ตลอดจน การออมเพื่อคุณภาพชีวิตในช่วงชราภาพ ฯลฯ

ขณะเดียวกันแนวโน้มการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ภาวะทุพพลภาพ โรคที่มีสาเหตุมาจากการเสื่อมสภาพของอวัยวะและโรคสมองเสื่อมในผู้สูงอายุจะมีสัดส่วนสูงขึ้น เป็นผลให้สัดส่วนงบประมาณด้านการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จากข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ ผู้สูงอายุมีความต้องการและมีความจำเป็นในการได้รับสวัสดิการสังคมจากรัฐหรือจากภาคส่วน อื่น ๆ เพื่อต้องการให้ตนเองมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและมี ศักดิ์ศรี^{๒๐}

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

๒.๒.๑ ความหมายของสวัสดิการสังคม

การทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “สวัสดิการสังคม” (Social Welfare) เป็น ปัญหาความสับสนและยากที่กำหนดความหมายให้ตรงกัน แม้จะมีการสื่อความหมายโดยรวมๆ ของ คำว่า “สวัสดิการสังคม” แต่จะกำหนดความหมายออกมอย่างชัดเจน ยังเป็นการยากในทาง ปฏิบัติ ในหมู่นักวิชาการทั้งไทยและต่างประเทศก็นิยามและจำแนกไว้อย่างแตกต่างกัน แต่ละ ประเทศ ใช้ศัพท์ทางวิชาการที่ไม่เหมือนกันมีผู้ให้ความหมายของงานสวัสดิการสังคมไว้มากมาย ดังนี้

วิจิตร ระวังค์ ได้ให้ความหมายของสวัสดิการสังคมว่า หมายถึง กิจกรรมที่รัฐบาลและ เอกชนทุกระดับจัดให้มีขึ้นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อประกันความเป็นอยู่ที่ดีของ ประชาชน โดยอาศัยผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้จากหลายสาขา ไม่เฉพาะแต่นักสังคมสงเคราะห์เท่านั้น ทั้งนี้จุดศูนย์กลางของงานสวัสดิการสังคม คือ ประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี และมีหลักประกัน งานสวัสดิการสังคมไม่เพียงแต่ จะช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหาแก่บุคคลที่

^{๒๐} สุภารัตน์ สุดสมบูรณ์, “สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย”, วารสารเทคโนโลยี ภาคใต้, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๗. (๒๕๕๗), หน้า ๗๕.

ประสบความสำเร็จดรรชนี แต่ยังคงความรวมถึงมาตรการป้องกัน และส่งเสริมสวัสดิการสังคมให้ดีขึ้นด้วย ประการที่สำคัญ สวัสดิการสังคมถือเป็นส่วนหนึ่งของงานพัฒนาสังคม^{๒๑}

ระพีพรรณ คำหอม ได้สรุปว่า ความหมายของ “สวัสดิการสังคม” หมายถึง ระบบการจัดสรรและจัดการบริการสังคมในลักษณะของโครงการ หรือบริการต่าง ๆ ให้กับคนในสังคม โดยเน้นสิทธิความเท่าเทียมกันที่จะได้รับการอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคมการพัฒนาสังคม โดยรวมรวมทั้งระบบความมั่นคงทางสังคมของคนทุกคนในสังคม^{๒๒}

พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ.๒๕๔๖ ได้บัญญัติความหมายของสวัสดิการสังคมไว้ว่า สวัสดิการสังคม หมายความว่า ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนอง ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสมเป็นธรรมและให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ^{๒๓}

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์^{๒๔} ได้ให้ความหมายว่า สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการสังคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้ระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการ พัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในด้านการศึกษาที่ดี การมีสุขภาพอนามัย การมีที่อยู่อาศัย การมีงานทำ การมีรายได้ การมีสวัสดิการแรงงาน การมีความมั่นคงทางสังคม การมีนันทนาการและบริการสังคมทั่วไป โดยระบบบริการสังคมต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนต้องได้รับและเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดบริการสังคมทุกระดับ

^{๒๑} อ้างถึงใน วันทนีย์ วาสิกะสิน และคณะ. **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๑-๒.

^{๒๒} อ้างถึงใน กิรติ ยศยิ่งยง, **ขีดความสามารถ**, (กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี้ ๒๕๔๙), หน้า ๑๓๕.

^{๒๓} พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. ๒๕๔๖, **ราชกิจจานุเบกษา**, เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๙๔ ก หน้า ๖ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖.

^{๒๔} กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, “**การศึกษาและพัฒนามาตรฐานตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์**” https://www.m-xociety.go.th/article_attach/๑๗๔๔๕/๑๙๘๓๑pdf.

เรณู โชติติลลิก ให้ความหมายว่า สวัสดิการสังคม เป็นความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วไปทุกด้านเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคมและพัฒนาบุคคลและกลุ่มต่างๆ พื้นฐานในเรื่องสวัสดิการสังคมจะต้องประกอบด้วย มีหลักประกันรายได้ต่ำ มีการจัดหาบ้านช่องที่พักอาศัยของประชาชนมีบริการในเรื่องสุขภาพของประชาชนมีระบบการประกันสังคม^{๒๕}

ฤทธิเดช ภูจิรัฐ สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการบริการทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นมาจากอาศัยความร่วมมือจากทุกระดับทั้งรัฐบาลและเอกชน เพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม โดยเน้นสิทธิความเท่าเทียมกันที่จะได้รับบริการอย่างเป็นธรรมและเสมอภาคเพื่อตอบสนอง ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้^{๒๖}

ธัญญรัตน์ ฉายแสง สรุพบว่า สวัสดิการสังคมเป็นระบบการจัดบริการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกระดับทั้งรัฐบาลและเอกชนเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีหรือไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคลแต่ละวัย^{๒๗}

เอ็ดมันด์สมิธ และนาธาน โคนเฮน ให้ความเห็นว่า การสวัสดิการสังคมเป็นการปฏิบัติงานซึ่งเป็นระบบรวบรวมวิธีทาง แนวทางในการแก้ไขปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นค่านิยมทางสังคมและใช้ความรู้ ความชำนาญที่ได้ฝึกมาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ^{๒๘}

สารานุกรมทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ให้นิยามว่า สวัสดิการสังคม หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยงานทั้งของรัฐบาล และอาสาสมัคร เพื่อมุ่งป้องกันและขจัดปัญหาทางสังคมหรือปรับปรุงความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล กลุ่มและชุมชน กิจกรรมดังกล่าวนี้ใช้บุคลากรนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องอย่างมากมาย เช่น แพทย์ พยาบาล นักกฎหมาย นักการศึกษา วิศวกร นักบริหาร นักสังคมสงเคราะห์^{๒๙}

จอห์น เทอร์เนอร์ ให้นิยามคำว่า สวัสดิการสังคมว่าเป็นความพยายามส่งเสริมให้ประชาชนมีมาตรฐานความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐานที่มั่นคง โดยครอบคลุมการบริการกับบุคคลและ

^{๒๕} เรณู โชติติลลิก. **นักบริหารงานประชาสงเคราะห์ เล่มที่ ๑.** (กรุงเทพมหานคร : สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, ๒๕๕๔), หน้า ๑๕.

^{๒๖} ฤทธิเดช ภูจิรัฐ, “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์”, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๘, หน้า ๒๓.

^{๒๗} ธัญญรัตน์ ฉายแสง, “ชีวิตทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในท้องถิ่น : ศึกษากรณีพื้นที่ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี”, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘, หน้า ๒๒.

^{๒๘} อ่างถึงใน กิรติ ยศยิ่งยง, **ขีดความสามารถ**, (กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี้ ๒๕๔๙), หน้า ๑๓๕.

^{๒๙} อ่างถึงใน วันทนีย์ วาสิกะสินและคณะ, **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๑-๒.

ชุมชนในลักษณะการพัฒนาสังคม และการเสริมสร้างให้บุคคลสามารถเผชิญกับสภาพปัญหาทางร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการพยายามขจัดสถานะที่พึ่งตนเองไม่ได้ของประชาชนให้หมดไป^{๓๐}

ไฟรด์แลนเดอร์ และแอฟท์ อธิบายว่าสวัสดิการสังคม เป็นระเบียบนโยบาย ผลประโยชน์ และบริการ ซึ่งจะทำให้การดำเนินการจัดบริการต่าง ๆ เป็นไปโดยสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เป็นที่ยอมรับกันว่าสวัสดิการสังคมเป็นบริการพื้นฐานที่มีความสำคัญ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและถาวร เปลี่ยนแปลงจากสถานะที่เคยยากลำบากไปสู่สิ่งที่คาดหวังว่าดีกว่า รวมไปถึงความอุดมสมบูรณ์ในที่สุด^{๓๑}

๒.๒.๒ ขอบเขตของงานสวัสดิการสังคม

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้กำหนดขอบเขตงานสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดี ๗ ด้าน ดังนี้^{๓๒}

๒.๒.๒.๑ การมีสุขภาพอนามัยที่ดี หมายถึง ประชาชนพึงได้รับการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ การรักษาพยาบาล การส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคมอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน โดยประชาชนไม่ว่า เพศใด อายุวัยใด เชื้อชาติใด ศาสนาใด อยู่ในภูมิภาคใดหรืออยู่ในวัฒนธรรมใดมีความสนใจในทางการเมือง มีแบบแผนการดำรงชีวิตเช่นใด หรือมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมในระดับชั้นใดก็ตาม พึงได้รับการสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาคเป็นธรรม สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ปัญหาของบุคคล กลุ่มบุคคล และประชาชน

๒.๒.๒.๒ การมีการศึกษาที่ดี หมายถึง ประชาชนพึงได้รับการที่ส่งเสริมและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพต่อไป และแม้ว่าประชาชนจะมีข้อบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม หรือด้อยโอกาสทางการศึกษา ก็จะได้รับบริการการศึกษาพิเศษ และจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่มีข้อจำกัดเหล่านั้น ทั้งนี้ประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาในระดับอย่างน้อยที่สุด คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒.๒.๒.๓ การมีที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยตามควรแต่สภาพช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในทำนองเดียวกัน ประชาชนทุกคนควรจะได้มีที่อยู่อาศัยตามแต่กำลัง

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน.

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน.

^{๓๒} อ้างถึงใน พรอนันต์ กิตติมั่นคง, “การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา”, บัณฑิตวิทยาลัย, (นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๗), หน้า ๒๐

ความสามารถของบุคคลที่จะได้มา อย่างน้อยที่สุดที่อยู่อาศัยต้องให้ความปลอดภัย ความมั่นคงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีสภาพเสื่อมโทรมแออัดแวดล้อมด้วยมลพิษ หรือเสี่ยงต่อกภัยพิบัติเสี่ยงต่อความเสื่อมเสียทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

๒.๒.๒.๔ การมีงานทำ การมีรายได้ และการมีสวัสดิการแรงงาน หมายถึง ประชาชนมีงานทำที่ทำให้มีรายได้อย่างน้อยเพียงพอแก่การดำรงชีพ งานที่ทำมีสวัสดิการที่ดีหรืออย่างน้อยตามที่กฎหมายกำหนดงานที่ต้องไม่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย อุบัติเหตุและอุบัติเหตุต่าง ๆ ไม่เป็นงานที่สร้างความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย

๒.๒.๒.๕ การมีความมั่นคงทางด้านรายได้ หมายถึง ประชาชนทุกคนที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพได้รับการคุ้มครองในเรื่องความมั่นคงในการดำรงชีวิตของตนและครอบครัวในรูปของการประกันสังคมที่ครอบคลุมเรื่องผลประโยชน์จากการประกันสุขภาพ การสงเคราะห์บุตร การชดเชยการขาดรายได้จากการเจ็บป่วย พิการทุพพลภาพ ชราภาพ และการว่างงาน การประกันสังคมเป็นมาตรการหนึ่งที่จะสร้างความมั่นคงทางสังคมโดยเฉพาะกับประชาชนผู้มีรายได้ประจำ ไม่ให้ได้รับความเดือดร้อนเมื่อมีเหตุให้สูญเสียรายได้ทั้งหมด บางส่วนหรือไม่พอเพียงแก่การยังชีพ

๒.๒.๒.๖ นันทนาการ หมายถึง ประชาชนมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อการบันเทิงและการพักผ่อนใจอย่างมีคุณภาพ โดยกิจกรรมนันทนาการนั้น ๆ ไม่เป็นการทำให้เสื่อมเสียศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรม และไม่ผิดกฎหมาย ไม่เป็นการเอาัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหง หรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกลุ่มอื่น ๆ

๒.๒.๒.๗ การบริการสังคมทั่วไป หมายถึง การให้บริการแก่ประชาชนโดยเฉพาะผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางพิเศษ เพื่อช่วยสร้างเสริม การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ช่วยพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่อัตภาพ

๒.๒.๓ การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

ดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย สามารถเรียกเรียงความเป็นมาได้ว่า เริ่มในปี พ.ศ. ๒๔๙๖ เมื่อจอมพล ป.พิบูลสงครามได้มีแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและประชาสงเคราะห์ ได้กำหนดนโยบายที่สำคัญหลายประการในการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีคุณภาพ และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุขได้มอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์จัดตั้งสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคขึ้นเป็นครั้งแรกวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง คือ เพื่อให้การสงเคราะห์คนชราที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หรือประสบปัญหาความทุกข์ยาก เดือดร้อนยากจนไม่มีที่อยู่อาศัย หรือไม่สามารถอาศัยอยู่กับครอบครัวได้ ต้องการบริการสงเคราะห์บางอย่าง เช่น การรักษาพยาบาล กายภาพบำบัด นันทนาการ เพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัวที่มีรายได้น้อยหรือยากจน ที่ไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุไว้ใน

ครอบครัวได้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม อันเกี่ยวกับผู้สูงอายุไม่ให้เร่ร่อนทำ ความเดือดร้อนแก่สังคมและให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างผาสุกเหมาะสมกับอัตภาพ^{๓๓}

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ การดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มีความก้าวหน้าขึ้นเนื่องจากสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรองแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นมาตรการระหว่างประเทศ ฉบับแรกที่ได้มีการวางแนวคิด หลักนโยบาย และโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุไว้อย่างเป็นรูปธรรม และในปีเดียวกันที่ประชุมสมัชชาโลกเกี่ยวกับผู้สูงอายุได้มีมติรับรองแผนดังกล่าว ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย จึงเรียกแผนนี้ว่า Vienna Plan โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความมั่นคงในศักยภาพของรัฐและสังคมในด้านความร่วมมือในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับผู้สูงอายุในประเด็นต่าง ๆ คือ สุขภาพและโภชนาการการคุ้มครองผู้บริโภคที่สูงอายุ ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ครอบครัว สวัสดิการสังคม การประกันรายได้การจ้างงานและการศึกษา ซึ่งมาตรฐานและยุทธวิธีเหล่านี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นสิทธิอธิปไตย และความรับผิดชอบของแต่ละรัฐ

หลังจากการประชุมสมัชชาผู้สูงอายุโลกได้มีองค์การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุเกิดขึ้นหลายองค์กรเช่น คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ สมาคมสภาพผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย สมาคมคลังปัญญาผู้สูงอายุศูนย์พัฒนาผู้ประกอบการผู้สูงอายุ และองค์กรเอกชนอีกมากมาย มีการจัดทำแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๕ - ๒๕๔๔ เป็นแผนแม่บทให้หน่วยงานต่าง ๆ มีนโยบายและแผนที่ชัดเจนมีการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายมากขึ้น ทั้งองค์การช่วยเหลือผู้สูงอายุระหว่างประเทศและองค์กรภาครัฐ เช่น กรมอนามัยมีนโยบายในการสนับสนุนเครือข่ายการทำงานด้านผู้สูงอายุ นอกจากนี้คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีตัวแทนจากกระทรวงต่าง ๆ ร่วมเป็นคณะกรรมการ เช่น กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ มีนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการแผนงานต่าง ๆ จึงได้รับการรับรองและมีผลในการปฏิบัติ

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ มีการเรียกร้องและแสวงหาการบริการมากขึ้นจากองค์กรเอกชน มีผลทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการมีผลงานวิจัยด้านผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก และที่สำคัญ คือ การสนับสนุนจากพรรคการเมือง ๙ พรรค ได้แก่ ๑) พรรคประชาธิปัตย์ ๒) พรรคพลังธรรม ๓) พรรคชาติไทย ๔) พรรคเสรีธรรม ๕) พรรคชาติพัฒนา ๖) พรรคความหวังใหม่ ๗) พรรคกิจสังคม ๘) พรรคไทย ๙) พรรคประชากรไทย^{๓๔} ทำให้ปัญญาผู้สูงอายุปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมหลังจากใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน ปัญญาดังกล่าวมีสาระสำคัญ คือ ๑) ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้งและละเมิดสิทธิ โดย

^{๓๓} อ่างแล้วใน สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, หน้า ๗๕-๗๗.

^{๓๔} กองสวัสดิการสงเคราะห์. **ปัญญาผู้สูงอายุไทย**. (กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม, ๒๕๔๒), หน้า ๔.

ปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองหรือครอบครัวได้ และรวมถึง ผู้พิการที่สูงอายุ ๒) ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพ รัก ความเข้าใจ ความเอื้อ ออาทร การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับบทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้เกิด ความสัมพันธ์อันดีในการอยู่กันอย่างมีความสุข ๓) ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา เรียนรู้และ พัฒนาศักยภาพของตนอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้านเพื่อสามารถปรับบทบาทของตน ให้สมวัย ๔) ผู้สูงอายุควรได้รับการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์จากสังคม มีโอกาสได้ ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความ ภาคภูมิใจ และเห็นชีวิตมีคุณค่า ๕) ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ๖) ผู้สูงอายุควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม ๗) รัฐโดย การมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้าน ผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตาม เป้าหมาย ๘) รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องตรา กฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิคุ้มครองสวัสดิภาพ และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ และ ๙) รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุตามวัฒนธรรม ไทยที่เน้นความกตัญญูตักเตือน และความเอื้ออาทรต่อกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ มีการประกาศใช้แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ -๒๕๖๔) ซึ่งได้กำหนดให้แผนฉบับนี้เป็นแผนยุทธศาสตร์ ๕ หมวด ได้แก่ ก) ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ข) ยุทธศาสตร์ ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุค) ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ง) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากร ด้านผู้สูงอายุ และ จ) ยุทธศาสตร์การประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตาม ประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ งานด้านผู้สูงอายุประสบความสำเร็จอีกครั้งเมื่อมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทยปรากฏการณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุก ฉบับ เป็นผลให้มีการออกกฎหมาย ประกาศระเบียบในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของกระทรวง และหน่วยงานต่างๆ อย่างกว้างขวาง

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร กล่าวว่า งานสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ รัฐควรมุ่งให้ผู้สูงอายุมีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี สามารถพึ่งตนเองได้ และมีความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคม ซึ่งหมายถึงว่าผู้สูงอายุนั้นเป็นผู้มีคุณภาพชีวิตที่ดี (Quality of Life) ดังนั้น แนวคิดที่

ยึดถือกันมานานและใช้เป็นรากฐานในการปฏิบัติต่อผู้สูงอายุ ประกอบด้วยแนวคิด ๒ ประการ คือ^{๓๕}

๑. แนวคิดด้านมนุษยธรรม (Humanitarian Aspect of Aging) หมายถึง ผู้สูงอายุ ควรได้รับการช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรมและความต้องการในด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ครอบครัว สวัสดิการสังคม ความมั่นคงทางรายได้ และการจ้างงาน รวมถึงการศึกษา

๒. แนวคิดด้านพัฒนา (Developmental Aspect of Aging) หมายถึง แนวคิดที่มีต่อบทบาทของผู้สูงอายุในกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

อภิญญา เวชยชัย กล่าวว่า หลักการจัดบริการสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ นั้น มีความชัดเจนและเริ่มเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องในสังคมมากขึ้น ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้วันที่ ๑ ตุลาคมของทุกปีเป็นวันผู้สูงอายุสากล (International Day for The Elderly) โดยมีการประกาศเจตนารมณ์ที่ชัดเจนและในวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๓๔ สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้รับรองหลักการ ๔ ประการ สำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งกรมประชาสังคมสงเคราะห์ได้ใช้เป็นหลักสำคัญในการกำหนดแนวทางในการจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุดังนี้^{๓๖}

๑. หลักการที่ ๑ การมีเสรีภาพ ประกอบด้วย

๑.๑ ผู้สูงอายุควรได้รับ อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และการดูแลสุขภาพอนามัย อย่างพอเพียง โดยการมีรายได้ การสนับสนุนของครอบครัวและชุมชนผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการทำงานหรือสามารถได้รับรายได้อื่น ๆ

๑.๒ ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าเมื่อใดจะต้องพ้นจากการทำงาน

๑.๓ ผู้สูงอายุควรได้รับการฝึกอบรมและการศึกษาตามความเหมาะสม

๑.๔ ผู้สูงอายุควรที่จะได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่สงบ ปลอดภัยด้วยความพึงพอใจตามกำลังความสามารถ

๑.๕ ผู้สูงอายุควรที่จะได้อยู่ในบ้านของตนเอง ตลอดระยะเวลาอันนานเท่าที่เป็นไปได้

๒. หลักการที่ ๒ การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

๒.๑ ผู้สูงอายุควรมีส่วนร่วมในการกำหนดและดำเนินงานตามนโยบายต่างๆ ที่จะส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ที่ดีของตนและสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับชนรุ่นหลังได้

๒.๒ ผู้สูงอายุควรที่จะได้รับการพัฒนาโอกาสต่าง ๆ เพื่อให้บริการแก่ชุมชน และเป็นอาสาสมัครในตำแหน่งที่เหมาะสมตามความสนใจและกำลังความสามารถของตน

๒.๓ ผู้สูงอายุควรมีบทบาทที่จะจัดตั้งกลุ่มหรือสมาคมของผู้สูงอายุเองได้

^{๓๕} อ่างแก้ว ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, พ.ศ. ๒๕๔๙, หน้า ๔๘ - ๔๙.

^{๓๖} อภิญญา เวชยชัย, “การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา”, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๔), หน้า ๖ - ๗.

๓. หลักการที่ ๓ การได้รับการดูแล ประกอบด้วย
- ๓.๑ ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลจากครอบครัว ชุมชนและได้รับการคุ้มครอง
 - ๓.๒ ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแลด้านสุขภาพอนามัยเพื่อให้ได้รับการฟื้นฟูทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ให้ดีขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันหรือชะลอการเจ็บป่วยในระยะเริ่มต้น
 - ๓.๓ ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงบริการทางสังคมและกฎหมาย เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุน การเป็นอิสระ การคุ้มครอง และการได้รับการดูแล
 - ๓.๔ ผู้สูงอายุควรได้รับการดูแล คุ้มครอง ฟื้นฟู และส่งเสริมทางด้านสังคม และจิตใจอย่างเหมาะสมจากสถานสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่มีสภาพแวดล้อมที่มั่นคง
 - ๓.๕ ผู้สูงอายุควรได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต
๔. หลักการที่ ๔ การบรรลุความพึงพอใจของตนเอง ประกอบด้วย
- ๔.๑ ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ
 - ๔.๒ ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษา วัฒนธรรม จิตใจ และกิจกรรมนันทนาการของสังคมหลักการที่ ๕ ความมีศักดิ์ศรี
 - ๔.๓ ผู้สูงอายุควรที่จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยศักดิ์ศรีและความปลอดภัย โดยปราศจากการถูกแสวงหาผลประโยชน์ ถูกทำร้ายร่างกายและจิตใจ
 - ๔.๔ ผู้สูงอายุควรได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามสถานภาพและภูมิหลัง และมีอิสระ ในการช่วยเหลือตนเองทางด้านเศรษฐกิจ
- พนม ศรีพิบูล การจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุไทย มีบริการหลักสำคัญ ๓ รูปแบบดังนี้^{๓๗}

๑. การดูแลผู้สูงอายุในสถาบันเป็นหลัก (Institution Care Model) บริการสำคัญส่วนใหญ่จะเป็นภารกิจหลักของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ หน่วยงานที่ดูแล คือกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการบริการและสวัสดิการผู้สูงอายุที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐที่เป็นรูปธรรม ได้แก่

๑.๑ บริการสถานสงเคราะห์ เป็นบริการด้านที่อยู่อาศัยที่จัดให้กับผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อน เช่น ถูกทอดทิ้ง ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้อุปการะดูแล บริการที่จัดให้ได้แก่ บริการด้านปัจจัยบริการตรวจสุขภาพทั่วไป การรักษาพยาบาล บริการด้านกายภาพบำบัดบริการให้คำปรึกษา แนะนำ และการปรับตัว ฯลฯ ปัจจุบันสถานสงเคราะห์ของรัฐจำนวน ๒๐ แห่ง กระจายอยู่ทั่วประเทศ สามารถรับผู้สูงอายุได้ประมาณ ๓,๐๐๐ บาท ในปีงบประมาณ ๒๕๕๖ สถานสงเคราะห์จะถูกโอนภารกิจไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลดำเนินการจำนวน ๑๓ แห่ง

๑.๒ ศูนย์บริการสังคมผู้สูงอายุ (Day Center) เป็นบริการให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่กับครอบครัวได้มาใช้บริการและกิจกรรมภายในศูนย์ในลักษณะเข้าไปเย็นกลับ บริการที่จัดให้

^{๓๗} พนม ศรีพิบูล. “การจัดการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอลิขิตร์ จังหวัดอุบลราชธานี”, (ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐.

ภายในศูนย์ ได้แก่ บริการตรวจรักษาโรค บริการด้านกายภาพบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ บริการที่จัดให้ภายในศูนย์ได้แก่ บริการตรวจรักษาโรค บริการด้านกายภาพบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ บริการให้คำปรึกษาแนะนำบริการนันทนาการ กิจกรรมเสริมรายได้ บริการหน่วยเคลื่อนที่และบริการบ้านพักฉุกเฉิน ฯลฯ

๑.๓ ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัดโดยชุมชนเป็นการสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง โดยวัดหรือสถาบันทางศาสนา เช่น โบสถ์ มัสยิด ฯลฯ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมตามความต้องการของชุมชน

นอกจากบริการหลักดังกล่าวแล้วยังมีการให้บริการสงเคราะห์เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องช่วยความพิการอื่นๆ บริการหน่วยเคลื่อนที่และการจัดอบรมดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น

๒. การดูแลผู้สูงอายุโดยลดการพึ่งพาสถาบัน (Deinstitutionalization) บริการดูแลผู้สูงอายุ โดยลดการพึ่งพาสถาบันที่สำคัญ คือ บริการการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัวในชุมชน โดยไม่ต้องเข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์ บริการนี้ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้สูงอายุยากจน ไม่มีรายได้ ไม่มีผู้ดูแล เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ โดยรัฐจัดสรรให้เป็นเงินช่วยเหลือรายเดือนๆ ละ ๒๐๐ บาท/คน แบบตลอดชีพ ระยะแรกจัดสรรให้ ๒๐,๐๐๐ คน ใช้งบประมาณ จำนวน ๑๒ ล้านบาท (๓ เดือน) และขยายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆและในปี พ.ศ.๒๕๔๒ เมื่อประเทศไทย ประสบภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ รัฐได้เพิ่มเงินเบี้ยยังชีพเป็นเดือนละ ๓๐๐ บาท/คน มีจำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ๔๐๐,๐๐๐ คน ใช้งบประมาณทั้งสิ้น ๑,๑๐๑.๖ ล้านบาท เมื่อรัฐมีการปฏิรูประบบราชการส่งผลให้ในปีงบประมาณ ๒๕๔๔ ได้มีการโอนภารกิจของบริการเบี้ยยังชีพจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (กรมประชาสงเคราะห์เดิม) ไปให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเบิกจ่ายให้กับผู้สูงอายุแทน

๓. บริการประกันสังคมสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากสภาพปัญหาด้านรายได้ถือเป็นปัญหาหลักของผู้สูงอายุไทยและบริการที่รัฐจัดให้ผู้สูงอายุมักเป็นบริการที่มุ่งช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจนขาดการอุปการะและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ในรูปของการให้สิ่งของและบริการ และในระยะหลังเปลี่ยนมาในรูปของเงินในโครงการเบี้ยยังชีพ เมื่อคิดคำนวณออกมาเป็นตัวเงินแล้วจะมีจำนวนน้อยมากและไม่สามารถกระจายไปยังผู้สูงอายุได้อย่างทั่วถึงและเหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละสถานภาพได้รัฐบาลจึงได้นำความคิดการสร้างหลักประกันโดยสร้างระบบให้ผู้ที่กำลังอยู่ในตลาดแรงงาน ช่วยกันออมเพื่อสร้างหลักประกันชราภาพสำหรับตนเองและบุคคลภายในกลุ่มเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในระดับมาตรฐานที่ไม่แตกต่างจากเดิมก่อนที่จะกลายเป็นผู้ไม่ได้ทำงานเนื่องจากความสูงอายุการจัดสวัสดิการในสังคมไทยจะเป็นลักษณะผสมผสานใน ๓ รูปแบบคือ มีการช่วยเหลือประชาชน (Public Assistance) บริการสังคม (Social Service) และประกันสังคม (Social Insurance) โดยมีวิธีช่วยเหลือโดยการให้บริการ (Service) ให้การดูแล (Care) ให้สิ่งของ (Kinds) เงิน (Cash) แต่เมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดปัญหาสังคมเกิดขึ้นมากมาย ตกเป็นภาวะของรัฐในเรื่องการดูแลช่วยเหลือ แม้จะมีภาคเอกชนมาแบ่งเบาในเรื่องของการประกันสังคมไปบ้าง แต่ก็ยังไม่สามารถจัดสวัสดิการได้อย่างพอเพียงและทั่วถึง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม

๒.๒.๔ แนวคิดพื้นฐานในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

ข้อตกลงระหว่างประเทศ กฎหมาย นโยบาย แผนงานและการดำเนินการเกี่ยวกับสวัสดิการของผู้สูงอายุ

๒.๒.๔.๑ ประกาศว่าด้วยผู้สูงอายุของสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติการที่ผู้สูงอายุมีจำนวนและสัดส่วนที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านแรงงาน รายได้ ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย สวัสดิการ ฯลฯ องค์การสหประชาชาติในฐานะที่เป็นองค์กรความร่วมมือระดับชาติได้เห็นความสำคัญของเรื่องนี้ จึงได้จัดให้มีการประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุครั้งแรกขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ และได้มีการกำหนดแผนปฏิบัติการระยะยาวระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ในการประชุมสามัญครั้งที่ ๔๕ ขององค์การสหประชาชาติ ได้มีมติให้ วันที่ ๑ ตุลาคมของทุกปี เป็นวันผู้สูงอายุสากล (International Day for the Elderly) และในปีเดียวกันนี้ สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติมีมติให้มีการประกาศว่าด้วยผู้สูงอายุ (Proclamation on Aging) ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

๑) การสูงอายุของประชากรจะก่อให้เกิดความจำเป็นอันรีบด่วนที่รัฐบาลและเอกชนจะต้องกำหนดนโยบายและแผนงานเพื่อสนองความต้องการตามความจำเป็นให้เพียงพอ

๒) จำนวนผู้สูงอายุในภูมิภาคที่กำลังพัฒนาได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วกว่าในภูมิภาคที่พัฒนาแล้ว

๓) ในทศวรรษหน้าจะมีการร่วมมือ การเริ่มงานใหม่ และจัดสรรทรัพยากรให้กับผู้สูงอายุมากขึ้น

๔) ควรมีการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมในผู้สูงอายุมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

๕) ชราภาพเป็นกระบวนการของอายุยืนยาว การเตรียมตัวเข้าสู่วัยชราจะต้องเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก และต่อเนื่องไปตลอดชีวิต

๖) ผู้สูงอายุย่อมหวังที่จะมีสุขภาพดีที่สุด เท่าที่เป็นไปได้

๗) การเข้าสู่วัยชราของผู้สูงอายุบางคน อาจต้องการบริการจากชุมชนและครอบครัวองค์การสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสมัชชาโลกว่าด้วยผู้สูงอายุ ครั้งที่ ๒ ซึ่งเป็นการประชุมผู้นำประเทศจากทั่วโลก จำนวน ๑๑๑ ประเทศ ซึ่งในการประชุมครั้งนี้ ประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของงานด้านผู้สูงอายุ โดยได้ดำเนินการร่วมบริจาคเงินสมทบให้กับ UN Trust Fund for Aging และได้จัดทำแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔) เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การประชุมครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสนอแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศด้านผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๕ (International Plan of Action on Aging ๒๐๐๒) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเรื่องผู้สูงอายุร่วมกัน ทั้งนี้เพราะประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แผนดังกล่าวครอบคลุมการพัฒนาผู้สูงอายุให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพชีวิต มีคุณค่าและศักดิ์ศรี โดยส่งเสริมให้ประชากรมุ่งสร้างชีวิตในแต่ละวัยบนพื้นฐานของการรักษาสุขภาพที่ดี เพื่อลดอัตรา

เจ็บป่วยและพิการในผู้สูงอายุ สร้างสังคมให้ทุกวัยอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ (Multi generation society) และการสนองความต้องการของผู้สูงอายุในสถานภาพต่างๆ เช่น พิกการ ทูพพลภาพ ยากจน ผู้ลี้ภัย สตรี รวมทั้งผู้สูงอายุในชนบท ภาวะคับขันหรือภาวะสงคราม

๒.๒.๔.๒ ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย

ความเป็นมาของการร่างปฏิญญาผู้สูงอายุไทย ได้เริ่มขึ้นจากการที่องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมสมัชชาโลกด้วยผู้สูงอายุที่กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยได้กำหนดแผนปฏิบัติการระยะยาวระหว่างประเทศเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปีนี้เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุซึ่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ โดยปี พ.ศ.๒๕๒๕ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้วันที่ ๑๓ เมษายน ของทุกปีเป็น “วันผู้สูงอายุแห่งชาติ” ปฏิญญาผู้สูงอายุไทยเป็นพันธกรณี เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ จึงได้กำหนดสาระสำคัญไว้ดังนี้^{๓๘}

ข้อ ๑ ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรีได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้งและละเมิดสิทธิ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งตนเองหรือครอบครัวได้และผู้พิการที่สูงอายุ

ข้อ ๒ ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพ รัก ความเข้าใจ ความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่ การยอมรับบทบาทของกันและกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่กันอย่างมีความสุข

ข้อ ๓ ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิต เข้าใจถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้านเพื่อสามารถปรับตัวของตนให้สมวัย

ข้อ ๔ ผู้สูงอายุควรได้รับการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้สังคมมีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัยตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า

ข้อ ๕ ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของของตนเอง ต้องมีหลักประกันและสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจรโดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามคตินิยม

ข้อ ๖ ผู้สูงอายุควรมีบทบาท และส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยเฉพาะการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ และความเข้าใจอันดีระหว่างผู้สูงอายุด้วยกัน และกับบุคคลทุกวัย

ข้อ ๗ รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

^{๓๘} อ้างแล้วในศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ๒๕๔๔, หน้า ๓๕

ข้อ ๘ รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคม ต้องตรากฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิ ค้ำครอง สวัสดิภาพและจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

ข้อ ๙ รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชน ประชาชน สถาบันสังคมต้อง รมรงค์ปลูกฝังค่านิยมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้อายุตามวัฒนธรรมไทยที่เน้นความกตัญญู กตเวทีและความเอื้ออาทรต่อกัน

๒.๒.๔.๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

การคุ้มครองทางสังคมให้กับผู้สูงอายุ ได้มีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัด สวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ ได้แก่

มาตรา ๔ กำหนดไว้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง”

มาตรา ๕๔ กำหนดไว้ว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์ และไม่มีรายได้ เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

มาตรา ๘๐ วรรคสอง กำหนดไว้ว่า “รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้ พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้” การคุ้มครอง ผู้สูงอายุตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จะเน้นที่การสงเคราะห์ผู้สูงอายุให้ได้รับความช่วยเหลือจาก รัฐโดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ยากจน เพื่อให้ผู้สูงอายุกลุ่มนี้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถพึ่งตนเองได้

๒.๒.๒.๔ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๕๖

มีสาระสำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

๑) ในพระราชบัญญัตินี้ได้ให้ความหมายของ “ผู้สูงอายุ” ไว้ว่าหมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทย

๒) ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้าน ต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความ สดวกและรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ

๒.๒) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการ ดำเนินชีวิต

๒.๓) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

๒.๔) การพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การ รวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

๒.๕) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุใน อาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณสุขอื่น ๆ

๒.๖) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

๒.๗) การยกเว้นหรือลดหย่อนค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

๒.๘) การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์ด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

๒.๙) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางแก้ไขปัญหา

๒.๑๐) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

๒.๑๑) การสงเคราะห์เปี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

๒.๑๒) การสงเคราะห์การจัดการศพตามประเพณี

๒.๑๓) การอื่นตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ประกาศกำหนดการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนดังกล่าวให้ดำเนินการให้โดยไม่คิดมูลค่า หรือโดยให้ส่วนลดเป็นกรณีพิเศษก็ได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบประกาศกำหนด

๓) การได้สิทธิหรือประโยชน์ของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้สูงอายุได้รับตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น

๔) ให้จัดตั้งกองทุนเรียกว่า “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนผู้สูงอายุ ซึ่งกองทุนประกอบด้วย

๔.๑) เงินทุนประเดิมที่รัฐจัดสรรให้

๔.๒) เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี

๔.๓) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้

๔.๔) เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ

๔.๕) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตาม

กฎหมาย

๔.๖) ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน เงินและดอกผลดังกล่าวนี้ไม่หักเก็บเป็นรายได้ของแผ่นดิน

๕) สำหรับกรณีมีผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุน ผู้บริจาคมิสิทธินำไปลดหย่อนในการเรียกเก็บภาษีเงินได้

๖) ในกรณีที่ผู้อุปการะเลี้ยงดูบุพการีซึ่งเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ผู้นั้นจะได้รับการลดหย่อนภาษี ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประมวลรัษฎากร

ในการที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ได้มีการจัดทำพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านการคุ้มครอง ส่งเสริม และการสนับสนุนผู้สูงอายุ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนี้

มาตรา ๑๐ “ให้สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุและรับผิดชอบในงานธุรการและงานวิชาการของคณะกรรมการ และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. จัดทำแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนสถานภาพ บทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

๒. รวบรวมข้อมูล ศึกษา วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับงานคุ้มครองส่งเสริม และสนับสนุนที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ

๓. เป็นศูนย์กลางในการประสานงาน เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์งานหรือกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

๔. สร้างระบบการดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

๕. ร่วมมือและประสานงานกับราชการบริหารส่วนกลาง ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนองค์กรอื่นในการจัดให้ผู้สูงอายุได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนตามพระราชบัญญัตินี้ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ”

มาตรา ๑๑ “ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. การบริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็ว แก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

๒. การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

๓. การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

๔. การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

๕. การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ยานพาหนะ หรือการบริการสาธารณะอื่น

๖. การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

๗. การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

๘. การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกละเมิดสิทธิโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

๙. การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว

๑๐. การจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็น
อย่างทั่วถึงมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

๑๑. การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็น
ธรรม

๑๒. การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

๑๓. การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในการดำเนินการ
ตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาและประกาศ
กำหนดให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดของกระทรวงหรือทบวงในราชการบริหารส่วนกลาง
ราชการบริหารส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจ เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่
รับผิดชอบดำเนินการ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ความสัมพันธ์กับภารกิจหลัก
และปริมาณงานในความรับผิดชอบ รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนประกอบด้วยเป็น
สำคัญการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุน ตามวรรคหนึ่ง ให้หน่วยงานตามวรรคสอง
ดำเนินการ โดยไม่คิดมูลค่าหรือโดยให้ส่วนลดเป็นกรณีพิเศษก็ได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ให้เป็นไปตาม
หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบประกาศกำหนด”

มาตรา ๑๗ “ผู้อุปการะเลี้ยงดูบุพการีซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอ
แก่การยังชีพผู้นั้นมีสิทธิได้รับการลดหย่อนภาษี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่
กำหนดในประมวลรัษฎากร”

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อพิทักษ์
สิทธิ คุ้มครองดูแล สนับสนุนให้เกิดการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุครอบคลุมในทุกด้าน ไม่ว่าจะ
เป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน และยังรวมถึงการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา การมี
งานทำและมีอาชีพที่เหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถอยู่
ในสังคมอย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี

นอกเหนือจากพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ แล้ว การสงเคราะห์
ผู้สูงอายุให้ได้รับความช่วยเหลือ ยังมีการกำหนดไว้ในแผนต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการ
ดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๔.๕ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘-๙

การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ผ่านมา มักเน้นการ
พัฒนาทางวัตถุ จนกระทั่งมาถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๐-
๒๕๔๔) ได้มีการปรับกระบวนทัศน์แนวทางการพัฒนาใหม่ จากเดิมที่เน้นความเจริญเติบโต
ทางเศรษฐกิจเปลี่ยนเป็นการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาในฐานะที่กลุ่มผู้สูงอายุ
เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสกลุ่มหนึ่งในสังคมที่จะต้องได้รับการพัฒนาให้เท่าเทียมกับกลุ่มอื่นในสังคม
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ ได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าว โดยได้มีการ
กล่าวถึงการพัฒนาผู้สูงอายุไว้ในยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคนไทย ในยุทธศาสตร์การ
พัฒนาประชากรกลุ่มด้อยโอกาส ซึ่งได้กำหนดแนวทางหลักในการพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุยากจนที่ไม่
มีญาติหรือผู้เลี้ยงดูไว้ ๔ แนวทาง ดังนี้ คือ

๑) จัดสวัสดิการสงเคราะห์ โดยเพิ่มเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติ เลี้ยงดูให้มากขึ้นรวมทั้งขยายบริการรักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่า ตลอดจนลดหย่อนค่าโดยสาร สำหรับพาหนะเดินทางทุกประเภท และบริการสาธารณะต่างๆ ให้ครอบคลุมอย่างทั่วถึงในเมือง และชนบทในรูปแบบที่เหมาะสม

๒) ส่งเสริมให้ครอบครัวเห็นความสำคัญและเอาใจใส่ดูแลผู้สูงอายุ ควบคู่กับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุในครอบครัว รวมทั้งพิจารณาให้สิ่งจูงใจแก่บุตรหรือญาติที่ดูแลผู้สูงอายุที่ยากจน

๓) สนับสนุนให้สถานพยาบาลเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรศาสนา และ ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือผู้สูงอายุในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมทั้งกำหนดให้มีมาตรฐานทาง กฎหมายในการส่งเสริม กำกับดูแลหน่วยงานภาครัฐกิจเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ให้มีการดำเนินงาน และจัดบริการตามมาตรฐานขั้นต่ำที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อผู้ใช้บริการ

๔) ส่งเสริมให้มีองค์กรหลักที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านผู้สูงอายุที่เป็น เอกภาพโดยทำหน้าที่วางแผนรวบรวมข้อมูลและประสานการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายไปใน ทิศทางเดียวกัน

ในส่วนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๕- ๒๕๔๙) ได้มีการกล่าวถึงการพัฒนาคนและการคุ้มครองทางสังคม โดยในเรื่องการคุ้มครองทาง สังคมนั้น จะให้ความสำคัญกับการปรับปรุงระบบการคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ ครอบคลุม ทั่วถึง และเป็นธรรม เพื่อสร้างหลักประกันแก่คนทุกช่วงวัย โดยเพิ่มประสิทธิภาพ ระบบหลักประกันสังคมเตรียมความพร้อมของท้องถิ่นในการร่วมรับผิดชอบการบริการทางสังคม ปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ปรับปรุงรูปแบบการคุ้มครองกลุ่มคนยากจนและผู้ด้อยโอกาส แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ นี้ ไม่ได้กล่าวถึงการคุ้มครองทางสังคมให้กับ ผู้สูงอายุโดยตรง แต่จะกล่าวถึงการสร้างหลักประกันให้กับคนทุกช่วงวัย ซึ่งครอบคลุมถึงกลุ่ม ผู้สูงอายุด้วย ขณะเดียวกันแผนดังกล่าวยังให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริการทางสังคมต่อคนในท้องถิ่นด้วย

๒.๒.๔.๖ รูปแบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยและต่างประเทศ

การจัดรูปแบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในประเทศไทยและต่างประเทศ มี รายละเอียด ดังนี้

๑) รูปแบบสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย^{๓๙}

๑.๑) การประกันสังคม (Social Insurance) เป็นการสร้างหลักประกัน ความมั่นคงในการดำรงชีวิตและคุ้มครองลูกจ้าง ปัญหาการขาดรายได้เมื่อเกษียณอายุการทำงาน สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้ผู้สูงอายุได้รับการเกื้อหนุนจากครอบครัวน้อยลง ปัญหา สุขภาพที่เรื้อรังส่งผลให้ตัวเลขค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลสูงระบบประกันสังคมในประเทศไทยประกอบด้วย กองทุนต่าง ๆ ดังนี้

^{๓๙} อ่างแล้วโน สุภารัตน์ สุดสมบูรณ์. หน้า ๗๗ - ๗๘.

๑.๑.๑) กองทุนประกันสังคมกรณีชราภาพ เป็นการส่งเสริมการออมสำหรับกลุ่มแรงงานที่เป็นลูกจ้างในภาคเอกชนของกระทรวงแรงงาน

๑.๑.๒) กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เป็นการออมภาคบังคับสำหรับกลุ่มข้าราชการ

๑.๑.๓) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพสำหรับลูกจ้างประจำของส่วนราชการซึ่งจดทะเบียน (กสจ.) ผลประโยชน์ที่ได้รับ คือ เงินบำเหน็จลูกจ้างและเงินที่สมาชิกส่งสมทบเข้ากองทุน

๑.๑.๔) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ เป็นจุดเริ่มต้นของการส่งเสริมการออมแบบสมัครใจ

๑.๑.๕) กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพเป็นการออมแบบสมัครใจสำหรับกลุ่มประชาชนทั่วไปที่มีกำลังการออมมาก

๑.๑.๖) กองทุนสงเคราะห์ครูใหญ่และครูโรงเรียนเอกชนซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้จัดตั้งขึ้น เป็นการออมภาคบังคับ

๑.๑.๗) กองทุนทวีสุข เป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นโดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรออมเงินไว้ใช้เป็นสวัสดิการแก่ตนเองและครอบครัว

๑.๑.๘) กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นการส่งเสริมการออมในระดับชุมชน เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงของคนในชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) และ

๑.๑.๙) กองทุนการออมชราภาพ (กอช.) กระทรวงการคลังเป็นผู้จัดตั้งกองทุน เป็นกองทุนการออมเพื่อการชราภาพขั้นพื้นฐานแบบสมัครใจ

๑.๒) การช่วยเหลือสาธารณะ (Public Assistance) เป็นการสงเคราะห์แบบให้เปล่าสำหรับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ เนื่องจากช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ด้วยโอกาสทางสังคม และไร้ที่พึ่งรูปแบบของสวัสดิการที่มีอยู่คือ

๑.๒.๑) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นการจ่ายเงินแบบให้เปล่า ตามมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๔ ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สจ.) จ่ายเบี้ยยังชีพแบบขั้นบันไดให้กับผู้สูงอายุ โดยผู้ที่มีอายุ ๖๐ - ๖๙ ปี ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ ๖๐๐ บาทต่อเดือน ผู้ที่มีอายุ ๗๐ - ๗๙ ปี ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ ๗๐๐ บาทต่อเดือน ผู้ที่มีอายุ ๘๐ - ๘๙ ปี ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ ๘๐๐ บาทต่อเดือน และผู้ที่มีอายุ ๙๐ ปีขึ้นไป ได้รับเบี้ยยังชีพคนละ ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ เป็นต้นไป

๑.๑.๒) กองทุนดูแลผู้สูงอายุที่ขาดที่พึ่ง โดยสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ เป็นการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุกรณีเดือดร้อนจากการทารุณกรรม ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายและถูกทอดทิ้ง การสนับสนุนการจัดการงานศพผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจน และการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่ม

๑.๒.๓) การได้รับคำปรึกษาในทางคดี การช่วยเหลือจากการทารุณกรรมและถูกทอดทิ้งโดยกระทรวงยุติธรรมให้คำแนะนำ ปรึกษา ที่เกี่ยวข้องในทางคดีสำหรับผู้สูงอายุ

๑.๒.๔) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ โดยกระทรวงคมนาคม และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ผู้สูงอายุเข้าชมฟรี

๑.๒.๕) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม โดยกระทรวงคมนาคมให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยรถไฟ/รถไฟฟ้า/รถ บขส./ขสมก. ลดค่าโดยสารครึ่งราคาและการบินไทยลดค่าโดยสารภายในประเทศ ร้อยละ ๑๕

๑.๓) การบริการสังคม (Social Service) เป็นระบบบริการที่ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนประกอบด้วยบริการด้านต่าง ๆ ๕ ด้าน คือ

๑.๓.๑) ด้านสุขภาพอนามัย ประกอบด้วย

๑.๓.๑.๑) หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน ให้บริการครอบคลุมด้านการตรวจสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ดำเนินงานโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

๑.๓.๑.๒) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขจาก พ.ร.บ. ผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) มีการจัดช่องทางเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุแยกจากผู้รับบริการทั่วไปในแผนกผู้ป่วยนอก

๑.๓.๑.๓) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เป็นโครงการดูแลสุขภาพที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่นบนพื้นฐานแนวคิด “หุ้นส่วนการดูแล” ประกอบด้วยประชาชนในพื้นที่ สถานบริการสุขภาพ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๓.๑.๔) การดูแลที่บ้าน (HomeCare) เป็นบริการสำหรับผู้สูงอายุอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเหมาะกับผู้ป่วยสูงอายุที่อาการไม่รุนแรงและไม่สะดวกในการเดินทางมารักษาที่โรงพยาบาล เป็นการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้ใช้บริการ และผู้สูงอายุส่วนมากพึงพอใจที่จะรับการรักษาพยาบาลที่บ้าน

๑.๓.๑.๕) โครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) เป็นโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุขาดผู้ดูแล ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ถูกทอดทิ้ง ถูกกลั่นแกล้ง และผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลไม่ถูกต้อง โดยอาศัยการสร้างอาสาสมัคร จากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) หรือประชาชนในชุมชนที่สมัครใจทำหน้าที่เป็นผู้ให้การดูแลช่วยเหลือฟื้นฟูผู้สูงอายุในชุมชน

๑.๔) ด้านการศึกษา ประกอบด้วย

๑.๔.๑) การศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการโดยศูนย์ส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) ได้พัฒนาแนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุตามความต้องการและความสนใจของผู้สูงอายุ เช่น การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ การเสริมสร้างคุณค่าและการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับผู้สูงอายุ การเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ เป็นต้น

๑.๔.๒) การศึกษาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เช่น “ชมรมการศึกษาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (Old People Playing Young Club: OPY)” เป็นชมรมที่มุ่งเผยแพร่ความรู้และทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุจะต้องจ่ายค่าบริการเอง

๑.๕) ด้านที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย การสงเคราะห์ที่อยู่อาศัยและการดูแล เป็นบริการในสถานสงเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุที่ครอบคลุมความจำเป็นด้านปัจจัย ๔ รวมทั้งบริการด้านการรักษาพยาบาล กายภาพบำบัด ศาสนกิจ งานอดิเรก นันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม

๑.๖) ด้านการมีงานทำและการมีรายได้ ประกอบด้วย กองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดทำโครงการที่ยึดหลักการให้ผู้สูงอายุเป็นแกนนำในการกำหนดและตัดสินใจร่วมกันในการบริหารจัดการสวัสดิการผู้สูงอายุกันเอง

๑.๗) ด้านบริการสังคมและนันทนาการ ประกอบด้วย

๑.๗.๑) ชมรมผู้สูงอายุ รูปแบบบริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่มีการพัฒนาขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน ชมรมผู้สูงอายุเป็นการรวมกลุ่มกันทางสังคมของผู้สูงอายุที่มีความสนใจและมีอุดมการณ์ร่วมกันในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยเฉพาะการสร้างคุณภาพทั้งทางกาย จิต และสังคม เพื่อให้ชีวิตมีคุณค่าและมีคุณประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม โดยมีสภาผู้สูงอายุและกระทรวงสาธารณสุขเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ แต่บริหารจัดการและดำเนินการหลัก คือ กลุ่มผู้สูงอายุเอง การดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุในลักษณะเครือข่าย ทำให้งานด้านผู้สูงอายุเข้มแข็งมากขึ้น

๑.๗.๒) ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ เป็นสถานที่ที่เป็นศูนย์รวมขององค์การ ชุมชน ผู้สูงอายุ เพื่อจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ สังคม จิตและปัญญา โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ การใช้ชุมชนเป็นฐานในการให้บริการการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ และการจัดบริการแบบองค์รวม

๑.๗.๓) ศูนย์ชุมชนเพื่อผู้สูงอายุ ให้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายจากผู้สูงอายุ การบริการที่จัดให้ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด ออกกำลังกาย ศาสนกิจ กิจกรรมนันทนาการ ตลอดจนกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ

๑.๗.๔) ศูนย์บริการผู้สูงอายุในวัด เป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง โดยมีวัดหรือสถาบันทางศาสนาเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรม และ

๑.๗.๕) กองทุนผู้สูงอายุ เพื่อสนับสนุนอุดหนุนโครงการสำหรับองค์กรของผู้สูงอายุหรือองค์กรที่ทำงานด้านผู้สูงอายุเพื่อคุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีศักยภาพ มีความมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๑.๘) การช่วยเหลือเกื้อกูลของภาคประชาชน เป็นการจ้ดสวัสดิการสังคมโดยกลุ่มต่าง ๆ เป็นผู้ดำเนินการหลัก เช่น การจัดสวัสดิการชุมชนที่ครอบคลุมการเกิด แก่

เจ็บ ตาย กลุ่มออมทรัพย์ที่มีรูปธรรมก้าวหน้าชัดเจน ทั้งเชิงองค์ความรู้ กลไก และพื้นที่ดำเนินการ ในอีกด้านหนึ่งภาคธุรกิจเอกชนที่เดิมมุ่งหวังผลประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก แต่ในปัจจุบันได้ปรับบทบาทเข้ามาช่วยเหลือร่วมรับผิดชอบต่อปัญหาสังคมมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการจัดสวัสดิการโดยปัจเจกชน อาทิ การซื้อประกันชีวิตรูปแบบต่างๆ ผ่านกิจการประกันภัยของเอกชน ซึ่งเข้ามาช่วยเติมเต็มหรือยกระดับสวัสดิการในภาพรวมให้สมบูรณ์มากขึ้นอย่างมาก ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะได้มีการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในหลายรูปแบบ ในขณะเดียวกันก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุไทย ดังนี้

๑.๘.๑) ขาดการบูรณาการและขาดความต่อเนื่องในงานสวัสดิการผู้สูงอายุ มีการดำเนินงานแยกส่วนไม่มีลักษณะบูรณาการ และมีอุปสรรคปัญหาในเรื่องอำนาจสั่งการ กลไกการขับเคลื่อนขาดความต่อเนื่องทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติ จึงเป็นผลให้ไม่บรรลุเป้าหมาย

๑.๘.๒) ขาดการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง

๑.๘.๓) ขาดแคลนทั้งงบประมาณและบุคลากร

๑.๘.๔) สวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้สูงอายุไม่สามารถตอบสนองปัญหาได้อย่างแท้จริง ไม่ครอบคลุมผู้สูงอายุทั้งหมดและยังไม่สามารถกระจายได้ทั่วถึง

๑.๘.๕) แนวคิดในการบริการเชิงสงเคราะห์ระดับรายบุคคลไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้สูงอายุให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน และการจัดให้ผู้สูงอายุอยู่แยกจากครอบครัวทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตไม่ดีและมีความรู้สึกว่าเหว

๑.๘.๖) ผู้สูงอายุขาดการรับรู้และความเข้าใจในสิทธิของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุพ.ศ. ๒๕๔๖

๑.๘.๗) การจัดบริการที่ภาคประชาชนไม่มีส่วนร่วมทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือประเด็นสำคัญ คือ บุตรหลานหรือคนในครอบครัวขาดความตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ เพราะคิดว่าผู้สูงอายุเป็นภาระของครอบครัวหรือสังคม จึงให้ความสนใจและความเข้าใจต่อผู้สูงอายุน้อย ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความต้องการสวัสดิการสังคมจากภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคประชาชนเพื่อเติมเต็มความต้องการของผู้สูงอายุเองมากขึ้น

๒) รูปแบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในต่างประเทศ^{๕๐}

๒.๑) แคนาดา

ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการดูแลผู้สูงอายุในประเทศแคนาดา ได้แก่ รัฐบาลในแต่ละมณฑลซึ่งมีอำนาจในการออกกฎหมายและจัดตั้งหน่วยงานการควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการดูแลผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม กระทรวงสาธารณสุขซึ่งเป็น

^{๕๐} สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (สทส.)สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) โครงการวิจัยเรื่อง การประมาณการงบประมาณสำหรับผู้สูงอายุ และแหล่งที่มาของเงิน. มีนาคม ๒๕๕๕, หน้า ๓๐ - ๓๖.

หน่วยงานภายใต้รัฐบาลกลางของแคนาดาถือเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลและติดตามตรวจสอบเกี่ยวกับสุขภาพและสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในประเทศ ทั้งนี้ การจัดบริการสวัสดิการและดูแลผู้สูงอายุในประเทศแคนาดาแบ่งเป็น ๗ เรื่องสำคัญ ได้แก่

๒.๑.๑) เรื่องสุขภาพ เช่น การจัดให้มีการเยี่ยมดูแลจากทีมแพทย์และพยาบาล โดยอาจเป็นบริการชั่วคราวหลังจากการฟื้นไข้จากโรงพยาบาล หรือการเยี่ยมดูแลอย่างต่อเนื่องหากมีความจำเป็น ทั้งนี้ ค่าใช้จ่ายโดยรวมสำหรับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุอยู่ที่ประมาณ ๕๓.๒ พันล้านดอลลาร์ ในปี ๒๐๐๘ และ ๖๐.๘ พันล้านดอลลาร์ ในปี ๒๐๑๐ คิดเป็นตัวเลขประมาณร้อยละ ๔๔ ของงบประมาณรัฐบาลสำหรับการดูแลสุขภาพประชาชนทั้งหมด

๒.๑.๒) เรื่องที่พักอาศัย เช่น การให้เงินช่วยเหลือสำหรับที่พัก รวมทั้งค่าเช่าบ้านสำหรับผู้สูงอายุที่เข้าข่ายตามหลักเกณฑ์ การจัดหาสถานที่อยู่อาศัยที่จัดไว้เฉพาะสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่ประสงค์หรือไม่สามารถอาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง

๒.๑.๓) เรื่องการเดินทาง เช่น การให้ส่วนลดค่าโดยสารในการเดินทาง การจัดระบบขนส่งพิเศษสำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเดินทางได้สะดวก เป็นต้น

๒.๑.๔) เรื่องการเงิน (Finances) ได้แก่ สวัสดิการในรูปแบบของบำนาญและเงินช่วยเหลือ ทั้งนี้ ระบบบำนาญของแคนาดาเริ่มขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๖ โดยหลักประกันรายได้เมื่อเกษียณอายุสามารถแบ่งเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

(๑) ระดับที่ ๑ หลักประกันยามชราภาพ (Old Age Security)

(๑.๑) รัฐนำรายได้จากภาษีอากรมาจ่ายหลักประกันยามชราเป็นรายเดือนให้กับประชาชนที่มีอายุ ๖๕ ปี ขึ้นไป และอาศัยอยู่ในแคนาดาหลังอายุ ๑๘ ปี เป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี ขึ้นไป

(๑.๒) กรณีมีรายได้ต่ำมาก ๆ จะได้รับเงินช่วยเหลืออื่น ๆ จากรัฐบาลด้วย

(๑.๓) หน่วยงานที่รับผิดชอบ The Canada Revenue Agency (CRA)

(๒) ระดับที่ ๒ แผนบำนาญแห่งชาติ (Canada Pension Plan)

(๒.๑) แรงงานทุกคนที่มีอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป จะถูกจัดเข้าแผนบำนาญแห่งชาติ โดยมีหน่วยงาน The Canada Revenue Agency (CRA) เป็นผู้รับผิดชอบ

(๒.๒) มีลักษณะเป็นการจ่ายให้ผู้ประกันตนและคนในครอบครัว กรณีที่ผู้ประกันตนไม่สามารถทำงานได้หรือเสียชีวิต

(๒.๓) การจัดสรรเงินเข้าระบบแผนบำนาญแห่งชาติจะมาจากผู้ประกันตนและนายจ้างสมทบให้ฝ่ายละเท่ากัน โดยหักจากรายได้ต่อเดือน

(๒.๔) เงินแผนบำนาญที่ได้รับขึ้นกับว่าผู้ประกันตนจัดสรรเงินเข้าแผนบำนาญแห่งชาติมากน้อยและยาวนานเพียงใด และอายุที่เกษียณ (ถ้าปีใด

ลูกจ้างมีรายได้สุทธิต่ำกว่า ๓,๕๐๐ ดอลลาร์ปีนั้นจะได้รับยกเว้นการจัดสรรเงินเข้าแผนบำนาญแห่งชาติ)

(๒.๕) แม้ผู้ประกันตนเดินทางไปทำงานต่างประเทศก็สามารถรับผลประโยชน์ที่ตนเองออมไว้ได้

(๓) ระดับที่ ๓ การออมภาคเอกชน (Private Pension Plan)

(๓.๑) ระบบ Employer Pension Plan (ชื่อทางการว่า Registered Pension Plan (RPPs) โดยรัฐส่งเสริมการออมและให้สิทธิพิเศษทางภาษีแก่ผู้ออม ซึ่งการออมระดับที่ ๓ นี้สามารถเลือกได้หลายทาง เช่น ๑) ผู้ออมสามารถเลือกรูปแบบการออมให้เหมาะสมกับตัวเองได้ว่าจะออมในแบบ defined benefit plan (การกำหนดเงินที่จะได้รับหลังเกษียณขึ้นอยู่กับรายได้ และระยะเวลาการทำงาน) หรือ defined contribution plan (การกำหนดจำนวนเงินที่จะต้องสทบเข้ากองทุน ส่วนจำนวนเงินที่จะได้รับหลังเกษียณขึ้นอยู่กับจำนวนเงินกับระยะเวลาที่สทบ) และ ๒) สามารถเลือกเบิกเงินออกมาก่อนหรือหลังอายุครบ ๖๕ ปี ก็ได้(จำนวนเงินที่ได้รับขึ้นอยู่กับระยะเวลาการออม)

(๓.๒) ระบบ Registered Retirement Savings Plan (RRSPs) กองทุน RRSP จะลงทุนในกองทุนหลายประเภท และผู้ออมสามารถเลือกลงทุนกับสถาบันการเงินต่าง ๆ ได้ตามที่ต้องการ

๒.๑.๕) เรื่องรูปแบบการดำเนินชีวิต ได้แก่ การดูแลเกี่ยวกับ สุขอนามัยและกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ เช่น การอาบน้ำ การขับถ่าย การแต่งตัว การทำความสะอาดบ้าน รวมไปถึงการซื้อเครื่องอุปโภคและบริโภค และการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

๒.๑.๖) เรื่องความมั่นคงส่วนตัว ได้แก่ การบริการดูแลด้านความปลอดภัย เช่น การดูแลบ้านรวมถึงการรับส่งและติดตามผู้สูงอายุไปยังสถานที่นัดหมาย และการทำธุรกรรมทางการเงิน เป็นต้น

๒.๑.๗) เรื่องอื่นๆ เช่น การให้ข้อมูลทางโทรศัพท์และสอบถามบริการสำหรับผู้สูงอายุ (BC Seniors' Line) หรือบริการส่งข้อความเป็นจดหมายหรือการ์ดให้ผู้สูงอายุเนื่องในโอกาสสำคัญๆ เช่น วันเกิด หรือวันครบรอบแต่งงาน เป็นต้น ทั้งนี้ การจัดสวัสดิการและการบริการดูแลผู้สูงอายุ ได้รับงบประมาณมาจากรายได้ของรัฐบาลกลางและรัฐบาลระดับจังหวัด ซึ่งแหล่งหลักมาจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเพื่อการบริโภค

๒.๒) สวีเดน

สวีเดนเป็นประเทศที่มีระบบรัฐสวัสดิการที่ดีมากและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนสาเหตุหลักที่สวีเดนสามารถจัดสวัสดิการสังคมได้ดีเนื่องจากการจัดเก็บภาษีเพื่อสวัสดิการสังคมในอัตราก้าวหน้าที่สูงถึงประมาณร้อยละ ๔๐ ของเงินเดือน และเป็น

กลไกสำคัญที่ทำให้รายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนใกล้เคียงกัน ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดบริการสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุสามารถแบ่งออกได้ ๓ ระดับได้แก่

๒.๒.๑) รัฐสภา คือ ผู้รับผิดชอบในระดับชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบในการออกกฎหมายและควบคุมการให้บริการ โดยมีการให้บริการผ่านหน่วยงานกลางที่เรียกว่า “สุขภาพและสวัสดิการแห่งชาติ” (The National Board of Health and Welfare)

๒.๒.๒) สภามณฑลหรือสภาระดับภูมิภาค คือ ผู้รับผิดชอบในระดับภูมิภาค มีหน้าที่รับผิดชอบการให้บริการด้านสุขภาพ และการสาธารณสุขแก่ประชาชนในพื้นที่ระดับภูมิภาค

๒.๒.๓) สภามณฑล คือ ผู้รับผิดชอบในระดับท้องถิ่น มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องการให้บริการด้านสังคมในระดับท้องถิ่น

จากข้อมูลในอดีต พบว่าค่าใช้จ่ายสำหรับการดูแลผู้สูงอายุอยู่ที่ ๘๐.๓ พันล้านโครน ในปี ค.ศ. ๒๐๐๖ และ ๙๑.๘ พันล้านโครน ในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ โดยที่ประมาณร้อยละ ๔ ของค่าใช้จ่ายมาจากการเก็บค่าบริการจากผู้ป่วย ส่วนที่เหลือมาจากภาษีรายได้ท้องถิ่น และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล สำหรับในส่วนของเทศบาลนั้นมีที่มาของงบประมาณที่นำมาจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุจาก ๓ แหล่ง ดังนี้

(๑) ภาษีทางตรง ได้แก่ ภาษีรายได้ท้องถิ่น

(๒) เงินช่วยเหลือหรืออุดหนุนจากรัฐบาลกลาง

(๓) เงินค่าธรรมเนียมการบริการที่เก็บจากผู้เข้ามาใช้บริการ

ในระดับท้องถิ่นทั้งนี้ การจัดบริการสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในประเทศสวีเดน ครอบคลุมบริการต่อไปนี้

(๓.๑) การให้บริการดูแลสุขภาพและการดูแลระยะยาว ตั้งแต่ ค.ศ. ๒๐๐๓ ทุกคนในประเทศมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกการดูแลสุขภาพอย่างเป็นทางการเป็นอิสระ นั่นคือ ผู้ป่วยสามารถที่จะเลือกโรงพยาบาลที่ใดก็ได้ในประเทศ ในเงื่อนไขตามกรอบการรักษาที่สภาเขตกำหนดไว้

(๓.๒) มีระบบการรับบริการเมื่ออยู่ที่บ้าน แนวคิดหลักของแนวทางการดูแลผู้สูงอายุในสวีเดนทุกวันนี้ คือ ผู้สูงอายุจะต้องเปิดตัวต่อการอาศัยอยู่ในบ้านของตนเองให้นานที่สุด

(๓.๓) การบริการขั้นปฐม การให้การดูแลและบริการ เช่น การซื้อของให้ การทำความสะอาดบ้านการทำอาหาร การซักผ้า บริการอาหาร การเตือนความปลอดภัย และการดูแลประจำวันครอบคลุมการดูแลสุขภาพที่สามารถอยู่ในบ้านของตนเอง ผู้สูงอายุจะอยู่ในบ้านของตนเองจนกว่าจะสิ้นสุดของชีวิตและในกรณีที่ป่วยหนักก็ได้รับการดูแลสุขภาพและการดูแลทางสังคมในบ้านของตน

(๓.๔) การดูแลผู้สูงอายุในช่วงเวลากลางวัน หน่วยบริการตอนกลางวันได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อผู้สูงอายุซึ่งมีโรคประจำตัวหรือเผชิญกับภาวะสมอง

เสื่อม โดยมีบทบาทสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุในช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุต้องการให้ครอบครัวพักผ่อนบ้างตามเวลาที่กำหนด

(๓.๕) การเตือนความปลอดภัยส่วนบุคคล

(๓.๖) การพักอาศัยระยะสั้น การดูแลระยะสั้นจะใช้สำหรับการฟื้นฟูสมรรถภาพและให้การพยาบาลหลังจากอยู่ในโรงพยาบาล

(๓.๗) จัดหาอุปกรณ์อำนวยความสะดวก เจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการดูแลสุขภาพของเทศบาลและสภามณฑลจะต้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ถูกรักษาโดยพระราชบัญญัติการแพทย์และสุขภาพ

(๓.๘) การปรับตัวที่บ้าน การจัดสรรเงินสำหรับการปรับตัวที่อยู่อาศัยช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวในบ้านของตน ทั้งนี้ เทศบาลสามารถกำหนดมาตรการที่จำเป็นเพื่อให้ผู้สูงอายุใช้บ้านของตนอย่างมีประสิทธิภาพ

(๓.๙) บริการขนส่ง ผู้สูงอายุซึ่งไม่สามารถใช้บริการขนส่งสาธารณะตามปกติ มีสิทธิได้รับการบริการขนส่งรูปแบบที่บ่งชี้ที่สะดวกของการขนส่ง ได้แก่ แท็กซี่ รวมไปถึงรถพิเศษในบางครั้ง

(๓.๑๐) ที่อยู่อาศัยพิเศษ เทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบดูแลผู้ซึ่งไม่สามารถอาศัยอยู่ในบ้านของตนเองได้

(๓.๑๑) การดูแลครอบครัว ในบางครั้งอาจมีการให้ผลตอบแทนทางการเงินสำหรับสมาชิกในครอบครัวที่ให้ความช่วยเหลือและดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวของตน

(๓.๑๒) บริการประโยชน์สำหรับผู้สูงอายุ เทศบาลสามารถจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ เช่นการเปลี่ยนผ้าปูที่นอนทำความสะอาดและซักผ้า โดยเทศบาลเป็นผู้กำหนดค่าบริการ แต่ต้องไม่สูงกว่าค่าใช้จ่ายของเทศบาล

(๓.๑๓) ระบบบำนาญนอกจากนี้ สำหรับผู้ที่ทำงานในสวีเดน มีสิทธิได้รับประโยชน์จากกองทุนผู้สูงอายุ (Old Age Pension) หลังจากอายุครบ ๖๐ ปี จำนวนเงินสวัสดิการที่ได้รับจะขึ้นอยู่กับรายได้ เงินสหบทที่จ่ายเข้ากองทุน และปีที่เริ่มต้นรับสิทธิประโยชน์จากกองทุน สำหรับผู้ที่ไม่ได้ทำงานในสวีเดนแต่อยู่ในสวีเดนมาเป็นเวลานานไม่น้อยกว่า ๓ ปี จะสามารถได้รับสิทธิประโยชน์จากกองทุน ที่เรียกว่า “Guarantee Pension” โดยจำนวนเงินสวัสดิการจะขึ้นอยู่กับจำนวนปีที่อาศัยอยู่ในสวีเดน หากอาศัยอยู่เป็นเวลาดั้งแต่ ๔๐ ปีขึ้นไป จะได้รับผลประโยชน์เต็มจำนวน อย่างไรก็ตามจะต้องมีอายุครบ ๖๕ ปี จึงจะเริ่มรับสิทธิประโยชน์จาก Guarantee Pension ได้ ผู้สูงอายุที่มีอายุครบ ๖๕ ปี และได้ใช้สิทธิประโยชน์จากกองทุนผู้สูงอายุหมดแล้ว สามารถขอเงินช่วยเหลือค่าบ้าน หรือ “Housing Supplement” เพิ่มเติมได้อีก สำหรับผู้ที่ไม่เข้าข่ายรับเงินช่วยเหลือจากกองทุนผู้สูงอายุสามารถขอเงินช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเพื่อยังชีพ หรือ “Maintenance Support” แทนได้

๒.๓) ออสเตรเลีย

บริการสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ในประเทศออสเตรเลีย ประกอบด้วย

๒.๓.๑) หลักประกันรายได้ ได้แก่

๒.๓.๑.๑) เงินบำนาญผู้สูงอายุ (Old Age Pension)

๒.๓.๑.๒) รัฐบาลนำเงินมาจ่ายให้ผู้เกษียณอายุ (ผู้ชายอายุ ๖๕ ปี ขึ้นไป และผู้หญิงอายุ ๖๐ - ๖๕ ปีขึ้นไป) ในอัตราคงที่ โดยจะปรับปีละ ๒ ครั้ง เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพ

๒.๓.๑.๓) ผู้ที่ต้องการใช้สิทธิต้องยื่นเรื่องให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาคุณสมบัติก่อน

๒.๓.๑.๔) เงินส่วนนี้จะเป็นรายได้หลักของผู้เกษียณอายุชาวออสเตรเลีย

๒.๓.๑.๕) เงินออมภาคบังคับ Superannuation Guarantee

๒.๓.๑.๖) ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๒ นายจ้างต้องจัดสรรเงินร้อยละ ๙ ของค่าจ้างเข้าระบบ superannuation guarantee ตามบัญชีรายบุคคลของลูกจ้าง โดยลูกจ้างสมทบเงินหรือไม่ก็ได้

๒.๓.๑.๗) ลูกจ้างสามารถเลือกกองทุนที่จะนำเงินส่วนนี้ไปลงทุนได้

๒.๓.๑.๘) ระบบนี้ครอบคลุมแรงงานอายุ ๑๘ - ๗๐ ปี ที่มีรายได้ต่อเดือน ๔๕๐ ออสเตรเลียดอลลาร์ หรือมากกว่า superannuation guarantee

๒.๓.๑.๙) เกษียณอายุเมื่ออายุ ๕๕ ปี (และจะค่อย ๆ ปรับเป็น ๖๐ ปี ในช่วง ค.ศ. ๒๐๑๕ - ๒๐๒๕)

๒.๓.๑.๑๐) ผู้เกษียณอายุสามารถเลือกรับเงินรายปีหรือเงินก้อนก็ได้

๒.๓.๑.๑๑) แรงงานร้อยละ ๙๐ ในออสเตรเลียอยู่ในระบบนี้

๒.๓.๒) ด้านสวัสดิการทางสังคม

ประชากรผู้สูงอายุหรือ Senior Citizen คือ ผู้สูงอายุที่ถือสัญชาติออสเตรเลียมีอายุเกิน ๖๐ ปี และผู้อยู่อาศัยถาวร (ถือสัญชาติอื่น) ที่อายุเกิน ๖๐ ปี และได้อยู่อาศัยในออสเตรเลียแล้วเกิน ๑๐ ปี สามารถขอ 'บัตร' หลักฐานแสดงความเป็นผู้สูงอายุได้ตามที่ทำการเทศบาลท้องถิ่น (Council) บัตรนี้เป็นบัตรตลอดชีพ มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถใช้ขอลดราคาได้ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าแก๊ส ค่าดูหนัง ค่าโดยสารรถประจำทางในเขตเมือง ได้แก่ รถไฟ รถราง รถเมล์ และยังได้สิทธิเดินทางโดยรถไฟไปต่างเมืองในรัฐฟรี ๑ เที่ยว คือ ออกขาไปให้ ขากลับออกเอง ในแต่ละปีทุกๆ ต้นปี ทางการจะส่งเอกสารเรื่องสำคัญๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ต้องการให้ผู้สูงอายุรับรู้ รวมทั้งรายการต่างๆ ที่จัดให้ผู้สูงอายุในปีนั้นๆ เช่น สัปดาห์ผู้สูงอายุ (Senior Week) เป็นต้นพร้อมหนังสือเล่มเล็กมีรายชื่ออาคารร้านค้า บริการต่างๆ ตั้งแต่ที่พักตากอากาศ ร้านทำแว่นตา ไปจนร้านอาหารที่ยินดีลดราคาให้ผู้สูงอายุที่มี

สังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์รวมแล้วอยู่ในระดับที่รัฐจัดว่าเป็นผู้มีฐานะดี จะได้รับการช่วยเหลือบริการทั้งจากภาครัฐและเอกชนตามสิทธิทุกอย่าง ส่วนผู้สูงอายุที่มีฐานะต่ำกว่ารัฐจะช่วยเหลือทางการเงิน โดยให้เป็น ‘Pensioner’ (ผู้รับบำนาญ ผู้รับเงินสงเคราะห์)

๒.๓.๓) ด้านสุขภาพ

การดูแลเรื่องสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บ รัฐบาลจะมีจดหมายเรียกตามวาระ เช่น ให้ไปฉีดวัคซีน ตรวจมะเร็งเต้านม มะเร็งปากมดลูก มะเร็งลำไส้ การเจ็บป่วยธรรมดา การเจ็บป่วยกรณีเกี่ยวกับ ‘โรคชราภาพ’ คือ เกิดขึ้นกับคนแก่ส่วนใหญ่ (เช่น นัยน์ตาแห้ง ความดันโลหิตสูง ไช้มันในเลือดสูง เป็นต้น) การขอรับการตรวจ (เช่น เจาะเลือดตรวจร่างกายประจำปี X-Ray กระดูก สแกนสมอง)อุบัติเหตุ/อาการเจ็บป่วยสาหัส การผ่าตัดที่ไม่ใช่กรณีฉุกเฉิน (เช่น การผ่าตัดเปลี่ยนเข้า การผ่าตัดเปลี่ยนสะโพก เป็นต้น) รัฐจะดูแลและจ่ายค่ารักษาพยาบาลเหล่านี้ทั้งหมด ส่วนค่ายารัฐจะช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเพียงบางส่วน

๒.๓.๔) สวัสดิการอื่นๆ

เนื่องจากรัฐสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเลี้ยงดูชีพเพื่อบำรุงสุขภาพกาย สุขภาพใจ และอารมณ์จึงอนุมัติให้เลี้ยงได้ไม่เกิน ๒ ตัว ในประเทศออสเตรเลียการเลี้ยงสุนัขต้องขึ้นทะเบียน และต้องเสียค่าทะเบียนเป็นรายปี ซึ่งกรณีผู้สูงอายุจะได้ส่วนลดค่าทะเบียนสุนัข อีกทั้งรัฐได้จัดสวัสดิการช่วยเหลือโดยให้ส่วนลดด้านสาธารณูปโภค เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าไฟฟ้า ค่าแก๊ส เป็นต้นผู้สูงอายุที่อายุเกิน ๘๐ ปี จำนวนไม่น้อยยังคงขับรถอยู่ กล่าวคือ เมื่ออายุเกิน ๘๐ ปี ใบขับขี่หมดอายุถ้าผู้สูงอายุต้องสอบข้อเขียนใหม่ จะมีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกทำให้ถึงที่บ้านโดยทดสอบให้อ่านคำถามและให้ตอบ พาแพทย์มาตรวจวัดสายตา พร้อมถ่ายรูปให้ด้วย ถ้าเห็นว่ายังสามารถขับได้จะส่งใบขับขี่ใบใหม่มาทางไปรษณีย์ ใบขับขี่จะมีรูปเจ้าของติด ซึ่งสามารถใช้แทนบัตรประจำตัวประชาชนได้

๒.๔) ญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นมีสวัสดิการด้านหลักประกันรายได้ผ่านระบบบำนาญแบบสมัครใจ โดยเป็นการออมในลักษณะของกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ดำเนินการโดยกองทุนบำนาญสำหรับลูกจ้าง (บริษัทเอกชน)และกองทุนบำนาญแห่งชาติ (ภาครัฐบาล) ระบบบำนาญ ประกอบด้วย

๒.๔.๑) บำนาญพื้นฐาน (basic pension)

๒.๔.๑.๑) เป็นระบบแบบ PAYGO คือ มีการกำหนดประโยชน์ทดแทนแน่นอน การเก็บเงินสมทบ และจ่ายประโยชน์ทดแทนในอัตราเดียวโดยไม่อิงกับรายได้

๒.๔.๑.๒) ปัจจุบันผู้ประกันตนจะถูกหักเงินจำนวน ๑๓,๘๖๐ เยน/เดือน และผู้มีสิทธิรับประโยชน์ทดแทนต้องมีอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป และจ่ายสมทบมาไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปี (ผู้ประกันตนสามารถขอรับประโยชน์ทดแทนได้ตั้งแต่อายุ ๖๐ ปี ในอัตราร้อยละ ๗๐ ของเงินที่จะได้รับเมื่ออายุครบ ๖๕ ปีและสามารถเลื่อนการรับเงินได้ไปจนถึงอายุ ๗๐ ปี ซึ่งจะได้รับเงินจำนวนร้อยละ ๑๔๒ ของเงินที่ได้รับเมื่ออายุครบ ๖๕ ปี)

๒.๔.๒) บำนาญที่เกี่ยวกับรายได้ (Income-related pension)

๒.๔.๑.๑) เป็นระบบ defined benefit ที่เรียกเก็บเงินจาก ลูกจ้างหรือพนักงานในบริษัทที่มีจำนวนลูกจ้างตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป ลูกจ้างภาครัฐบาล ครู และ พนักงานโรงเรียนเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของ The National Government Employees' Mutual Aid Association, Local Government Employees' Mutual Aid Association และ Private School Teachers and Employees' Mutual Aid Association

๒.๔.๑.๒) ผู้ประกันตนในปัจจุบันจ่ายเงินเข้าระบบในอัตรา ๑๔๒.๘๘ เยน/รายได้ ๑,๐๐๐ เยนช่วงเริ่มต้นระบบบำนาญ ญี่ปุ่นได้กระจายอำนาจให้กลุ่มแม่บ้านและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการเก็บเงินสมทบ โดยอนุญาตให้หักเงินบางส่วนเป็นค่าบริหารจัดการ ทำให้อัตราเก็บเงินสมทบค่อนข้างดีมาก ต่อมาเปลี่ยนระบบจัดเก็บโดยรวมการบริหารไว้ที่ส่วนกลาง และให้ Social Insurance Agency (SIA) เป็นผู้บริหารจัดเก็บของทั้งประเทศทั้งนี้ปัญหาของระบบบำนาญของญี่ปุ่น ได้แก่

(๑) ข้อมูลการส่งเงินสมทบและการให้เงินบำนาญไม่สะท้อนสถานะปัจจุบัน (ปกปิดความผิดพลาดจากการทำงาน)

(๒) การบริหารจัดการที่ด้อยประสิทธิภาพ การลงทุนที่ให้ผลตอบแทนที่ต่ำ ประชาชนไม่เชื่อมั่นในระบบบำนาญและคาดว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมในอนาคต จึงเลือกที่จะไม่จ่ายเงินสมทบ

(๓) การจ่ายเงินบำนาญ เนื่องจากโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ สำหรับแนวทางแก้ไข คือ

(๓.๑) รัฐบาลออกกฎบังคับและลงโทษผู้ไม่จ่ายเงินสมทบบำนาญถือว่ามีความผิด และรัฐบาลท้องถิ่นสามารถจัดการนำสินทรัพย์ของผู้นั้นมาแปลงสภาพเพื่อจ่ายเงินสมทบได้

(๓.๒) นักวิชาการเสนอให้รัฐบาลใช้เงินจากภาษีมูลค่าเพิ่มแทนการใช้ภาษีทั่วไปในการสนับสนุนระบบบำนาญถ้วนหน้า (แต่นักวิชาการอีกกลุ่มไม่เห็นด้วยกับแนวทางแก้ปัญหานั้น โดยเห็นว่าภาษีมูลค่าเพิ่มมีลักษณะถดถอยไม่เหมาะสมกับโครงการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกระจายรายได้และยังสร้างภาระให้กับผู้สูงอายุที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำอยู่แล้ว)

๒.๒.๕ การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ จัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำบำรุงรักษาและให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ซึ่งต่อมาได้มีการถ่ายโอนภารกิจการจัดบริการสาธารณะจากส่วนราชการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานดำเนินการมากยิ่งขึ้น โดยยึดหลักการว่า “ประชาชนจะต้องได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการให้มากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคม และชุมชนมี

ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ” กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและด้วยความร่วมมือจาก สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดทำมาตรฐานการสงเคราะห์ ผู้สูงอายุ พร้อมกับได้ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ จาก ผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล สมาคมองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น รวมทั้งส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาตรฐานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารและให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิด ประโยชน์และความพึงพอใจแก่ประชาชน รวมทั้งเพื่อเป็นหลักประกันว่าประชาชนไม่ว่าจะอยู่ ส่วนใดของประเทศ จะได้รับบริการสาธารณะในมาตรฐานขั้นต่ำที่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้ประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น^{๔๑}

ตามภารกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภารกิจที่ได้รับการ ถ่ายโอนตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการสงเคราะห์ และส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ กล่าวคือ

๑. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖

๑.๑ มาตรา ๕๐ “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีอำนาจ หน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ตาม (๗) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้ พิการ”

๑.๒ มาตรา ๕๓ “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้อง ทำในเขตเทศบาล ตาม กิจการที่ระบุไว้ในมาตรา ๕๐”

๑.๓ มาตรา ๕๖ “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องทำ ในเขตเทศบาล ตาม (๑) กิจการที่ระบุไว้ในมาตรา ๕๓”

๒. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗

๒.๑ มาตรา ๖๗ “ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตาม (๖) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ”

๓. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

๓.๑ มาตรา ๑๖ “ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น

^{๔๑} กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ. กระทรวงมหาดไทย. (กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๔๙), บทนำ.

ของตนเอง ตาม (๑๐) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและ ผู้ด้อยโอกาส”

๓.๒ มาตรา ๑๗ “ภายใต้บังคับมาตรา ๑๖ ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณสุขเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ตาม (๒๗) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและ ผู้ด้อยโอกาส”

ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้คุณภาพและ ประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการและการให้บริการด้านต่างๆ แก่ผู้สูงอายุ เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๒.๒.๗ แนวทางเกี่ยวกับมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุมาจากการประมวล และสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและการบริการสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุและ ข้อกำหนดตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสรุปเป็นพื้นฐานแนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุได้แบ่งเป็น ประเภทมาตรฐานด้านต่างๆ รวม ๖ ด้านดังนี้^{๔๒}

๑. ด้านมาตรฐานสุขภาพและการรักษาพยาบาล

๑.๑ จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ

๑.๒ บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน

๑.๓ บริการ บริการให้ความรู้และ บริการให้ความรู้แนะนำการ บริการให้ความรู้แนะนำการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีให้ บริการให้ความรู้แนะนำการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีให้กับผู้ ที่ดูแลผู้สูงอายุเช่นการ บริการให้ความรู้แนะนำการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุเช่น การจัดโครงการฝึกอบรมให้ผู้ที่ต้องดูแลผู้สูงอายุในครัวเรือน

๑.๔ บริการตรวจสุขภาพประจำปี

๑.๕ บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บเป็นรายบุคคล

๑.๖ ออกบัตรประจำตัวให้กับผู้สูงอายุเพื่อรักษาฟรีในโรงพยาบาลผู้สูงอายุมี สิทธิรับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการแห่งนั้นโดยไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาลค่า รักษาพยาบาลในที่นี้หมายถึงเงินที่สถานพยาบาลเรียกเก็บในการรักษาพยาบาลตามระเบียบ กระทรวงสาธารณสุขว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุด้านการรักษาพยาบาลพ.ศ ๒๕๓๕

๑.๗ การบริการทางการแพทย์และการบริการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความ สะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

๑.๘ บริการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล

^{๔๒} อ่างแล้วใน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. มาตรฐานการสงเคราะห์ ผู้สูงอายุ. หน้า ๒๙-๓๓.

- ๑.๙ การประกันสุขภาพ
- ๑.๑๐ บริการด้านกายภาพบำบัด
๒. ด้านมาตรฐานด้านรายได้
- ๒.๑ จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีแหล่งพึ่งพิงที่เพียงพอ
- ๒.๒ ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน
- ๒.๓ การช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวัน
- ๒.๔ การจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ
- ๒.๕ การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
- ๒.๖ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
- ๒.๗ ให้ส่วนลดในรายการต่างๆ เช่น ค่าซื้อยา ค่าโดยสารรถสาธารณะ ค่าโรงแรม ภัตตาคาร กิจการด้านบันเทิง และสถานที่ราชการ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน อุทยานแห่งชาติ ตลอดจนค่าบริการด้านทันตกรรม
- ๒.๘ ให้ทุนประกอบอาชีพที่เหมาะสม ให้ทุนประกอบอาชีพที่เหมาะสม
๓. ด้านมาตรฐานด้านที่พักอาศัย
- ๓.๑ บ้านพักคนชราเป็นบริการที่พักรักษาที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกายและอารมณ์ผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาทางการเงินหรือปัญหาอื่น ๆ อันเป็นเหตุจำเป็นที่ต้องแยกออกจากครอบครัวหรือผู้มียาได้น้อย
- ๓.๒ สถานพยาบาลเป็นบริการที่พักรักษาสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการรักษาพยาบาลเป็นประจำและต่อเนื่องหรือต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด
- ๓.๓ บ้านพักคนชราที่ต้องเสียค่าบริการส่วน
- ๓.๔ บริการครอบครัวอุปการะเป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือไร้ที่พึ่ง
- ๓.๕ การจัดที่พักรักษาและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
๔. ด้านมาตรฐานด้านนันทนาการ
- ๔.๑ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อเป็นศูนย์กลางข่าวสารแหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุรวมทั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา จัดทัศนศึกษาด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ
- ๔.๒ ศูนย์บริการผู้สูงอายุเพื่อให้การปรึกษาแก่ผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัวเป็นสถานที่ออกกำลังกายเล่นกีฬาพักผ่อนหย่อนใจทำงานอดิเรกเป็นต้น
- ๔.๓ สโมสรผู้สูงอายุเพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการพักผ่อนออกกำลังกายพบปะสังสรรค์การรับบริการตรวจสุขภาพการเรียนอาชีพการเรียนภาษาการรับปรึกษาปัญหาการบำเพ็ญประโยชน์ให้สังคมเช่นสอนหนังสือเล่านิทานสอนดนตรีสอนลีลาศ ตลอดจนการเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและพิการ
- ๔.๔ บริการนันทนาการงานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์

- ๔.๕ การจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชนคนในชุมชนกลุ่มเครือข่าย
- ๔.๖ การทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติศาสนสถานแหล่งท่องเที่ยวนอกสถานที่
๕. ด้านมาตรฐานความมั่นคงทางสังคมครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง
- ๕.๑ การในการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง
เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคม
- ๕.๒ การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร
สถานที่ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่น
- ๕.๓ การส่งเสริมการจัดการศพตามประเพณี
- ๕.๔ จัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุศูนย์ส่งเสริมพระราชกรณียกิจหมู่บ้าน
โดยมีลักษณะการให้บริการดังนี้
- ๕.๔.๑ การบริการภายในศูนย์ได้แก่ให้บริการด้านสุขภาพอนามัย
กายภาพบำบัดสังคมสงเคราะห์กิจกรรมเสริมรายได้กิจกรรมเสริมความรู้นันทนาการและกิจกรรม
ด้านศาสนา เป็นต้น
- ๕.๔.๒ บริการหน่วยเคลื่อนที่ที่เป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนโดย
การออกหน่วยเคลื่อนที่เยี่ยมเยียนให้คำแนะนำปรึกษาแก้ไขปัญหาบริการด้านสุขภาพอนามัยและ
บริการด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น
- ๕.๔.๓ บริการบ้านพักฉุกเฉินเป็นการบริการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบ
ปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าโดยการรับเข้าบ้านพักในบ้านพักฉุกเฉินเป็นการชั่วคราว
- ๕.๕ บริการด้านศาสนกิจและบริการชาวปณิกิจให้ให้คนชราที่ไม่มีญาติ
- ๕.๖ จัดฌาปนกิจสงเคราะห์
- ๕.๗ ลดหย่อนภาษีเงินได้ให้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะผู้สูงอายุที่เป็นบุพการี
และไม่มีรายได้หรือมีรายได้น้อยกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท
- ๕.๘ จัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของ
ผู้สูงอายุ
- ๕.๙ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องจน
วาระสุดท้ายของชีวิต
- ๕.๑๐ รมรงค์ให้คนในครอบครัวและชุมชนเห็น ผู้สูงอายุ
- ๕.๑๑ ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ
- ๕.๑๒ ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุโดยการ
ให้ความรู้แก่ผู้ดูแลผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่างๆที่เป็นประโยชน์
- ๕.๑๓ บริการด้านกฎหมายเพื่อป้องกันรักษาความปลอดภัย สิทธิและ
สวัสดิการ
- ๕.๑๔ การช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูก
แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

๕.๑๕ การให้คำแนะนำปรึกษาหรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางการแก้ไขปัญหาครอบครัว

๖. ด้านมาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน
จัดตั้งและพัฒนาบริการทางด้านสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุดโดยเน้นการให้บริการถึงบ้านและมีการสอดประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคมโดยครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้

- ๖.๑ ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ
- ๖.๒ ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน
- ๖.๓ บริการเยี่ยมบ้าน
- ๖.๔ ระบบดูแลผู้สูงอายุในชุมชน
- ๖.๕ บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่างๆโดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล
- ๖.๖ จัดตั้งระบบเฝ้าระวังเพื่อดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน
- ๖.๗ จัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน
- ๖.๘ ให้ความรู้ความสามารถกับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล
- ๖.๙ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน
- ๖.๑๐ บริการแม่บ้านโดยการจัดส่งแม่บ้านไปช่วยเหลือผู้สูงอายุในการทำงานบ้านต่างๆเช่นการจ่ายของทำความสะอาดบ้านประกอบอาหารและการช่วยเหลืออื่นๆที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุสบายขึ้น

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

๒.๓.๑ ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ มีนักวิชาการได้ให้คำจำกัดความไว้หลายท่าน ดังนี้

การกระจายอำนาจเป็น ๒ กรณี ดังนี้^{๔๓}

๑. การกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองตามพื้นที่ในแต่ละท้องที่ เช่น การกระจายอำนาจให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเทศบาล เป็นต้น

๒. การกระจายอำนาจตามกิจการ หมายถึง การกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองตามลักษณะเฉพาะกิจกรรม หรือแต่ละหน้าที่เพื่อให้มีความเป็นอิสระในการดำเนินงานตามความเหมาะสมของลักษณะงานนั้น ๆ เช่น การกระจายอำนาจไปให้งานประปา การไฟฟ้า หรือการโทรศัพท์ เป็นต้น

^{๔๓} ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การบริหารและการจัดระเบียบบริหารราชการไทย. (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๙), หน้า ๕.

ทวี พันธฐาสิภูฏ์ กล่าวว่า การกระจายอำนาจการปกครอง หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเองอย่างแท้จริง เป็นการมอบอำนาจให้ทั้งด้านการเมืองและการบริหาร โดยให้ท้องถิ่นมีอำนาจที่จะกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นนั้น^{๔๔}

จรัส สุวรรณมาลา ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ผู้คนส่วนใหญ่มักตีความคำว่า อำนาจ ในคำกระจายอำนาจหมายถึง อำนาจอธิปไตย มักกล่าวกันว่าไม่สามารถแบ่งแยกได้ ในความหมายดั้งเดิมของคำดังกล่าวมิได้เน้นเรื่อง อำนาจ (Power) หากแต่เป็นเรื่องของ สภาวะศูนย์กลาง (Central) และสภาวะการกระจายอำนาจ (Decentral) เป็นสำคัญ คำว่า Decentralization จึงควรหมายถึง การกระจายอำนาจในการตัดสินใจ มิใช่การแบ่งอำนาจอธิปไตยของชาติ การกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นมิใช่การสร้างอธิปไตย หากแต่เป็นการให้ (ยอมรับ) สิทธิในการปกครองตนเองของชุมชนและภูมิภาคภายใต้อธิปไตยของชาติหนึ่ง ๆ ร่วมกัน^{๔๕}

เนตร์พัฒนา ยาวีราช กล่าวว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การที่ผู้บริหารกระจายอำนาจในการตัดสินใจไปยังผู้บริหารทุกระดับ มีอำนาจในการสั่งการ และตัดสินใจได้ภายในขอบเขตที่กำหนดเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของผู้บริหารระดับสูง ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปด้วยความรวดเร็วและทันเหตุการณ์ และเป็นการฝึกฝนบุคลากรให้มีความสามารถในการตัดสินใจ และรับผิดชอบ^{๔๖}

๒.๓.๒ ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง

การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น มีนักวิชาการได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญ ดังนี้

ประหยัด หงษ์ทองคำ อธิบายลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง คือ^{๔๗}

๑. มีการจัดตั้งองค์กรเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง องค์กรส่วนท้องถิ่นเหล่านี้มีเจ้าหน้าที่งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหากและไม่ขึ้นตรงต่อการบริหารจากส่วนกลาง ส่วนกลางเป็นเพียงแต่คอยควบคุมดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเท่านั้น

^{๔๔} ทวี พันธฐาสิภูฏ์, การปกครองท้องถิ่น. (มหาสารคาม: วิทยาลัยครูมหาสารคาม, ๒๕๓๗), หน้า ๓๐.

^{๔๕} จรัส สุวรรณมาลา, ปฏิรูประบบการคลังไทย กระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น. (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๓๘) หน้า ๙ - ๑๐.

^{๔๖} เนตร์พัฒนา ยาวีราช, การจัดการสำนักงาน, (กรุงเทพมหานคร: มณฑลการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๓๕.

^{๔๗} ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: พีระพัฒนา, ๒๕๒๓), หน้า ๑๖ - ๑๗.

๒. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมดหรือบางส่วนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองได้อย่างใกล้ชิด ถ้าไม่มีการเลือกตั้งคณะผู้บริหารท้องถิ่นเลยก็ไม่นับว่าเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นแท้จริง

๓. อำนาจอิสระในการปกครองตนเองได้ตามสมควร การกระจายอำนาจการปกครองนั้นต้องกำหนดให้องค์กรท้องถิ่นมีอำนาจอิสระ ในการบริหารงานหรือจัดทำกิจการที่ได้รับมอบหมายได้เองตามสมควร คือมีอำนาจวินิจฉัยและดำเนินการได้เองด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง

๔. มีงบประมาณและรายได้เป็นของท้องถิ่นของตนเอง ตามลักษณะการกระจายอำนาจการปกครององค์กรท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณเป็นของตนเอง ซึ่งแยกจากส่วนกลางโดยมีรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรค่าธรรมเนียมต่าง ๆ และทรัพย์สินตลอดจนเงินอุดหนุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่าง ๆ

๕. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เป็นท้องถิ่น หมายถึง เป็นคนพื้นที่ นอกจากจะมีงบประมาณเป็นของตนเองแล้ว การกระจายอำนาจการปกครองนั้น จะต้องให้เจ้าหน้าที่อื่นเป็นพนักงานของตนเองหรือเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด เจ้าหน้าที่เหล่านั้นมิได้ขึ้นในสังกัดกระทรวง ทบวง กรม ในส่วนกลางโดยตรง แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นแต่ละแห่งนั่นเอง

เมนอร์ สามารถแจกแจงขอบข่ายหรือรูปแบบของการกระจายอำนาจได้ ๕ ลักษณะ ได้แก่^{๔๘}

๑. การกระจายอำนาจโดยจำเป็นหรือโดยปริยาย (Decentralization by Default) เกิดจากสภาวะการณ์ที่สถาบันหรือองค์กรของรัฐเกิดความล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มิอาจสามารถจะเข้าไปใช้อำนาจหรืออิทธิพลในดินแดนที่ตนปกครองอยู่ได้ และจากสภาวะที่ประชาชนในระดับรากหญ้าเกิดความไม่เชื่อใจในรัฐบาล เหล่านี้จึงเป็นผลให้ประเทศที่มีภาคประชาสังคมมีความตื่นตัวและเข้มแข็ง จำเป็นต้องลุกขึ้นมาดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อชุมชนของตนด้วยตนเองโดยที่รัฐบาลเองก็ไม่ได้ตั้งใจให้เกิดขึ้น

๒. การแปรรูปกิจการของภาครัฐ (Privatization) ได้แก่ การโยกโอน (Handover) กิจการบางอย่างที่เคยจัดทำโดยหน่วยงานของรัฐไปให้ภาคเอกชนเป็นผู้จัดทำแทน เช่น กิจการขนส่งมวลชน กิจการโทรคมนาคม การไฟฟ้า และการประปา เป็นต้น

๓. การกระจายอำนาจภายใต้หลักการแบ่งอำนาจ (Deconcentration) หมายถึง การแบ่งอำนาจของรัฐบาลกลางไปยังองค์กรในระดับรองที่ออกไปทำงานในพื้นที่นอกศูนย์กลางหรือท้องถิ่น โดยที่องค์กรภายใต้หลักการแบ่งอำนาจนี้จะมีอิสระตามสมควรในการตัดสินใจต่างๆ ภายในพื้นที่ที่ตนดูแล แต่ทั้งนี้อำนาจการตัดสินใจและการกำหนดนโยบายต่างๆ ยังคงอยู่ที่ส่วนกลาง บางครั้งจึงเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่า การกระจายอำนาจทางการบริหาร (Administration Decentralization)

^{๔๘} James Manor, *The Political Economy of Democratic Decentralization*. (Washington, D.C.: The World Bank, 1999). p.4 – 12.

๔. การกระจายอำนาจภายใต้หลักการมอบอำนาจ (Delegation) มีระดับของการกระจายอำนาจที่ให้อิสระสูงกว่าการแบ่งอำนาจ การกระจายอำนาจเน้นในเชิงภารกิจหน้าที่ มีการกำหนดภารกิจเฉพาะที่ชัดเจนให้องค์กรเหล่านั้นสามารถตัดสินใจและใช้อำนาจหน้าที่ภายในขอบเขตของตนได้โดยอิสระ แต่รัฐส่วนกลางก็ยังคงมีอำนาจอยู่เหนือองค์กรเหล่านี้โดยอาศัยมาตรการทางกฎหมายเป็นกรอบในการควบคุมและกำกับบทบาทขององค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจ รวมถึงอำนาจในการจัดตั้งและยุบเลิกองค์กรภายใต้หลักการมอบอำนาจ

๕. การกระจายอำนาจภายใต้หลักการโอนอำนาจ (Devolution) ถือเป็นการกระจายอำนาจที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับของการกระจายอำนาจที่กว้างขวางมากที่สุด ถูกใช้เพื่ออธิบายถึงสถานะที่รัฐส่วนกลางมีการถ่ายโอนหรือยกอำนาจการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ไปยังองค์กรตัวแทนของพื้นที่ ชุมชน หรือท้องถิ่นต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ส่วนกลางจะไม่เข้ามามีบทบาทหรือแทรกแซงการทำงานขององค์กรภายใต้หลักการโอนอำนาจหรือการแทรกแซงจะเกิดขึ้นต้องเป็นไปอย่างจำกัด ดังนั้น จึงมีการเรียกการกระจายอำนาจในลักษณะนี้ว่า การกระจายอำนาจในทางการเมือง หรือการกระจายอำนาจที่เน้นความเป็นประชาธิปไตย (Political of Democratic Decentralization) ทั้งนี้ การโอนอำนาจเท่าที่ปรากฏมีอยู่ด้วยกันใน ๒ ระดับ ได้แก่

๕.๑ การโอนอำนาจในทางการปกครอง (Administration Devolution) สอดคล้องกับการจัดรูปการปกครองท้องถิ่นตามหลักการปกครองตนเอง (Local-self Government) เป็นหลักการที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นของตนเอง โดยตนเอง และเพื่อตนเอง โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระเป็นอย่างสูงในการดูแลชีวิตความเป็นอยู่ และสามารถจัดทำกิจการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความจำเป็นภายในชุมชนของตนได้อย่างกว้างขวาง อีกทั้งยังมีความเป็นอิสระทั้งในทางการคลังและบุคลากร

๕.๒ การโอนอำนาจในทางนิติบัญญัติ (Legislative Devolution) เป็นรูปแบบของการกระจายอำนาจขั้นสูงสุดที่เป็นไปภายใต้การจัดรูปแบบการปกครองในระบบรัฐเดี่ยว (Unitary System) จนมีลักษณะเข้าใกล้กับระบบสหพันธรัฐ (Federal System) เป็นการถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปยังพื้นที่หรือท้องถิ่นหนึ่ง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนที่ได้รับการโอนอำนาจสามารถที่จะกำหนดชะตากรรมในทางการเมืองได้ด้วยตนเอง (Home Rule) ผ่านการจัดตั้งสถาบันทางการเมืองในรูปสภา (Assembly) ที่เป็นของตนเอง

สรุป ลักษณะสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครอง คือ การกระจายอำนาจภายใต้หลักการมอบอำนาจจากรัฐบาลกลางไปสู่องค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพิ่มเติมจากหน่วยงานกลางโดยมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง มีงบประมาณ มีรายได้ และมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานภายในองค์กรที่เป็นคนในพื้นที่

๒.๓.๓ การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๗๘ (๓) ได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้ “กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น และระบบสาธารณสุข ภูมิภาค และสาธารณสุขการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น ฯ” นอกจากนั้น ในหมวด ๑๔ ตั้งแต่มาตรา ๒๘๑ ถึงมาตรา ๒๙๐ ได้กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความสำคัญแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลัก แห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไข ปัญหาในพื้นที่ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบ ของกฎหมาย และเพื่อกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังกำหนดอำนาจ ของประชาชนในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และการเสนอให้สภา ท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการ สาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยกันเอง การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดย คำนึงถึง ภาระหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ด้วยกันเอง นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยกำหนดกรอบแนวคิด เป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจ เพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุตามเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฯ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม จากทุกฝ่าย ไม่เป็นแผนที่เบ็ดเสร็จ มีกระบวนการที่ ยืดหยุ่น และสามารถปรับวิธีการให้ สอดคล้องกับสถานการณ์และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ได้กำหนดกรอบแนวคิด ไว้ ๓ ด้านคือ

๒.๓.๓.๑ ด้านความอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ โดย ยังคงรักษาความเป็นรัฐเดี่ยวและความมีเอกภาพของประเทศ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็น ประมุข และความมั่นคงของชาติเอาไว้ได้ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมือง การปกครองท้องถิ่นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

๒.๓.๓.๒ ด้านการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นโดย ปรับบทบาทของราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้ส่วนท้องถิ่นเข้ามา ดำเนินการแทนเพื่อให้ราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาครับผิดชอบภารกิจ มหภาคและภารกิจที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำกับดูแลองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านนโยบายและด้านกฎหมายเท่าที่ จำเป็น สนับสนุนด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

๒.๓.๓.๓ ด้านประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหาร มี ความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชา สังคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ

๒.๓.๔. แนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ดังนี้^{๔๙}

๒.๓.๔.๑ การถ่ายโอนภารกิจและการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดภารกิจการถ่ายโอนพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งนี้ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะรับการถ่ายโอน รวมทั้งการสร้างกลไกและระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐานมารองรับ ตลอดจนการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ภารกิจที่ถ่ายโอนจัดเป็น ๖ กลุ่มภารกิจ ประกอบด้วย

- ๑) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- ๒) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต
- ๓) ด้านการจัดระเบียบชุมชน / สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย
- ๔) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว
- ๕) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๖) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีต และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๒.๓.๔.๒ การกระจายอำนาจการเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการพิจารณาภาพรวมรายได้ของท้องถิ่น ๓ องค์ประกอบ คือ

- ๑) รายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บและจัดหาเองทั้งที่เป็นภาษีท้องถิ่นและรายได้อื่น
- ๒) รายได้ที่รัฐจัดแบ่งหรือจัดสรรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเพิ่ม
- ๓) รายได้ประเภทเงินอุดหนุน

๒.๓.๔.๓ แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบริหารงานบุคคล โดยการโอนบุคลากรต้องสอดคล้องกับภาระหน้าที่และความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งยังต้องมีความราบรื่น คล่องตัว สอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความยืดหยุ่น จูงใจให้คนทำงานในท้องถิ่นมีหลักประกันความก้าวหน้า ยึดหลักการตามระบบคุณธรรม มีกลไกดูแลความเป็นธรรม และต้องมีมาตรฐานใกล้เคียงกับมาตรฐานการบริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ

๒.๓.๔.๔. แนวทางการพัฒนาระบบตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ทั้งยังต้องปรับปรุงกลไกการตรวจสอบทางการเงินและการใช้จ่ายงบประมาณการให้ภาคเอกชนเข้ามาช่วยเสริมการทำงานตรวจสอบของภาครัฐ และส่งเสริมให้ประชาชนและภาค

^{๔๙} คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, สำนักงาน. **แผนปฏิบัติการ กำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** (กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ๒๕๔๕), หน้า ๒๔ – ๒๖.

ประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในด้านนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมจัดซื้อจัดจ้างและร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผล

๒.๓.๔.๕ การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีภารกิจที่ต้องดำเนินการ ประกอบด้วย

- ๑) การเตรียมความพร้อมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒) การปรับโครงสร้างภายในขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการ

ถ่ายโอนภารกิจ

- ๓) การพัฒนาองค์กรในระดับจังหวัดเพื่อรองรับการถ่ายโอน
- ๔) การปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบบัญชี ระบบ

การบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล

- ๕) การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๖) การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนและภาคประชาสังคมในการตรวจสอบ

๒.๓.๔.๖ การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ การแก้ไขกฎหมาย มีสาระเกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- ๑) การปรับปรุงกฎหมายงบประมาณเพื่อรองรับการจัดสรรเงินจากภาครัฐ
- ๒) การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยระบบงบประมาณท้องถิ่นและระบบการ

ตรวจสอบทางการเงินการคลัง ทั้งภายในและภายนอก

- ๓) การปรับปรุงระบบการกำกับดูแลของราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกับระบบศาลปกครอง

- ๔) การปรับปรุงโครงสร้างราชการบริหารส่วนภูมิภาค

๕) การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น

๖) การจัดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลเพื่อรองรับการถ่ายโอนข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

๒.๓.๔.๗ กลไกการกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจและการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ โดยกลไกดังกล่าว จะมีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจ โดยมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชน มีกระบวนการตัดสินใจที่รวดเร็วเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการถ่ายโอนมีการศึกษา พัฒนา และปรับปรุงกระบวนการ วิธีการ รูปแบบ และแนวทางการถ่ายโอนภารกิจอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์

๒.๓.๔.๘ การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหน่วยราชการส่วนกลางยังคงต้องกำหนดมาตรฐานทั่วไปของการจัดบริการสาธารณะเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำกับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพการจั้ดบริการสาธารณะ โดยมีการแข่งขันระหว่างท้องถิ่น ตลอดจนรัฐหรือองค์กรกลางเข้ามาร่วมทำการประเมิรร่วมกับประชาชนและประชาสังคม

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

๒.๔.๑ ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นรูปแบบการปกครองที่ได้กำหนดให้ส่วนท้องถิ่นได้มีการดำเนินการบริหารตามเจตนารมณ์ของคนในท้องถิ่น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

วุฒิสาร ตันไชย ให้ทัศนะว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐกลางหรือส่วนกลางได้กระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีสิทธิตามกฎหมาย มีพื้นที่ และประชากรเป็นของตนเอง ประการสำคัญองค์กรดังกล่าวจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติอย่างเหมาะสม การมอบอำนาจจากส่วนกลางมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ตัดสินใจ การตรวจสอบการทำงานและร่วมรับบริการสาธารณะต่างๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการปกครองท้องถิ่นจะมีอิสระในการดำเนินงาน แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง^{๕๐}

โกวิทย์ พวงงาม ได้ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินกิจการบางอย่าง โดยดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตนการบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้จะปราศจากการควบคุมของรัฐ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นที่รัฐทำให้เกิดขึ้น หรือการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่นมีอำนาจอิสระ พร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้ โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด^{๕๑}

จากความหมายของการปกครองท้องถิ่นข้างต้นสามารถสรุปเป็นหลักการปกครองท้องถิ่นในสาระสำคัญ ดังนี้^{๕๒}

^{๕๐} วุฒิสาร ตันไชย, การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น, (นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๖), หน้า ๑.

^{๕๑} โกวิทย์ พวงงาม, การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน. หน้า ๒๑ - ๒๒.

๑. การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านี้อาจมีความแตกต่างกัน ในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทย จัดเป็น กรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลและเมืองพัทยาตามเหตุผลดังกล่าว

๒. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขตหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็กลายเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

๓. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมายที่จะดำเนินการปกครองตนเองสิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๓.๑ หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติตำบล เป็นต้น

๓.๒ สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่นคืออำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

๔. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่ายคือ องค์กรฝ่ายบริหารและองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานครคือกรุงเทพมหานคร จะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร สภากรุงเทพมหานครจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

๕. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นจากแนวความคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารงาน เพื่อให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชนและอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วย

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองซึ่งราชการส่วนกลางได้มอบอำนาจในการปกครองและการบริหารกิจการงานให้แก่

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในขอบเขตอำนาจหน้าที่และพื้นที่ของตนที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย โดยมีอิสระตามสมควรไม่ต้องอยู่ในบังคับบัญชาของราชการส่วนกลาง^{๕๓}

ลิขิต ชีรเวคิน ให้ความหมาย การปกครองท้องถิ่นว่า เป็นการปกครองโดยอิสระและได้รับอำนาจโดยอิสระ โดยความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนกลาง แต่การปกครองท้องถิ่นยังอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ มิใช่ว่าได้กลายเป็นรัฐอธิปไตยไป^{๕๔}

คลาร์ก นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะและหน่วยการปกครอง ดังกล่าวนี้อาจตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง^{๕๕}

มอนตาгу นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจาก การควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่น ยังต้องอยู่ภายใต้บทบังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างไร^{๕๖}

สรุป การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลาง ให้มีสิทธิ มีอำนาจและมีอิสระปกครองตนเองในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

^{๕๓} นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรง : ข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูปโดยองค์รวม, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๒๒.

^{๕๔} ลิขิต ชีรเวคิน, การปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๓๖.

^{๕๕} Clarke, John J, *Outline of Local Government of the United Kingdom.* (London : Sir Issac. Pitman, 1957). p. 87 – 89.

^{๕๖} Montagu, Haris G, *Comparative Local Government,* (London : Hutchinson' University Library, 1984), p 98.

๒.๔.๒ ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นดังนี้^{๕๗}

๑. การปกครองท้องถิ่นจะช่วยให้การแก้ปัญหาการปกครองสัมฤทธิ์ผลอย่างแท้จริง เพราะประชาชนรู้ปัญหาและเป็นผู้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และการแก้ปัญหานั้นย่อมได้ผลเพราะประชาชนรู้ปัญหาดีกว่าบุคคลอื่นเนื่องจากใกล้ชิดเหตุการณ์

๒. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองเท่ากับเป็นการฝึกฝนรู้จักการเรียนรู้การปกครองระดับชาติไปในตัว กล่าวอีกนัยหนึ่งการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนเรียนรู้การปกครองระดับชาติซึ่งอำนวยในการพัฒนาการทางการเมืองไปในตัว

๓. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระทางด้านการเงินและกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลไปได้ส่วนหนึ่ง

๔. การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งและบริหารงานมีประสิทธิภาพจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีความรู้สึกว่ามีคุณภาพและมีส่วนร่วมได้เสียความสำนึกเช่นนี้จะสร้างสรรค์พลเมืองที่รับผิดชอบ (Responsible citizens) ให้แก่ประเทศชาติเป็นส่วนรวม

๕. การปกครองท้องถิ่นเป็นรากแก้วของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองตนเอง

ปธาน สุวรรณมงคล ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้^{๕๘}

๑. เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมาย การเป็นนิติบุคคล จึงเป็นการแสดงฐานะทางกฎหมาย สำหรับการปกครองท้องถิ่นถือเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชน โดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้กฎหมายนั้นๆ และสามารถก่อพันธะทางกฎหมาย เช่น ทำสัญญา การก่อหนี้ เป็นต้น

๒. มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ จะมีการดำเนินกิจการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เป็นการเฉพาะให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นการระบุหน้าที่ไว้โดยชัดเจน หรืออาจเป็นการระบุให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถริเริ่มทำการใดๆ ที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ

^{๕๗} พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ, “การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, รายงานการวิจัย, (ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมชั้นดี, ๒๕๕๖), หน้า ๙๕.

^{๕๘} ปธาน สุวรรณมงคล, การปกครองท้องถิ่นไทยในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๗). หน้า ๔ - ๕.

๓. ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยทั่วไปสมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหาร หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน โดยสมาชิกสภาท้องถิ่นจะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ส่วนผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน หรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยสภาเป็นผู้เลือกผู้บริหารหรือคณะบริหารท้องถิ่นก็ได้ตามที่กฎหมายกำหนด

๔. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องที่สำคัญ ทั้งนี้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งการสมัครรับเลือกตั้ง การริเริ่มกฎหมาย การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ประพฤติไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป การให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารหรือคณะผู้บริหาร หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นในท้องถิ่นใดที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง จะทำให้การบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมาก และมีความโปร่งใสในการทำงาน ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างเข้มแข็ง

๕. ความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ สาระสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่น คือ ต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถดำเนินงานในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด ความเป็นอิสระในการบริหารงานในที่นี้ หมายถึง อำนาจในการตัดสินใจดำเนินการในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมาย โดยที่รัฐบาลกลางควรมีหน้าที่เพียงสนับสนุน ส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองท้องถิ่นมากกว่าการควบคุมอย่างใกล้ชิด

๖. มีอำนาจในการจัดหารายได้และใช้จ่ายรายได้ได้อย่างอิสระตามสมควร การปกครองท้องถิ่นที่จะบังเกิดผลดีต่อท้องถิ่นโดยส่วนรวม ต้องมีอำนาจในการจัดหารายได้ภายในท้องถิ่นของตนอย่างเพียงพอต่อการบริหารงาน กล่าวคือ มีแหล่งรายได้ที่ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บเองได้นอกเหนือจากรายได้ของท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

๗. มีการกำกับดูแลของรัฐ การปกครองท้องถิ่นถือเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของรัฐและจัดตั้งโดยรับมีกฎหมายรองรับ มิใช่องค์กรที่เป็นอิสระเด็ดขาดจากรัฐ ดังนั้น การกำกับดูแลจึงเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จำเป็น เพื่อให้การใช้อำนาจของคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ การกำกับดูแลของรัฐต้องกระทำเท่าที่จำเป็น และต้องไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน

อลงกรณ์ อรรคแสง ได้เสนอลักษณะสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ว่า มีองค์ประกอบ ๕ ประการ ดังนี้^{๕๙}

๑. เป็นองค์กรในชุมชนที่มีขอบเขตพื้นที่ปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน
๒. มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย
๓. มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมและสามารถใช้ดุลยพินิจของตนเองในการวินิจฉัยและกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐ
๔. มีการจัดองค์กรเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารท้องถิ่นและฝ่ายสภาท้องถิ่น
๕. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยการเลือกตั้งคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและติดตาม ตรวจสอบ การทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม สรุปว่า ลักษณะการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วย การเป็นองค์กรในชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายส่วนกลาง มีขอบเขตพื้นที่ปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมายมีอิสระในการดำเนินกิจกรรมทั้งในด้านการคลัง การจัดเก็บภาษี การหารายได้ตามที่กฎหมายกำหนด การจัดทำงบประมาณด้วยตนเอง รวมถึงการกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐและมีการแบ่งองค์กรเป็น ๒ ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้บริหารท้องถิ่นและฝ่ายสภาท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตั้งแต่นั้นขึ้นตอนการเลือกตั้งคณะผู้แทน ซึ่งประกอบด้วยคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและติดตามตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๖๐}

สรุป ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น คือ เป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยลดปัญหาการปกครองระดับท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เป็นหน่วยงานที่มีความเข้มแข็ง มีการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแบ่งเบาภาระทางการเงินและกำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอำนาจหน้าที่เฉพาะของหน่วยงาน ผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งแบ่งการบริหารงานออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารท้องถิ่นและฝ่ายสภาท้องถิ่น มีอำนาจในการหารายได้และกำหนดรายจ่ายของตนเองได้

^{๕๙} อลงกรณ์ อรรคแสง, พัฒนาการการจัดโครงสร้างองค์กรปกครองท้องถิ่นของไทย เปรียบเทียบต่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๗.

^{๖๐} โกวิท พวงงาม, การปกครองส่วนท้องถิ่น : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗.

๒.๔.๓ วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

นักวิชาการได้อธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

พรชัย เทพปัญญา และคณะ การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๓ ประการ ดังนี้^{๖๑}

๑. เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้บริการซึ่งบุคคลหรือเอกชน ไม่สามารถจัดทำให้ได้ หรือไม่อยู่ในฐานะที่จะจัดทำให้ได้ ในลักษณะเช่นนี้รัฐบาลหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะจัดบริการให้ เช่น ได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับความยุติธรรมและได้รับความสะดวกในการดำเนินชีวิต

๒. เพื่อปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ เนื่องจากการดำเนินชีวิตของบุคคลอาจเกิดความขัดแย้งกันเพราะความคิดเห็น และผลประโยชน์แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะมี การอภิปรายถกเถียงกันอย่างมีเหตุผล หรือมีการโต้แย้งกันอย่างรุนแรง หรืออาจมีการตัดสินบน หรือมีการต่อสู้กัน กรณีเช่นนี้รัฐบาลหรือหน่วยปกครองท้องถิ่นจะต้องเข้ามาแก้ไขปัญหา โดยการ เป็นผู้วางกฎเกณฑ์ควบคุมการขัดแย้ง เป็นผู้ประนีประนอมหรือแบ่งผลประโยชน์ หรือเป็นผู้ ตัดสินกรณีพิพาท ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องเชื่อฟังและยอมรับคำตัดสินนั้น

๓. เพื่อการแบ่งเบาภาระและการเป็นตัวแทนของแต่ละส่วนของประเทศ การ จัดตั้งหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งเบาภาระของส่วนกลางให้ ท้องถิ่นจัดปกครองตนเอง เพื่อเป็นการฝึกหัดการปกครองตนเองสำหรับประเทศที่ยังไม่พัฒนา แต่สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น ถือว่าการปกครองท้องถิ่น จะเป็นตัวแทนของประเทศส่วน หนึ่งในการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศอย่างเช่น ชาวอเมริกามีความเห็นว่า การปกครอง ท้องถิ่นจะเป็นส่วนช่วยเสริมสร้างชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย หรือแม้แต่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนจีน และรัสเซีย ก็คาดหวังไว้เช่นเดียวกัน แต่อาจจะดำเนินการแตกต่างกันเท่านั้น

ชวงศ์ ฉายะบุตร ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้^{๖๒}

๑. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศ จะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการจัดเก็บรายได้เองโดยหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็จะสามารถมี รายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอ ที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่น ได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็น การแบ่งเบาทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

^{๖๑} พรชัย เทพปัญญา และคณะ, การปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ, (กรุงเทพมหานคร: ป.สัมพันธ์ พาณิชย์, ๒๕๓๗), หน้า ๕ - ๗.

^{๖๒} ชวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๓๙), หน้า ๒๖.

๒. เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้าง ความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการอย่างแท้จริงและมีความล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

๓. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยงานปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้าง แต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

๔. เพื่อให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่น เป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบคอบ ระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้ มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติเป็นอย่างดี

โกวิท พวงงาม วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่นไว้ มีดังนี้^{๖๓}

๑. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาเป็นการแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

๒. เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

๓. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบคอบ ระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้า

^{๖๓} อ้างแล้วใน โกวิท พวงงาม, ๒๕๔๖, หน้า ๒๔ - ๒๕.

ไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

สรุป วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่น คือ เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระและเป็นตัวแทนของส่วนราชการเพื่อจัดบริการสาธารณะและลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังเป็นสถาบันให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

๒.๔.๔ องค์ประกอบของการปกครองท้องถิ่น

องค์ประกอบของระบบการปกครองท้องถิ่น ประกอบด้วยหลายๆ องค์ประกอบ ดังนี้ นักวิชาการได้กล่าวถึง ดังนี้

ชาญชัย แสวงศักดิ์ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญ ๕ ประการ ขององค์กรปกครองท้องถิ่น ดังนี้^{๖๔}

๑. มีพื้นที่รับผิดชอบที่ชัดเจน
๒. มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
๓. มีองค์กรเป็นของตนเอง
๔. มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของตนเอง
๕. มีการกำกับดูแลจากรัฐ

โกวิทย์ พวงงาม ได้กล่าวถึง ระบบการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วย องค์ประกอบ ๘ ประการ ดังนี้^{๖๕}

๑. สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นในประเทศนั้นจะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นการแสดงให้เห็นว่าประเทศมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

๒. พื้นที่และระดับปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการเช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และการปกครองตนเองของประชาชนจึงมีเกณฑ์กำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นออกเป็น ๒ ระดับคือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่

^{๖๔} ชาญชัย แสวงศักดิ์, *องค์กรของรัฐและรัฐวิสาหกิจ*, (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, ๒๕๔๒), หน้า ๒๕.

^{๖๕} โกวิทย์ พวงงาม, *การปกครองท้องถิ่น ว่าด้วยทฤษฎี แนวคิดและหลักการ*, (กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๓๐ - ๓๑.

๓. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมือง และการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

๔. องค์การนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางหรือ รัฐบาลแห่งชาติมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎ ข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ

๕. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจาก ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง การ ปกครองของประชาชนโดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

๖. อิสระในการปกครองท้องถิ่น สามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการปฏิบัติ กิจการภายในขอบเขตของกฎหมายโดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการ บังคับบัญชาของหน่วยงานทางราชการ

๗. งบประมาณของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตาม ขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่น ให้เจริญก้าวหน้า

๘. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในการกำกับ ดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนรวม โดยการมีอิสระใน การดำเนินการของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น

สรุป องค์ประกอบของระบบการปกครองท้องถิ่น คือ มีพื้นที่ มีเขตการ ปกครองที่ชัดเจน มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีองค์กรเป็นของตนเอง มีภารกิจหน้าที่ตามการกระจาย อำนาจและหน้าที่ตามนโยบายหรือรัฐบาล ผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชน มีอิสระใน การปกครอง สามารถบริหารงบประมาณของตนเองได้ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐบาล

๒.๔.๕ หน้าที่ความรับผิดชอบและบทบาทของหน่วยการปกครองท้องถิ่น

นักวิชาการอธิบายถึงหน้าที่ความรับผิดชอบและบทบาทของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

โกวิท พวงงาม หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ควร จะต้องพิจารณาถึงกำลังเงินกำลังงบประมาณ กำลังคน กำลังความสามารถของอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และหน้าที่ความรับผิดชอบควรเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่าง แท้จริง หากเกินกว่าภาระหรือเป็นนโยบายซึ่งรัฐบาลต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้ง ประเทศก็ไม่ควรมอบให้ท้องถิ่นดำเนินการ เช่น งานทะเบียนที่ดิน การศึกษาในระดับอุดมศึกษา กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นดำเนินการมีข้อพิจารณา ดังนี้^{๖๖}

^{๖๖} อ้างแล้วใน โกวิท พวงงาม, ๒๕๔๘. หน้า ๓๓.

๑. เป็นงานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นและงานที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน เช่น พิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น โบราณสถานของท้องถิ่น ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรอื่นๆ การจัดทำถนน สะพาน สวนหย่อม สวนสาธารณะ การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

๒. เป็นงานที่เกี่ยวกับการป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย เช่น งานดับเพลิง งานบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ

๓. เป็นงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการสาธารณสุขในท้องถิ่น สถานสงเคราะห์เด็ก คนชรา คนพิการ รวมทั้งงานที่ให้ความบันเทิงกับประชาชน เช่น การจัดห้องสมุดสำหรับประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

๔. เป็นงานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งสถานธนาขาน การลดการตลาด การจัดบริการเดินรถ

๕. เป็นงานที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในฐานะที่การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันการเมืองสถาบันหนึ่งในระบอบประชาธิปไตย จึงมีหน้าที่ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การใช้อำนาจเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง เช่น การจราจร การรักษาความสะอาด เป็นต้น

ประธาน สุวรรณมงคล การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญ ดังนี้^{๖๗}

๑. บทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาการเมือง ในฐานะที่การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันทางการเมืองหนึ่ง จึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา แนะนำ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นให้ปฏิบัติตามนโยบาย และอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดอย่างมีความรับผิดชอบและโปร่งใส

๒. บทบาทในการจัดให้มีบริการสาธารณะในฐานะที่การปกครองท้องถิ่น ได้รับมอบหมายภารกิจจากรัฐบาลกลาง องค์กรปกครองท้องถิ่นจะทำหน้าที่ในการจัดให้มีและให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งอาจแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เช่น ชุมชนเมืองจะมีความต้องการบริการสาธารณสุขโรค สาธารณูปการ ในขณะที่ชุมชนชนบทมีความต้องการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้านถนน แหล่งน้ำ การส่งเสริมอาชีพและรายได้ รวมทั้งการให้บริการพื้นฐานที่จำเป็นแก่ประชาชน เช่น การจัดการศึกษา การสาธารณสุข

๓. บทบาทในการกระตุ้นการพัฒนาท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่น จะมีบทบาทสำคัญในการระดมความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชน และกระตุ้นชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการ

^{๖๗} อ้างแล้วใน ประธาน สุวรรณมงคล, หน้า ๗ - ๘.

พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ที่คณะผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันกำหนด โดยเฉพาะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยเป็นผู้สร้างบรรยากาศให้เกิดการลงทุนทั้งภายในและภายนอกชุมชนรวมทั้งกระตุ้นให้มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น

๔. บทบาทในการประสาน ดังกล่าวแล้วว่า การปกครองท้องถิ่นมิได้เป็นอิสระในการปกครองตนเองโดยสมบูรณ์จากรัฐในทางตรงกันข้ามการปกครองท้องถิ่นโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นองค์การสำคัญที่จะทำหน้าที่ประสานนโยบายระหว่างรัฐบาลกลางกับนโยบายของคณะผู้บริหารที่มีที่มาจากสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประโยชน์กับท้องถิ่นและประเทศชาติโดยส่วนรวม

๕. บทบาทในการให้ความคุ้มครอง การปกครองท้องถิ่นจะมีบทบาทในการให้ความคุ้มครอง ปกป้องสิทธิ เสรีภาพของประชาชนด้วย เช่น การดูแล การตรวจสอบมิให้โรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ปล่อยมลภาวะออกมาเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน การให้การดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ โดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก ศูนย์สงเคราะห์คนชราและผู้ยากไร้

สรุป หน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองท้องถิ่น คือ ดูแลสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น จัดการงานป้องกันภัย รักษาความปลอดภัย จัดสวัสดิการสังคม ดูแลกิจการพาณิชย์ และจัดการเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ส่วนบทบาทที่สำคัญขององค์กรปกครองท้องถิ่น คือ สนับสนุนการพัฒนาเมือง จัดให้มีบริการสาธารณะ การกระตุ้นการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการประสานงานและการให้ความคุ้มครอง ปกป้องสิทธิ เสรีภาพของประชาชน

๒.๔.๖ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย^{๖๘}

ในทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับเมืองนี้ ว่าเดิมทีเดิยไม่ได้ชื่อว่า หนองคาย แต่มีชื่อว่า “บ้านไผ่” ประวัติในตอนต้นบ้านไผ่เป็นหนองคาย นั้น ในหนังสืองานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ กล่าวลำดับความไว้โดยละเอียดว่า “ เดิมที่ตั้งตัวเมืองหนองคายทุกวันนี้มิได้เคยเป็นเมืองเก่ามาแต่โบราณแต่ก่อน เรียกว่า บ้านไผ่ ขึ้นอยู่ในความปกครองของกรุงศรีสัตนาคนหุต (เวียงจันทน์) ครั้นเมื่อกรุงเทพพระมหานครได้กรุงศรีสัตนาคนหุต จึงได้ตั้งบ้านไผ่เป็นเมืองหนองคาย ... ” และในหนังสือเล่มเดียวกันนี้ ได้ขยายความเรื่องนี้ไว้ต่อไปโดยละเอียดว่า “ ลุจุลศักราช ๑๑๔๐ เจ้าอนุผู้ครองเวียงจันทน์ได้กระด้างกระเดื่องแข็งเมืองต่อกรุงเทพพระมหานครจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งให้พระยาราชสุภาวดี (สิงห์) ภายหลังเป็นเจ้าพระยา บดินทรเดชาฯ คุมทัพไปตีชาวกรุงศรีสัตนาคนหุต ได้ยกทัพไปตีตามแนวทางและได้ตั้งฐานทัพอยู่ที่บ้านบกหวาน (เดิยวันนี้เป็นหมู่บ้าน อยู่ในตำบลนาฮี ทางทิศใต้ ที่ตั้งอำเภอ ห่างจากที่ตั้งอำเภอ ๑๒ กิโลเมตร) ได้ต่อสู้รบพุ่งกันกองทัพกรุงศรีสัตนาคนหุต ด้านทานมิได้ก็ถอยทัพ

^{๖๘} อำเภอเมืองหนองคาย,

กลับไปเวียงจันทร์ พระยาราชสุภาวดีได้ติดตามไปตั้งฐานทัพอยู่ที่บ้านพานพร้าว (อยู่ตรงกันข้ามคนละฟากลำน้ำโขงกับนครเวียงจันทร์ขณะนี้ เป็นตำบลอยู่ในอำเภอท่าบ่อ) เมื่อสะสมผู้คนและเสบียงอาหารได้พร้อมแล้วก็ได้รับทราบจาก เจ้าอนุและเจ้าราชวงศ์คำดีทึ้งข้าวของและสมบัติสำคัญลงในลำน้ำโขงแล้วหลบหนีไปจึงให้พญาเชียงสา ท้าวสุวอ (บุญมา) และอุปฮาด ๑ ไปตรวจดูที่เมืองเวียงจันทร์ เพราะเกรงว่าเจ้าอนุจะทำกลอุบายครั้นทราบที่เจ้าอนุทำกลอุบายแน่แล้วพญาราชสุภาวดีก็ลงเรือข้ามแม่น้ำโขงไปตรวจดูในนครเวียงจันทร์ ได้สั่งให้พญาเชียงสาไปจับทำสุทธิสารราชบุตรเจ้าอนุ ซึ่งหลบหนีไปซ่อนอยู่ที่วัดโพนมเนา เมื่อจับตัวท้าวสุทธิสารได้แล้วจึงสั่งให้รื้อป้อมและกำแพงเมือง และถอนหลักเมืองกรุงศรีสัตนาคณหุตเสียแต่ในครั้งนั้น แล้วพญาราชสุภาวดีก็กลับมายังกองทัพที่เมืองพรานพร้าวตามเดิม ได้พักรอพระภิเรนทรเทพอยู่ที่นั่นประมาณ ๒ เดือน เมื่อพระภิเรนทรเทพไปถึงเมืองเชียงขวางเจ้าอนุมิยอมแต่โดยดีได้ขัดแย้งสู้รบ เจ้าน้อยเมืองเชียงขวาง ทราบว่าเจ้าอนุเป็นกบฏต่อกรุงสยามจึงจับเจ้าอนุและครอบครัวส่งให้พญาราชสุภาวดี ซึ่งอยู่ ณ เมืองพรานพร้าว นั้น เมื่อได้เจ้าอนุแล้วพญาราชสุภาวดีจึงให้บำเหน็จรางวัลแต่ผู้ทำความชอบแต่ทหารทั้งปวง ให้ท้าว สุวอ (บุญมา) เป็นเจ้าเมืองโดยให้เหลือตำบลเหล่านี้ เมืองพรานพร้าว เมืองปะโค เมืองเวียงคุก และบ้านไผ่ ชอบตรงไหนก็ให้ตั้งเมืองตรงนั้น ท้าวสุวอ (บุญมา) เห็นว่าบ้านไผ่เหมาะกว่าที่อื่นและเมื่อพญาราชสุภาวดีมาตรวจก็เห็นพร้อมต้องใจด้วยจึงให้ตั้งบ้านไผ่ขึ้นเป็นเมืองหนองคาย ให้เวียงจันทร์ (กรุงศรีสัตนาคณหุต) ขึ้นตรงต่อเมืองหนองคายสืบไป แล้วพระยาราชสุภาวดีก็กลับกรุงเทพฯ พร้อมด้วยเจ้าอนุซึ่งเป็นกบฏและขุนนางข้าราชการหลายคนได้ตั้งให้ขุนเจริญราชเดชเป็นผู้รักษาเมืองเวียงจันทร์ เพื่อให้เกิดจัดการปราบปรามพวกพวนซึ่งยังมีได้อ่อนน้อมให้ราบคาบต่อไปนับเป็นครั้งหลังที่สุดที่หมดวงษ์ กษัตริย์และสิ้นนามกรุงศรี สัตนาคณหุตแผ่นดินได้ตกมาเป็นของกรุงเทพมหานครตั้งแต่ครั้งนั้น มาตรงกับ ร.ศ. ๔๕ จุลศักราช ๑๑๘๘ พุทธศักราช ๒๓๖๙ จนกระทั่ง ร.ศ. ๑๑๒ จุลศักราช ๒๔๓๖ จึงตกเป็นฝรั่งเศส เมื่อกองทัพพญาราชสุภาวดีถึงกรุงเทพมหานครแล้วก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งให้ท้าวสุวอ (บุญมา) เป็นพระประทุมเทวาภิบาล โดยถือเอาดอกบัวที่อยู่ในหนองคายเป็นสิริมงคลสำคัญสำหรับบ้านเมืองให้พระประทุมเทวาภิบาล (ท้าวสุวอเป็นเจ้าเมืองใน จุลศักราช ๑๑๘๙ พ.ศ. ๒๓๗๐ ร.ศ. ๔๖ พ.ศ. ๒๓๘๐ พระประทุมเทวาภิบาล (ท้าวสุวอ) ผู้เป็นเจ้าเมืองถึงแก่กรรมอุปฮาด (เคน) ได้เป็นเจ้าเมืองหนองคาย ในปี พ.ศ. ๒๓๘๓ และมีบรรดาศักดิ์เป็นพระประทุมเทวาภิบาลเหมือนกัน ในสมัยที่พระประทุมเทวาภิบาล (เคน) เป็นเจ้าเมืองนี้เองก็เกิดศึกสำคัญขึ้นเรียกกันว่าศึกฮ่อ ครั้งแรกเกิดขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๒๐ แต่ในระยนี้พระประทุมเทวาภิบาล (เคน) ไม่ได้อยู่ในหนองคายมีราชการต้องมาต้อนรับพระยามหาอำมาตย์เสียที่เมืองอุบลราชธานีและได้มอบกิจการบ้านเมืองให้ท้าวจันทร์ศรีสุราช (ชื่น) รักษาราชการแทน พวกฮ่อได้ตีหัวเมืองลายทางเรื่อยมาจนเข้ายึดเอาเวียงจันทร์ไว้ได้ พวกกรมการเมืองหนองคายแทนที่จะหาทางป้องกันข้าศึกกับคิดอพยพหนีพวกฮ่อ โดยท้าวจันทร์ศรีสุราชกับครอบครัวหนีไปอยู่บ้านพรานพร้าวอุดรธานี เมื่อตัวนายไม่คิดสู้พวกราษฎรก็พลอยขวัญเสียอพยพออกจากเมืองบางเหตุการณ์ในตอนนี้อย่างกับทำให้เมืองหนองคายตกอยู่ในสภาพเป็นเมืองร้างนอกนี้เมืองใกล้เคียง ๆ กัน คือเมืองโพนพิสัยก็พลอยไม่คิดสู้ขึ้นมาอีก พระพิไสยสรเดช (หนู) เจ้าเมือง

อพยพครอบครัวหนีไปอยู่บึงกาฬ ทางกรุงเทพฯ จึงได้มีพระบรมราชโองการให้พระยามหาอำมาตย์ (ชื่น) ซึ่งไปราชการ ณ เมืองอุบลราชธานี นั้น เสด็จทัพเข้าปราบฮ่อกองทัพของพระยามหาอำมาตย์ได้ยกเข้ามาตั้งพักอยู่ที่เมืองหนองคายแล้วก็สั่งให้จับเอาเจ้าจันทร์ศรีสุราชและพระยาพิไชยสรเดชไปประหารชีวิตเสียทั้งคู่เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างสืบต่อไปจากนั้นก็เกณฑ์คนในเมืองต่าง ๆ คือ นครพนม มุกดาหาร เขมราฐ อุบลและร้อยเอ็ด เข้าสมทบกับกองทัพเมืองหนองคาย รวมพลได้ทั้งสิ้นประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน แล้วยกออกไปตีเมืองเวียงจันทร์ซึ่งพวกฮ่อสู้ไม่ได้แตกและทิ้งกรุงเทพฯ ไป กองทัพของพระยามหาอำมาตย์ก็กลับมาพักที่หนองคายจัดกิจกรรมบ้านเมืองเป็นที่เรียบร้อยแล้วก็กลับกรุงเทพฯ คราวนี้พระประทุมเทวาภิบาล (เคน) เจ้าเมืองหนองคายได้ติดตามลงมากรุงเทพฯ ด้วยพ.ศ.๒๔๒๗ พวกฮ่อได้ยกมาตีอีกครั้งหนึ่ง โปรดเกล้าฯ ให้กองทัพที่นครราชสีมาไปปราบพวกฮ่อหนีไปเชียงคำ กองทัพจึงกลับนครราชสีมา พ.ศ.๒๔๒๘ โปรดเกล้าฯ ให้พระยาราชบุคลกับพระยาศรีสุริยราชวรานุวัตรยกกองทัพขึ้นมาปราบฮ่อที่เชียงขวางและทุ่งเชียงคำ ทางกองทัพไทยกับฮ่อได้ต่อสู้กันถึงตะลุมบอนที่ทุ่งเชียงคำ พระยาราชบุคลถูกกระสุนปืนกระชกข้างซ้ายแตกเดินไม่ได้ การรบคราวนี้ทัพไทยได้ล้อมพวกฮ่อไว้จนกองทัพไทยภาคใต้การนำของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม ได้ยกไปปราบฮ่อก็แตกกลับไปอย่างยับเยิน เมื่อเสร็จศึกครั้งนี้แล้วก็ยกกองทัพกลับมาเมืองหนองคาย แล้วสร้างอนุสาวรีย์ บรรจ้อัฐิทหารที่เสียชีวิตในการปราบฮ่อไว้ ณ เมืองหนองคายด้วย เพื่อเป็นที่ระลึกถึงวีรกรรมของทหารไทยในครั้งนี้ พ.ศ.๒๔๓๖ (ร.ศ. ๑๑๒) เกิดกรณีพิพาทเรื่องดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขงไทยต้องเสียดินแดนบางส่วนไปและกองบรรณาการมณฑลของไทยซึ่งตั้งอยู่ที่หนองคาย นั้น ต้องย้ายมาตั้งที่มณฑลอุดรตรงบ้านหมากแข้งเรียกว่ามณฑลลาวพวนและมาเปลี่ยนเป็นมณฑลฝ่ายเหนือ เพราะเกี่ยวข้องกับสัญญาทางทหารไทยจะตั้งกองอยู่ที่หนองคายไม่ได้เหตุการณ์ก็ปรกติตลอดมา

อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ตั้งอยู่ทางตอนกลางค่อนไปทางเหนือของแนวทอดยาวตามลำน้ำโขง ประมาณ ๕๗ กิโลเมตร ระยะห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๖๑๖ กิโลเมตร

ทิศเหนือ - ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยมีแม่น้ำโขงเป็นเส้นกั้นพรมแดน

ทิศใต้ - ติดต่อกับกิ่งอำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย และอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี

ทิศตะวันออก - ติดต่อกับอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

ทิศตะวันตก - ติดต่อกับอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย

การปกครองของอำเภอเมืองหนองคาย แบ่งพื้นที่การปกครองตามรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีองค์กรท้องถิ่น ๑๖ แห่ง ดังนี้

๑. เทศบาลเมืองหนองคาย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลในเมืองและตำบลมีชัยทั้งตำบล รวมทั้งบางส่วนของตำบลโพธิ์ชัย ตำบลกวนวัน ตำบลหาดคำ ตำบลหนองกอมเกาะ และตำบลเมืองหมี่

๒. เทศบาลตำบลเวียงคุก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเวียงคุกทั้งตำบล
๓. เทศบาลตำบลหนองสองห้อง ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลค่ายบกหวาน
๔. เทศบาลตำบลหาดคำ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหาดคำ (นอกเขตเทศบาลเมืองหนองคาย)
๕. เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโพธิ์ชัย (นอกเขตเทศบาลเมืองหนองคาย)
๖. เทศบาลตำบลกวนวัน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลกวนวัน (นอกเขตเทศบาลเมืองหนองคาย)
๗. เทศบาลตำบลวัดธาตุ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวัดธาตุทั้งตำบล
๘. เทศบาลตำบลปะโค ครอบคลุมพื้นที่ตำบลปะโคทั้งตำบล
๙. เทศบาลตำบลบ้านเดื่อ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลบ้านเดื่อทั้งตำบล
๑๐. องค์การบริหารส่วนตำบลหินโงม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหินโงมทั้งตำบล
๑๑. องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลค่ายบกหวาน (นอกเขตเทศบาลตำบลหนองสองห้อง)
๑๒. องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสว่าง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลโพนสว่าง (สองห้องเดิม) ทั้งตำบล
๑๓. องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุบังพวน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลพระธาตุบังพวนทั้งตำบล
๑๔. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกอมเกาะ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองกอมเกาะ (นอกเขตเทศบาลเมืองหนองคาย)
๑๕. องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองหมี่ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเมืองหมี่ (นอกเขตเทศบาลเมืองหนองคาย)
๑๖. องค์การบริหารส่วนตำบลสีกาย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสีกายทั้งตำบล

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พรอนันต์ กิตติมั่นคง ศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา และเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา โดยจำแนกตามภูมิฐานะเป็นเขตเทศบาลนคร เขตเมืองและเขตชนบท กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง ซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน ๔๐๐ คน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi stage random sampling)

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ผลการวิจัย พบว่า

๑. ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านที่อยู่อาศัยที่มีความต้องการในระดับปานกลาง

๒. การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามภูมิภาค พบว่า โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่พบว่า เขตชนบทและเขตเมือง มีความแตกต่างกันโดยค่าเฉลี่ยความต้องการสวัสดิการสังคมในภาพรวมของผู้สูงอายุ ในเขตชนบทมากกว่าในเขตเมือง^{๖๙}

ธัญญารัตน์ ฉายแสง ชีวิตทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในท้องถิ่น : ศึกษากรณีพื้นที่ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงรายได้และรายจ่ายและการปรับตัวในกรณีที่มีปัญหารายได้ รายจ่ายของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไปและเป็นผู้ที่ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุจำนวน ๔๐๐ คน ผลการศึกษาพบว่า รายได้ของผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่มีรายได้ ๖๐๐ - ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้จากการรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุทุกเดือน แต่พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายจ่ายค่ากับข้าว ๓,๐๐๑ บาทขึ้นไปต่อเดือน ส่วนการปรับตัวของผู้ที่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ โดยการปลูกพืชผักสวนครัวและเลี้ยงสัตว์เพื่อนำมาเป็นอาหารโดยไม่ต้องซื้อหา ซึ่งจะทำให้แบ่งเบาภาระอันเนื่องมาจากความเป็นหนี้ได้ตลอดจนควรรู้จักคุณค่าของการเก็บออมเงิน โดยการนำเงินไปทำฅำปนกิจสงเคราะห์ที่ทางหมู่บ้านจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นการออมเงินและจะยังสามารถระดมเงินเพื่อช่วยเหลือคราวที่เดือดร้อนได้ นอกจากนี้แล้วผู้สูงอายุจะได้มีแหล่งกู่เงินยืมเงินที่มีหลักประกันความมั่นคงในการบรรเทาปัญหาเดือดร้อนในเรื่องภาระหนี้สินได้ระดับหนึ่ง^{๗๐}

พิเชษฐ์ สมในใจ การศึกษาครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ผู้สูงอายุต้องการเบี้ยยังชีพเพิ่ม รองลงมาคือ ผู้สูงอายุ

^{๖๙} อ้างแล้วใน ปธาน สุวรรณมงคล, หน้า ๗ - ๘.

^{๗๐} ธัญญารัตน์ ฉายแสง, “ชีวิตทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในท้องถิ่น : กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลวังโตนด อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี”, บัณฑิตวิทยาลัย, (จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ

อยากให้เทศบาลตำบลหนองแวงส่งเสริมกิจกรรมและสนับสนุนชมรมผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุ ต้องการให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกบริการและตรวจรักษาสุขภาพตามหมู่บ้านตามลำดับ ส่วน ข้อเสนอแนะความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุด้านสุขภาพอนามัย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการจัดเครื่องอุปโภคบริโภคให้แก่ผู้สูงอายุตามความจำเป็นและทั่วถึง ดังนั้น เทศบาลตำบล หนองแวง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรเสนอแนะกรอบทิศทาง การขับเคลื่อนการพัฒนาผู้สูงอายุใน ประเด็นสำคัญๆ ที่เกี่ยวกับปรับกระบวนการและวิธีการที่เป็นอุปสรรคในการจัดสวัสดิการให้แก่ ผู้สูงอายุให้ตรงจุด ทันท้องความต้องการและให้มีความเหมาะสมตามยุคสมัย^{๗๑}

ปลื้มใจ ไพจิตร ศึกษาคุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพในการดำรงชีวิต เปรียบเทียบในการดำรงชีวิตจำแนก ตามปัจจัยส่วนบุคคล ศึกษาระดับความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมและศึกษาปัญหาและ ข้อเสนอแนะในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิเคราะห์ระดับ ความพึงพอใจในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีพบว่า ในภาพรวม มี ความพึงพอใจอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ๓ ข้อ ได้แก่ การบริการทางการแพทย์และ สาธารณสุข การอำนวยความสะดวกและปลอดภัยใน อาคารสถานที่ ยานพาหนะและ บริการสาธารณะอื่น ๆ และการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพมีความพึง พอใจอยู่ในระดับปานกลาง ๗ ข้อ ได้แก่ การศึกษา และข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต การยกเว้นค่าเข้าชม สถานที่ของรัฐ การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม การให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่นเพื่อแก้ไขปัญหาคอรัวการฝักอากซ์ที่เหมาะสม การจัด กิจกรรมทางสังคมและการให้คำแนะนำปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี ผู้สูงอายุ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปัญหาในการจัดสวัสดิการ ที่สำคัญคือ การจ่ายเบี้ยยังชีพไม่ตรงเวลา ความล่าช้าในการให้บริการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่นอนติดเตียง และไม่มีหมอตตรวจสุขภาพให้กับผู้สูงอายุ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และมีข้อเสนอแนะและ แนวทางการจัดสวัสดิการ ของผู้สูงอายุ ที่สำคัญ คือ เพิ่มเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุมีเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขเดินทางไป หาผู้สูงอายุในเขตชนบทให้ทั่วถึง โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีครอบครัวยากจน และช่วยเหลือ ตนเองไม่ได้ ตรวจสุขภาพถึงบ้านผู้สูงอายุ บริการของหน่วยงานรัฐควรมีการจัด ช่องบริการ สำหรับผู้สูงอายุและควรมีการตั้งศูนย์ตรวจสุขภาพของผู้สูงอายุ และตรวจทุก ๆ เดือน^{๗๒}

ปิยภรณ์ เลาบุตร ศึกษา คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ ๗ ตำบลพลูตา หลวง อำเภอสัตตหีบ จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุใน

^{๗๑} พิเชษฐ์ สมในใจ, “ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์”, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และ สังคมศาสตร์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๖), หน้า ๘๙ – ๑๐๔.

^{๗๒} ปลื้มใจ ไพจิตร. “คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี”, วารสาร วิทยาการจัดการ, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (๒๕๕๘), หน้า ๑๕๗ – ๑๗๙.

ชุมชนหมู่ ๗ ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีและเพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ ๗ ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ โดยทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ ๗ ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำนวน ๓๐๒ คน ใช้ข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอยู่ในระดับค่อนข้างดี เมื่อจำแนกตามรายด้านได้ดังนี้ ด้านสิ่งแวดล้อม อยู่ในอันดับ ๑ ด้านร่างกาย อยู่ในอันดับ ๒ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม อยู่ในอันดับ ๓ ด้านจิตใจ อยู่ในอันดับ ๔ ผลการเปรียบเทียบ พบว่า คุณภาพของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ ๗ ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ที่มี เพศ อาชีพ สถานภาพ ต่างกัน มีคุณภาพชีวิตไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุ ที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ มีข้อเสนอแนะคือ ควรส่งเสริมระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคมโดยองค์การบริหารส่วนตำบลพลูตาหลวง ควรกำหนดนโยบายและงบประมาณในการส่งเสริมระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงานและควรมีนโยบายส่งเสริมระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทางด้านร่างกาย และจิตใจ โดยกระทรวงสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่องและจริงจัง^{๗๓}

ทิพาภรณ์ โพธิธวิล และนุชภาณุ ยูฮันเงาะ ศึกษาการกลไกการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุของไทย มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ ๑) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลกระทบต่อการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย ๒) วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทยและ ๓) ค้นหาและนำเสนอกลไกการบริหารระบบสวัสดิการผู้สูงอายุที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร และนักวิชาการที่มีความรู้ ประสบการณ์ และมีบทบาทในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุไทย จำนวน ๒๕ ท่าน ในการสัมภาษณ์เชิงลึกและจำนวน ๓๑ ท่าน ในการจัดกลุ่มสนทนา การวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลจาก ๑) การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ๒) การสัมภาษณ์ และ ๓) การสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อสนองตอบปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ และเพื่อให้สามารถนํานโยบาย แผนและมาตรการหลักไปสู่การปฏิบัติอย่างได้ผล การศึกษาสถานการณ์การบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทยในปัจจุบัน พบว่า กลไกการบริหารทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม การดำเนินงานขององค์กรระดับชาติขาดความต่อเนื่อง โครงสร้างการบริหารงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐขาดความชัดเจน การดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนที่

^{๗๓} ปิยภรณ์ เลหาบุตร, “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ ๗ ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี”, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, (ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา), บทคัดย่อ

ทำงานด้านผู้สูงอายุขาดเอกภาพ ไม่มีการประสานงาน แบ่งงานกันทำที่เหมาะสม การทำงานซ้ำซ้อน องค์กรประชาชนไม่เข้มแข็ง กลไกบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทยจะต้องปรับปรุงให้เหมาะสมดังนี้^{๗๔}

๑) กลไกระดับนโยบาย ควรเป็นองค์กรระดับชาติ เป็นองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่หลักด้านนโยบาย ประสานงาน/ประสานทรัพยากร และกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรต่างๆ ด้านผู้สูงอายุ จะต้องมีการยอมรับ ต้องมีสำนักงานของตนเอง มีงบประมาณสนับสนุน และมีบุคลากรประจำ องค์กรดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้โดยการจัดตั้งขึ้นใหม่ หรือปรับโครงสร้างองค์กรที่มีอยู่เดิม และจะต้องประกอบด้วย คณะกรรมการ คณะทำงานหรืออนุกรรมการย่อยและสำนักงานเลขานุการ

๒) กลไกระดับปฏิบัติการ : หน่วยงานภาครัฐจะต้องปรับลดบทบาทและให้แต่ละหน่วยงานมีหน้าที่หลักเกี่ยวกับผู้สูงอายุโดยตรงเพียงด้านเดียว เพิ่มบทบาทหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปรับปรุงโครงสร้างงานผู้สูงอายุให้ชัดเจนและสังกัดหน่วยงานที่เหมาะสม รับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุที่ด้วยโอกาส สนับสนุน ส่งเสริมงบประมาณวาทให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ กำกับดูแลการดำเนินงานไม่ให้ผู้สูงอายุถูกเอารัดเอาเปรียบ สำหรับองค์กรเอกชนและธุรกิจเอกชนควรเพิ่มบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดบริการทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุที่มีฐานะดี

๓) กลไกระดับท้องถิ่น จะต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพให้เข้มแข็ง ปรับปรุงโครงสร้าง องค์กรการบริหารส่วนตำบลให้รองรับการดูแลผู้สูงอายุ ส่งเสริมการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ องค์กรท้องถิ่นควรมีผู้สูงอายุและบุคคลหลายวัยเข้าร่วมทำหน้าที่ในการดูแล จัดสวัสดิการ กิจกรรมให้ผู้สูงอายุ เป็นตัวแทนผู้สูงอายุในการทำหน้าที่พิทักษ์ปกป้องคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุในชุมชน

ปิยดา ภักดีอำนาจ แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลกาตอง อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลกาตอง อำเภอยะหา จังหวัดยะลา โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลกาตอง จากแผนงานด้านการส่งเสริมสุขภาพ รายงานผลการจัดสวัสดิการรายได้แก่ผู้สูงอายุ แผนงานด้านที่พักอาศัยของผู้สูงอายุ แผนงานด้านกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุ แผนงานการจัดสวัสดิการสังคมแก่ผู้สูงอายุ แผนงานส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ และจากการทำแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจำนวน ๖๐ คน ในเขตตำบลกาตอง อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ผลการศึกษา พบว่า การจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลกาตอง อำเภอยะหา จังหวัดยะลา ระดับการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ จากเกณฑ์ทั้ง ๖ ด้าน ได้ผ่านเกณฑ์แค่ ๑ ด้าน คือ ด้านที่ ๕ การสร้างความมั่นคงแก่ผู้สูงอายุ โดยมีการดำเนินการกิจกรรม คือ การเปิดโอกาสในการเรียนรู้สังเคราะห์การจัดงานศพ การรณรงค์การอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ เป็นต้น และไม่ผ่านจำนวน ๕ ด้าน คือ ด้านที่ ๑ การบริการสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ด้านที่ ๒ การจัด

^{๗๔} อ่างแก้วใน ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิลและนุชนาฏ ยูฮันเงาะ. ๒๕๔๔, หน้า บทคัดย่อ.

สวัสดิการรายได้แก่ผู้สูงอายุ ด้านที่ ๓ การบริการที่พักแก่ผู้สูงอายุ ด้านที่ ๔ การส่งเสริม
 นันทนาการแก่ผู้สูงอายุและด้านที่ ๖ การบริการและเครือข่ายแก่ผู้สูงอายุ การที่จะทำให้ผ่าน
 เกณฑ์นั้น องค์การบริหารส่วนตำบลกาตองจะต้องดำเนินการกิจกรรมเพิ่มเติมคือ มีการจัดตั้ง
 ศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ การบริการตรวจสุขภาพที่บ้าน การจัดสวัสดิการแก่
 ผู้สูงอายุยากจนหรือไม่มีบ้าน การส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการผู้สูงอายุ การให้ที่พักอาศัย
 แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพ การจัดให้มีที่พักแก่ผู้รับบริการรักษาในสถานพยาบาล การมสโมสร
 ผู้สูงอายุเพื่อการนันทนาการ การจัดทัศนศึกษาแก่ผู้สูงอายุ การจัดให้มีศูนย์เอนกประสงค์สำหรับ
 ผู้สูงอายุ การมีศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน การจัดตั้งระบบเฝ้าระวังและดูแลผู้สูงอายุ เป็น
 ต้น โดยมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ ซึ่งจะ
 สามารถประหยัดงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลกาตองและจะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่
 ประชาชนกาตองต่อไป^{๗๕}

สุदारัตน์ สุตสมบุรณ์ สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์
 การศึกษาสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย ในส่วนของความหมาย ความเป็นมาและ
 รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย ความหมายของ “สวัสดิการสังคม”
 จากหลากหลายมุมมองพอสรุปได้ว่า เป็นระบบการบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การ
 แก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้น
 พื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้ทั่วถึง เป็นธรรมและให้เป็นไปตาม
 มาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้
 นันทนาการ ภาระบวการยุติธรรม และบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็น
 มนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ ซึ่งการจัด
 สวัสดิการสังคมของไทย เริ่มต้นจากระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างไม่เป็นทางการของ
 ครอบครัว เครือญาติและชุมชน ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ทำ
 ให้การจัดสวัสดิการสังคมมีการปรับเปลี่ยนทิศทางไปสู่สวัสดิการแบบบูรณาการและเป็นสังคม
 สวัสดิการ ปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ๔ รูปแบบ คือ
 การประกันสังคม การช่วยเหลือสาธารณะ การบริการสังคม และการช่วยเหลือเกื้อกูลของภาค
 ประชาชน นอกจากนี้จากการศึกษา พบว่า การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทยยังมีปัญหาและ
 อุปสรรคหลายประการ เช่น ๑) ขาดการบูรณาการและขาดความต่อเนื่อง ซึ่งหมายถึง การ
 ดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุแยกส่วนระหว่างงานด้านสุขภาพกับงานด้านสังคม กระจาย
 ความรับผิดชอบตามหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ ๒) ขาดการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง
 ๓) ความไม่พร้อมของงบประมาณและการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้าน
 ผู้สูงอายุโดยตรง และ ๔) สวัสดิการสังคมที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับความต้องการขอ

^{๗๕} อ่างแล้ว, ปิยะดา ภักดีอำนาจ, แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุของ
 องค์การบริหารส่วนตำบลกาตอง อำเภอยะหา จังหวัดยะลา, ๒๕๕๗.

ผู้สูงอายุ ไม่สามารถตอบสนองปัญหาได้อย่างแท้จริงและไม่ครอบคลุมผู้สูงอายุได้ทั้งหมด แต่ประเด็นที่สำคัญคือ บุตรหลานหรือคนในครอบครัวขาดความตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ

สรุปได้ว่า การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุจะต้องมีการบูรณาการจากหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นผู้มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ^{๗๖}

^{๗๖} อ่างแก้ว, สุดารัตน์ สดสมบูรณ์, สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย, ๒๕๕๗.

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เพื่อสร้างต้นแบบการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายในเชิงนโยบายสาธารณะและเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑. รูปแบบการวิจัย
๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
๓. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
๔. การหาประสิทธิภาพเครื่องมือ
๕. การเก็บรวบรวมข้อมูล
๖. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
๗. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เชื่อมโยงข้อมูลความคิดเห็น และกระบวนการจัดการด้านการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๙ ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวิธีการศึกษาใน ๓ ลักษณะ ได้แก่

๓.๑.๑ การศึกษาวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อค้นหาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๒ การศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ศึกษาความคิดเห็นจากผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือเพื่อทราบถึงความคิดเห็นต่อการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุที่มี

ผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๓.๑.๓ การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์แบบกำหนดโครงสร้าง (Inter view Guide) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ ตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๐ คน และกลุ่มที่ ๒ คือ ตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๐ คน รวมเป็น ๒๐ คน ตามผลการวิจัยเชิงปริมาณในระยะที่ ๑

๓.๒ พื้นที่การวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๒.๑ พื้นที่การวิจัย

ผู้วิจัย ทำการวิจัย ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเขตอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๓.๒.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัย ต้นเื้ออความเื้อออาหารต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัย ดังนี้

๓.๒.๒.๑ การวิจัยระยะที่ ๑ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

๑) ประชากรในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๗,๓๔๒ คน

๒) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ ผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนผู้สูงอายุกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ระบบโควตา เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายอย่างเท่าๆ กัน ทั้ง ๑๖ แห่งๆ ละ ๒๕ คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน ๔๐๐ คน แสดงได้ดังตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑

จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
เทศบาลตำบลบ้านเดื่อ	๙๘๓	๒๕
เทศบาลตำบลปะโค	๙๓๘	๒๕
เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย	๖๑๒	๒๕
เทศบาลตำบลเวียงคุก	๙๒๙	๒๕
เทศบาลตำบลหนองสองห้อง	๖๒๓	๒๕
เทศบาลตำบลหาดคำ	๑,๑๒๘	๒๕
เทศบาลเมืองหนองคาย	๕,๐๙๙	๒๕
เทศบาลตำบลกวนวัน	๖๘๑	๒๕
เทศบาลตำบลรัตนธาตุ	๑,๐๔๓	๒๕
องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน	๑,๐๑๓	๒๕
องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุบังพวน	๑,๑๙๑	๒๕
องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองหมี่	๖๐๗	๒๕
องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสว่าง	๖๙๘	๒๕
องค์การบริหารส่วนตำบลสีกาย	๕๐๗	๒๕
องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกอมเกาะ	๗๐๖	๒๕
องค์การบริหารส่วนตำบลหินโงม	๕๘๔	๒๕
รวม	๑๗,๓๔๒	๔๐๐

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดหนองคาย, ๒๕๖๐.

๓.๒.๒.๒ การวิจัยระยะที่ ๒ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ ตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๙ คน และกลุ่มที่ ๒ คือ ตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๙ คน รวมเป็น ๑๘ คน เป็นการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ การวิจัยระยะที่ ๑

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้จะใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามสำหรับผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอ

เมือง จังหวัดหนองคาย โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบระบुरายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เกี่ยวกับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุ จำนวน ๖ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ ปัจจัยมาตรฐานฐานที่พักอาศัย ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และปัจจัยมาตรฐานการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยใช้แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) ๕ ระดับ ได้แก่ ๕ = สูงมาก ๔ = สูง ๓ = ปานกลาง ๒ = น้อย และ ๑ = น้อยมาก

ตอนที่ ๓ คำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุต่อองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จำนวน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพอารมณ์ และความสุขทางสังคม ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบโดยใช้แบบเลือกตอบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) ๕ ระดับ ได้แก่ ๕ = สูงมาก ๔ = สูง ๓ = ปานกลาง ๒ = น้อย และ ๑ = น้อยมาก

๓.๓.๒ การวิจัยระยะที่ ๒

เมื่อได้ผลสรุปจากการวิจัยระยะที่ ๑ เพื่อสังเคราะห์หาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทำการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อยืนยันผลการวิจัยระยะที่ ๑ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกำหนดแนวทางไว้ (The Interview Guide) เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย และตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้ให้ข้อมูลการวิจัยระยะที่ ๒ ประกอบด้วย

๓.๓.๒.๑ นางสาวชุตติกาญจน์ จันทรมนตรี ผู้ช่วยนักสวัสดิการ

๓.๓.๒.๒ นางสาวณัฐรุจา ตันติเสวี นักพัฒนาชุมชน

๓.๓.๒.๓ นายธีรภัทร์ สุขเจือ นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ

๓.๓.๒.๔ นายเรืองศักดิ์ ธาตุวิสัย รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

๓.๓.๒.๕ นางสาวเดือน ลาปโคกสูง นักสวัสดิการ

๓.๓.๒.๖ นายสกรรณ โสภาเวทย์ ปลัดเทศบาล

๓.๓.๒.๗ นายสุรชาติ บวรศักดิ์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล

๓.๓.๒.๘ นางอรุณรัตน์ เปี้ยคล้าย หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและพัฒนาชุมชน

- ๓.๓.๒.๙ นายสุวรรณ น้อยตะริ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
 ๓.๓.๒.๑๐ นายธนวัฒน์ หล่มศรี นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองสองห้อง
 ๓.๓.๒.๑๑ นางบุศดี ศรีวิชา อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน
 ๓.๓.๒.๑๒ นางสาวลม พลโยธี อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน
 ๓.๓.๒.๑๓ นายวินิต วงษ์คำดี ผู้นำชุมชน
 ๓.๓.๒.๑๔ นางคำปุ่น ธรรมวงศา อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน
 ๓.๓.๒.๑๕ นางนิตยา เกษตระ อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน
 ๓.๓.๒.๑๖ นายสมบัติ โลहित ประธานชุมชนหนองบัวทอง
 ๓.๓.๒.๑๗ นางทองลา รอดดี อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน
 ๓.๓.๒.๑๘ นางทองคำ นาราชภูรี อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน
 ๓.๓.๒.๑๙ นางอุลัย แก้ววิเศษ อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน
 ๓.๓.๒.๒๐ นายแดง พลโยธี คณะกรรมการชุมชน

๓.๓.๓ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๓.๓.๓.๑ กรณีแบบสอบถาม

๑) กำหนดเนื้อหาของแบบสอบถาม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการศึกษาค้นคว้าจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดตัวแปรการวิจัยและเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

๒) ร่างเครื่องมือการวิจัยแบบสอบถาม สัมภาษณ์ตามประเด็นที่กำหนดให้ครอบคลุมทุกตอน

๓) นำเครื่องมือการวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

๔) แก้ไขเครื่องมือการวิจัยตามคำแนะนำ

๕) ปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยและจัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์

๓.๓.๓.๒ กรณีแบบสัมภาษณ์

นำผลสรุปจากการวิจัยระยะที่ ๑ มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) เพื่อยืนยันผลการวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๓ การหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

เนื่องจากผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูล จึงทำให้ต้องมีการหาคุณภาพเครื่องมือ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งที่ผู้วิจัยจะพัฒนาเครื่องมือดังกล่าวให้มีความเที่ยงตรง (Validity) และมีความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยมีขั้นตอนดังนี้

๓.๓.๓.๑ ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity)

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๓ ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อคำถาม (Item of Objective Congruence หรือ IOC) ผู้เชี่ยวชาญ ๓ ท่าน ได้แก่

๑) ผศ.ดร.วัชรินทร์ สุทธิชัย ปรชญาดุษฎิบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

๒) ดร.ศิริณญา สุวัฒน์ บริหารการศึกษาดุษฎิบัณฑิต โรงเรียนท่าบ่อวิทยา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา

๓) พระสุวรรณ สุทธาโส ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (การวัดและประเมินผล) ตำแหน่ง อาจารย์ คณะครุศาสตร์ สาขาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลประเมินผล

เกณฑ์การให้คะแนนรายข้อมีดังนี้

คะแนนเท่ากับ ๑ แน่ใจว่าข้อคำถามตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

คะแนนเท่ากับ ๐ ไม่แน่ใจหรือข้อคำถามมีลักษณะคลุมเครือไม่

ชัดเจน

คะแนนเท่ากับ -๑ แน่ใจว่าข้อคำถามไม่ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้ง

ไว้

ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่ค่า IOC มากกว่า ๐.๖ มาใช้เป็นข้อคำถามในแบบสอบถามกรณีข้อคำถามใดไม่ผ่านค่า IOC ผู้วิจัยจะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญหาค่า IOC ใหม่ หรือหากเป็นข้อคำถามที่ไม่กระทบต่อวัตถุประสงค์ผู้วิจัยจะดำเนินการตัดข้อนั้นๆ

๓.๓.๓.๒ ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในอำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อทดสอบว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้น สื่อความหมายให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจประเด็นคำถามที่ผู้ศึกษาต้องการทำการศึกษาเพียงใด และนำข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการทำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามมีความถูกต้อง ชัดเจนและสมบูรณ์มากขึ้น โดยจะนำมาทำการทดสอบหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามและการหาค่าสัมประสิทธิ์อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับรวมทุกข้อ (Item-total Correlation) โดยวิธีของ Cronbach ผู้วิจัยจะนำข้อคำถามและโดยรวมของคำถามที่มีค่าเชื่อมั่นตั้งแต่ ๐.๖๗ ไปใช้ กรณีไม่ผ่านผู้วิจัยจะปรับปรุงแก้ไขแล้วดำเนินการทดลองใช้อีกครั้งจนกว่าจะผ่าน หรือหากข้อคำถามที่ไม่กระทบต่อวัตถุประสงค์ผู้วิจัยจะดำเนินการตัดข้อนั้นๆ ซึ่งจากการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .๙๒๕

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) ตามตามตารางการปฏิบัติงานเพื่อเก็บข้อมูลตามกระบวนการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกิจกรรมดังนี้

๓.๔.๑ เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยระยะที่ ๑ โดยการใช้แบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน ๔๐๐ ชุด ซึ่งผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามคืนจนครบตามจำนวน

๓.๔.๒ เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยระยะที่ ๒ โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๐ คน และ ตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๐ คน หลังจากได้ผลสรุปจากการวิจัยระยะที่ ๑ ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เองทุกคน

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๓.๕.๑.๑ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และลงรหัส

๓.๕.๑.๒ กำหนดเกณฑ์การวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ๕ ระดับ

ดังนี้

๕	หมายถึง	ระดับสูงมาก
๔	หมายถึง	ระดับสูง
๓	หมายถึง	ระดับปานกลาง
๒	หมายถึง	ระดับน้อย
๑	หมายถึง	ระดับน้อยมาก

เกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนนจากจำนวนระดับขั้นเท่ากับ ๕ ขั้น (คะแนนจาก ๑ ถึง ๕) คำนวณได้จากสูตร ดังนี้

$$= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับขั้น}}$$

$$= \frac{๕ - ๑}{๕}$$

$$= ๐.๘$$

ฉะนั้นในแต่ละช่องคะแนนของระดับชั้น จะเท่ากับ ๐.๘ คิดเป็นเกณฑ์การแบ่ง ช่วงคะแนนในแต่ละระดับชั้น จากเกณฑ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมาย ดังนี้

ระดับคะแนน ๔.๒๑ - ๕.๐๐ หมายถึง ปัจจัยมีผลสูงมาก

ระดับคะแนน ๓.๔๑ - ๔.๒๐ หมายถึง ปัจจัยมีผลสูง

ระดับคะแนน ๒.๖๑ - ๓.๔๐ หมายถึง ปัจจัยมีผลปานกลาง

ระดับคะแนน ๑.๘๑ - ๒.๖๐ หมายถึง ปัจจัยมีผลน้อย

ระดับคะแนน ๑.๐๐ - ๑.๘๐ หมายถึง ปัจจัยมีผลน้อยมาก

๓.๕.๑.๓ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ตรวจเช็คความสมบูรณ์และลงรหัส แล้วด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

๓.๕.๑.๔ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

๓.๕.๒.๑ กำหนดเกณฑ์การบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ โดยจะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -๑ หรือ ๑ แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ ๐ แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย ดังนี้

ตารางที่ ๓.๒

ค่าระดับของความสัมพันธ์

ค่า r	ระดับของความสัมพันธ์
.๙๐ - ๑.๐๐	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.๗๐ - .๙๐	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.๕๐ - .๗๐	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.๓๐ - .๕๐	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.๐๐ - .๓๐	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

ที่มา : Hinkle D. E. (๑๙๙๘ : ๑๑๘)

๓.๕.๒.๒ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ตามสถิติการหาความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

๓.๕.๒.๓ สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและอภิปรายผลความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

๓.๖.๑ ข้อมูลเชิงปริมาณในการวิจัยระยะที่ ๑ จะทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเครื่องคอมพิวเตอร์

๓.๖.๑.๑ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) จะเป็นการวิเคราะห์ขั้นตอนที่นำเสนอการพรรณนาลักษณะของข้อมูล สถิติที่ใช้ดังนี้

๑) ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency)

๒) สถิติที่ใช้ในการวัดระดับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division)

๓.๖.๑.๒ สถิติเชิงตีความ (Inference Statistics) จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่ออ้างอิงประชากรซึ่งผู้วิจัยจะใช้สถิติหลักเพื่อการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติ ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖.๒. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการพรรณนา และอธิบายผลที่ได้จากการศึกษาตัวแปรต่างๆ ว่ามีลักษณะสอดคล้องหรือแตกต่างจากการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณอย่างไร เพื่อให้การสรุปและการเสนอแนะในมุมมองและความสัมพันธ์ในแต่ละมิติเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความเชื่อมั่นให้กับงานวิจัยในเชิงวิชาการ

บทที่ ๔

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เพื่อสร้างต้นแบบการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายในเชิงนโยบายสาธารณะ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบการอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

๑. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
๒. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
๓. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	หมายถึง	จำนวนคน
\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	หมายถึง	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
R	หมายถึง	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
B	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การถดถอยปกติ
Beta	หมายถึง	สัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน
S.E.	หมายถึง	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error)
R	หมายถึง	สัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณ (Coefficient of Regression)
R^2	หมายถึง	ประสิทธิภาพในการพยากรณ์หรืออธิบายการผันแปร
df	หมายถึง	ค่าของขั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
Sig (2-tailed)	หมายถึง	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่คำนวณได้

๔.๒ ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อ
การวิจัย จึงได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่
ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยประกอบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่งเสริมที่ผู้สูงอายุที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความ
เอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ส่วนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของที่มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดสวัสดิการ
ด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ส่วนที่ ๓ ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่
ผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย และ
ตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง
จังหวัดหนองคาย

ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่
ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ประกอบด้วยประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ ๔.๑
จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
๑	เพศ		
	ชาย	๑๙๒	๔๘.๐๐
	หญิง	๒๐๘	๕๒.๐๐
	รวม	๔๐๐	๑๐๐
๒	อายุ		
	ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๗๕	๑๘.๗๕
	๓๑ - ๔๐ ปี	๖๓	๑๕.๗๕
	๔๑ - ๕๐ ปี	๑๓๗	๓๔.๒๕
	๕๑ - ๖๐ ปี	๘๓	๒๐.๗๕
	๖๑ ปีขึ้นไป	๔๒	๑๐.๕๐
	รวม	๔๐๐	๑๐๐
๓	อาชีพ		
	นักเรียน/นักศึกษา	๕๔	๑๓.๕๐
	เกษตรกร/แม่บ้าน	๑๓๖	๓๔.๐๐
	ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๙๔	๒๓.๕๐
	พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	๖๖	๑๖.๕๐
	ลูกจ้างราชการ/ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ อื่นๆ	๔๒	๑๐.๕๐
	รวม	๔๐๐	๑๐๐
๔	เขตพื้นที่		
	เทศบาลตำบลบ้านเตื่อ	๒๕	๖.๒๕
	เทศบาลตำบลปะโค	๒๕	๖.๒๕
	เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย	๒๕	๖.๒๕
	เทศบาลตำบลเวียงคุก	๒๕	๖.๒๕
	เทศบาลตำบลหนองสองห้อง	๒๕	๖.๒๕
	เทศบาลตำบลหาดคำ	๒๕	๖.๒๕
	เทศบาลเมืองหนองคาย	๒๕	๖.๒๕
	เทศบาลตำบลกวนวัน	๒๕	๖.๒๕
	เทศบาลตำบลวัดธาตุ	๒๕	๖.๒๕
	องค์การบริหารส่วนตำบลค้ายบกวาน	๒๕	๖.๒๕
องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุบังพวน	๒๕	๖.๒๕	

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

ข้อ	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
๔	เขตพื้นที่		
	องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองหมี่	๒๕	๖.๒๕
	องค์การบริหารส่วนตำบลโพนสว่าง	๒๕	๖.๒๕
	องค์การบริหารส่วนตำบลสีกาย	๒๕	๖.๒๕
	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองกอมเกาะ	๒๕	๖.๒๕
	องค์การบริหารส่วนตำบลหินโงม	๒๕	๖.๒๕
	รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒ เป็นเพศชาย จำนวน ๑๙๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘ ส่วนใหญ่มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒๕ รองลงมาคือ อายุ ๕๑ - ๖๐ ปี จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗๕ อายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗๕ อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๗๕ อายุ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๕ และอยู่ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แห่งละ ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๕

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ระดับองค์ประกอบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แสดงผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ ๔.๒ - ๔.๖ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ปัจจัยคุณภาพชีวิต	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ด้านสุขภาพกาย	๓.๙๒	๐.๕๘	มาก
ด้านสุขภาพจิต	๓.๙๖	๐.๕๙	มาก
ด้านสุขภาพอารมณ์	๓.๙๑	๐.๕๘	มาก
ด้านสุขภาพสังคม	๓.๙๔	๐.๖๕	มาก
รวม	๓.๙๓	๐.๕๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๓$, S.D. = ๐.๕๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสุขภาพจิต

($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.59) รองลงมาคือ ด้านสุขภาพสังคม ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.65) ด้านสุขภาพกาย ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.58) และด้านสุขภาพอารมณ์ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.58)

ตารางที่ ๔.๓

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพกาย

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	ท่านรู้สึกว่าคุณภาพร่างกายมีความสมบูรณ์ แข็งแรงดี	3.94	0.76	มาก
๒	ท่านมีกำลังและแรงมากพอในการลุกเดินหรือเคลื่อนไหวร่างกายได้	3.92	0.78	มาก
๓	ท่านมีความสามารถทางด้านร่างกายในประกอบกิจวัตรประจำวันต่างๆ	3.96	0.78	มาก
๔	ท่านสามารถทำงานได้เป็นปกติโดยไม่ต้องพึ่งยารักษาอาการต่างๆ	3.82	0.79	มาก
๕	ท่านไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นในการเคลื่อนไหวร่างกาย	3.98	0.75	มาก
รวม		3.92	0.58	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพกาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ ท่านไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นในการเคลื่อนไหวร่างกาย ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.75) รองลงมาคือ ท่านมีความสามารถทางด้านร่างกายในประกอบกิจวัตรประจำวันต่างๆ ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.78) และท่านรู้สึกว่าคุณภาพร่างกายมีความสมบูรณ์ แข็งแรงดี ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.76)

ตารางที่ ๔.๔

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพจิตใจ

ข้อ	ข้อความคำถาม	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	ท่านรู้สึกว่าคุณค่าและความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัว	๔.๐๙	๐.๗๔	มาก
๒	ท่านรับรู้และรับสภาพการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสภาพร่างกายได้	๔.๐๒	๐.๘๕	มาก
๓	ท่านมีความมั่นใจในตนเองในการที่จะประกอบกิจวัตรประจำวัน	๓.๙๓	๐.๘๔	มาก
๔	ท่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้ อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง	๓.๗๕	๐.๘๕	มาก
๕	ท่านรู้สึกว่าคุณค่าและความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัว	๔.๐๖	๐.๗๗	มาก
รวม		๓.๙๖	๐.๕๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๖$, S.D. = ๐.๕๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ ท่านรู้สึกว่าคุณค่าและความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัว ($\bar{X} = ๔.๐๙$, S.D. = ๐.๗๔) รองลงมาคือ ท่านรู้สึกว่าคุณค่าและความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัว ($\bar{X} = ๔.๐๖$, S.D. = ๐.๗๗) และท่านรับรู้และรับสภาพการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสภาพร่างกายได้ ($\bar{X} = ๔.๐๒$, S.D. = ๐.๘๕)

ตารางที่ ๔.๕

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพอารมณ์

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็นการดีใจ เสียใจ ตื่นเต้นหรือหวาดกลัว	๓.๙๐	๐.๗๔	มาก
๒	ท่านรู้สึกมีความสุขขณะที่ใช้ชีวิตร่วมกับสมาชิกในครอบครัว	๓.๙๙	๐.๗๘	มาก
๓	ท่านสามารถกำจัดความเครียดที่เกิดขึ้นได้	๓.๘๗	๐.๗๕	มาก
๔	ท่านมีความสุขในการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน	๓.๙๑	๐.๗๙	มาก
๕	ท่านรู้สึกผ่อนคลายจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	๓.๙๐	๐.๘๐	มาก
รวม		๓.๙๑	๐.๕๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพอารมณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๑$, S.D. = ๐.๕๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ ท่านรู้สึกมีความสุขขณะที่ใช้ชีวิตร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ($\bar{X} = ๓.๙๙$, S.D. = ๐.๗) รองลงมาคือ ท่านมีความสุขในการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน ($\bar{X} = ๓.๙๑$, S.D. = ๐.๗๙) และท่านสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็นการดีใจ เสียใจ ตื่นเต้นหรือหวาดกลัว ($\bar{X} = ๓.๙๐$, S.D. = ๐.๗๔) และท่านรู้สึกผ่อนคลายจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ($\bar{X} = ๓.๙๐$, S.D. = ๐.๘๐)

ตารางที่ ๔.๖

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพทางสังคม

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	ท่านสามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวได้อย่างมีความสุข	๓.๙๒	๐.๗๙	มาก
๒	ท่านรู้สึกมีความสุขที่ได้แบ่งปันกับสมาชิกในสังคม	๓.๙๔	๐.๘๐	มาก
๓	ท่านมีความรู้สึกที่ดีที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันกับสมาชิกในชุมชน	๓.๙๕	๐.๘๔	มาก
๔	ท่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับสมาชิกในชุมชนได้อย่างมีความสุข	๓.๙๖	๐.๗๙	มาก
๕	ท่านได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่	๓.๙๔	๐.๘๓	มาก
รวม		๓.๙๔	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๔$, S.D. = ๐.๘๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ ท่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับสมาชิกในชุมชนได้อย่างมีความสุข ($\bar{X} = ๓.๙๖$, S.D. = ๐.๗๙) รองลงมาคือ ท่านมีความรู้สึกที่ดีที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันกับสมาชิกในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D. = ๐.๘๔) และท่านรู้สึกมีความสุขที่ได้แบ่งปันกับสมาชิกในสังคม ($\bar{X} = ๓.๙๔$, S.D. = ๐.๘๐) และท่านได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ ($\bar{X} = ๓.๙๔$, S.D. = ๐.๘๓)

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แสดงได้ตามตารางที่ ๔.๗ - ๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๗

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
ปัจจัยด้านมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล	๓.๖๗	๐.๔๘	มาก
ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้	๓.๖๘	๐.๔๒	มาก
ปัจจัยมาตรฐานฐานที่พักอาศัย	๓.๖๖	๐.๔๒	มาก
ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ	๓.๗๓	๐.๔๗	มาก
ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการ คุ้มครอง	๓.๗๒	๐.๔๓	มาก
ปัจจัยมาตรฐานการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่าย เกื้อหนุน	๓.๖๗	๐.๔๔	มาก
รวม	๓.๖๙	๐.๓๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๓๐) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านนันทนาการ ($\bar{X} = ๓.๗๓$, S.D. = ๐.๔๗) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ($\bar{X} = ๓.๗๒$, S.D. = ๐.๔๓) และปัจจัยด้านรายด้าน ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๔๒)

ตารางที่ ๔.๘

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ	๓.๗๘	๐.๗๑	มาก
๒	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดให้มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ	๓.๕๙	๐.๗๑	มาก
๓	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้บริการความรู้ การแนะนำการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องแก่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ	๓.๗๐	๐.๗๒	มาก
๔	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุด้วยความสะดวกและรวดเร็ว เป็นกรณีพิเศษ	๓.๕๙	๐.๖๙	มาก
๕	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการด้านกายภาพบำบัด การนัดแผนโบราณสำหรับผู้สูงอายุ	๓.๗๑	๐.๘๑	มาก
รวม		๓.๖๗	๐.๔๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๗$, S.D. = ๐.๔๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = ๓.๗๘$, S.D. = ๐.๗๑) รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการด้านกายภาพบำบัด การนัดแผนโบราณสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = ๓.๗๑$, S.D. = ๐.๘๑) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้บริการความรู้ การแนะนำการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องแก่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ ($\bar{X} = ๓.๗๐$, S.D. = ๐.๗๒)

ตารางที่ ๔.๙
แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสงครามของผู้สูงอายุของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านรายได้

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดสวัสดิการรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีที่พักที่เพียงพอ	๓.๖๖	๐.๗๒	มาก
๒	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน	๓.๖๖	๐.๗๖	มาก
๓	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุตามกำหนดเวลาอย่างสม่ำเสมอ	๓.๘๕	๐.๗๕	มาก
๔	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกองทุนสำรองเพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวันสำหรับผู้สูงอายุ	๓.๖๗	๐.๖๕	มาก
๕	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	๓.๕๙	๐.๖๙	มาก
รวม		๓.๖๘	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ปัจจัยสงครามของผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านรายได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุตามกำหนดเวลาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๘๕$, S.D. = ๐.๗๕) รองลงมา คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกองทุนสำรองเพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวันสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = ๓.๖๗$, S.D. = ๐.๖๕) และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดสวัสดิการรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีที่พักที่เพียงพอ ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๗๒) และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๗๖)

ตารางที่ ๔.๑๐

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านที่พักอาศัย

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการจัดหาที่พักอาศัยแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพ ด้านการเงิน และปัญหาอื่นๆ	๓.๖๕	๐.๖๗	มาก
๒	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการจัดหาสถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องรับการรักษาพยาบาลอย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง	๓.๗๒	๐.๖๙	มาก
๓	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้คำแนะนำและข้อมูลเกี่ยวกับบ้านพักคนชราสำหรับผู้สูงอายุที่มีความประสงค์ที่จะเข้าพัก	๓.๖๒	๐.๖๕	มาก
๔	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือไร้ที่พึ่งพิง	๓.๖๘	๐.๗๒	มาก
๕	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ผู้สูงอายุตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง	๓.๖๙	๐.๖๘	มาก
รวม		๓.๖๖	๐.๔๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านที่พักอาศัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๔๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการจัดหาสถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องรับการรักษาพยาบาลอย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง ($\bar{X} = ๓.๗๒$, S.D. = ๐.๖๙) รองลงมา คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ผู้สูงอายุตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง ($\bar{X} = ๓.๖๙$, S.D. = ๐.๖๘) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือไร้ที่พึ่งพิง ($\bar{X} = ๓.๖๘$, S.D. = ๐.๗๒)

ตารางที่ ๔.๑๑

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสภาวะที่ผู้สูงอายุของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านนันทนาการ

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุประจำหมู่บ้านหรือชุมชน	๓.๗๙	๐.๖๙	มาก
๒	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศูนย์บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกกำลังกายและเล่นกีฬาสำหรับผู้สูงอายุ	๓.๗๖	๐.๖๙	มาก
๓	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมนันทนาการ งานรื่นเริงสำหรับผู้สูงอายุในวันหยุด	๓.๗๓	๐.๖๙	มาก
๔	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชนคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	๓.๗๗	๐.๖๙	มาก
๕	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติและศาสนสถานสำหรับผู้สูงอายุ	๓.๖๒	๐.๗๐	มาก
รวม		๓.๗๓	๐.๔๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า ปัจจัยสภาวะที่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๓$, S.D. = ๐.๔๗) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุประจำหมู่บ้านหรือชุมชน ($\bar{X} = ๓.๗๙$, S.D. = ๐.๖๙) รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชนคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๗๗$, S.D. = ๐.๖๙) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศูนย์บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกกำลังกายและเล่นกีฬาสำหรับผู้สูงอายุ ($\bar{X} = ๓.๗๖$, S.D. = ๐.๖๙)

ตารางที่ ๔.๑๒

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่นๆ	๓.๗๗	๐.๖๒	มาก
๒	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการสงเคราะห์จัดงานศพตามประเพณีให้แก่ผู้สูงอายุ	๓.๖๑	๐.๖๔	มาก
๓	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	๓.๗๖	๐.๖๖	มาก
๔	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการด้านศาสนกิจและบริการฅาปนกิจให้แก่ผู้สูงอายุที่ไร้ญาติ	๓.๗๑	๐.๖๓	มาก
๕	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับบริการต่างๆ	๓.๗๕	๐.๖๑	มาก
	รวม	๓.๗๒	๐.๔๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า ปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านความมั่นคงทางสังคมครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๒$, S.D. = ๐.๔๓) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่นๆ ($\bar{X} = ๓.๗๗$, S.D. = ๐.๖๒) รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน ($\bar{X} = ๓.๗๖$, S.D. = ๐.๖๖) กับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับบริการต่างๆ ($\bar{X} = ๓.๗๕$, S.D. = ๐.๖๑)

ตารางที่ ๔.๑๓
แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายการเกื้อหนุน

ข้อ	ข้อความ	\bar{X}	S.D.	การแปลผล
๑	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการดูแลผู้สูงอายุในช่วงเวลากลางวัน	๓.๗๕	๐.๖๓	มาก
๒	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ	๓.๖๗	๐.๖๒	มาก
๓	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน	๓.๖๕	๐.๖๓	มาก
๔	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการตั้งระบบเฝ้าระวังเพื่อดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน	๓.๗๖	๐.๖๘	มาก
๕	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน	๓.๕๔	๐.๗๕	มาก
รวม		๓.๖๗	๐.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า ปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๗$, S.D. = ๐.๕๔) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการตั้งระบบเฝ้าระวังเพื่อดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน ($\bar{X} = ๓.๗๖$, S.D. = ๐.๖๘) รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการดูแลผู้สูงอายุในช่วงเวลากลางวัน ($\bar{X} = ๓.๗๕$, S.D. = ๐.๖๓) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = ๓.๖๗$, S.D. = ๐.๖๒)

ส่วนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะสรุปเป็นต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ที่เป็นต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุ โดยแยกเป็นปัจจัยจำนวน ๖ ปัจจัย คือ ๑) ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ๒) ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ ๓) ปัจจัยมาตรฐานด้านที่พักอาศัย ๔) ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ ๕) ปัจจัยด้านความมั่นคง ครอบครั้ว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง และ ๖) ปัจจัยด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ซึ่งเป็นปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย แล้วนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis) โดยวิธี Stepwise เพื่ออธิบายปัจจัยของตัวแปรแล้วสร้างสมการทำนายพยากรณ์

๑) สัญลักษณ์ที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ตัวแปรแต่ละตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ดังนี้

X_1 หมายถึง ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล

X_2 หมายถึง ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้

X_3 หมายถึง ปัจจัยมาตรฐานด้านที่พักอาศัย

X_4 หมายถึง ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ

X_5 หมายถึง ปัจจัยด้านความมั่นคง ครอบครั้ว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง

X_6 หมายถึง ปัจจัยด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน

Y หมายถึง คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๒) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามด้วยวิธี Pearson's Product Moment Correlation (r) ในการหาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เรียกว่าค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation coefficient) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ที่มีค่าเป็นบวก (+) หมายความว่าข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงตามกัน กล่าวคือถ้าค่าของตัวแปรตัวหนึ่งสูงค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะสูงด้วย ถ้าค่าตัวแปรตัวหนึ่งต่ำค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำด้วย ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ที่มีค่าเป็นลบ (-) หมายความว่าข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามคือกลับกัน ถ้าค่าเป็นศูนย์ (๐) หมายความว่าข้อมูลทั้งสองชุดไม่เกี่ยวข้องกันไม่สัมพันธ์กันหรือไม่แปรผันร่วมกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรตัวหนึ่งสูงค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำ

ถ้าค่าตัวแปรตัวหนึ่งต่ำค่าตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะสูง จากค่า Correlation coefficient มีเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์^๑ ดังนี้

- ค่า xy ระดับของความสัมพันธ์
- .๙๐ - ๑.๐๐ มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
 - .๗๐ - .๙๐ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
 - .๕๐ - .๗๐ มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
 - .๓๐ - .๕๐ มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
 - .๐๐ - .๓๐ มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันควรมีค่าสูงสุดไม่เกิน ๐.๘๕ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเกิด Multi – Collinearity ซึ่งหมายถึงตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูงมากเกินไป จนไม่เหมาะสมที่จะนำตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินไปเข้าสมการทั้งสองตัว^๒ ผู้วิจัยแบ่งผลการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (X) จำนวน ๖ ตัว กับ ตัวแปรตาม (Y) จำนวน ๑ ตัวแปร ดังแสดงในตาราง ๔.๑๔ – ๔.๑๙

^๑ Hinkle, D.E, William, W. and G. J. Stephen. **Applied Statistics for the Behavior Sciences**. 4thed. (New York : Houghton Fiffilin, 1998). p.118.

^๒ สุขชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์และกรรณิการ์ สุขเกษม. การวิเคราะห์การถดถอย : แนวคิด วิธีการ และการประยุกต์ใช้. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เลียงเชียง, ๒๕๓๖). หน้า ๒๕.

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่มีส่วนสัมพันธ์ต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ตัวแปร	X _๑	X _๒	X _๓	X _๔	X _๕	X _๖	Y
ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล (X _๑)	๑						
ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ (X _๒)	.๕๙๗**	๑					
ปัจจัยมาตรฐานด้านที่พักอาศัย (X _๓)	.๕๖๐**	.๔๘๙**	๑				
ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ (X _๔)	.๓๖๒**	.๓๕๙**	.๕๑๒**	๑			
ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคงของครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง (X _๕)	.๔๑๑**	.๓๔๘**	.๓๓๔**	.๔๘๓**	๑		
ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน (X _๖)	.๑๔๒**	.๑๑๓*	.๒๒๔**	.๑๙๔**	.๒๒๑**	๑	
คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย (Y)	.๐๒๔	.๐๖๘	.๐๕๙	.๑๓๗**	.๑๔๖**	.๒๒๗**	๑

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ปัจจัยที่มีค่าสหสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีความสัมพันธ์กับตัวแปรปัจจัยด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกี่ยวพัน มากที่สุด โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .๒๒๗ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการปกครอง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๑๔๖ ปัจจัยด้านนันทนาการ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๑๓๗ โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ปัจจัยด้านรายได้ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๖๘ ปัจจัยด้านที่พักอาศัย มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๕๙ และปัจจัยด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๒๔ โดยรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวม

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	Beta	B	beta	R ^๒	R ^๒ Change
ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพ (X _๑)	-.๑๘๐	-.๑๗๒**	-.๑๑๙(๓)	-.๑๑๔**	.๐๗๒	.๐๑๑
ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ (X _๒)	.๑๐๒	.๐๘๖				
ปัจจัยมาตรฐานด้านที่พักอาศัย (X _๓)	-.๐๑๒	-.๐๑๐				
ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ(X _๔)	.๐๘๘	.๐๘๓				
ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง (X _๕)	.๑๒๐	.๑๐๕	.๑๖๘(๒)	.๑๔๖**	.๐๖๑	.๐๑๐
ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน (X _๖)	.๒๓๔	.๒๐๕**	.๒๔๑(๑)	.๒๑๑**	.๐๕๒	.๐๕๒
ค่าคงที่ (Constant)		๒.๖๒๕		๒.๘๖๓		
Multiple R		.๒๘๗		.๒๖๙		
R ^๒		.๐๘๓		.๐๗๒		
Adjusted R ^๒		.๐๖๙		.๐๖๕		
F		๕.๙๐๐**		๔.๕๘๓**		

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ทั้ง ๖ ปัจจัย สามารถอธิบายได้ ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมได้ร้อยละ ๗.๒ มีค่า R^๒ = .๐๗๒ และมีค่าของ F เท่ากับ ๔.๕๘๓ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α .๐๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีปัจจัยที่สามารถอธิบายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า ตัวแปรที่ดีที่สุดที่จะอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มากที่สุด คือ ตัวแปร ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ได้ร้อยละ ๕.๒ เมื่อเพิ่มตัวแปร ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและ

การคุ้มครอง พบว่า สามารถอธิบายตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๖.๑ และเมื่อเพิ่มตัวแปรปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพ พบว่า สามารถอธิบายตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๗.๒ ตัวแปรสมการชุดนี้มีค่า F เท่ากับ ๔.๕๘๓ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α .๐๑ สามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ต้นแบบความเฝ้าอาหารต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า มีปัจจัยที่เข้าสู่สมการจำนวน ๓ ปัจจัย โดยเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
$$Y = ๒.๖๘๓ + -.๑๑๙x_{๑} + ๑๖๘x_{๒} + .๒๔๑x_{๓}$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
$$Z_r = .๒๑๑z_b + .๑๔๖z_c + -.๑๑๙z_d$$

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพกาย

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	R ^๒	R ^๒ Change
ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพ (X _๑)	-.๑๑๘	-.๐๘๗				
ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ (X _๒)	.๐๓๒	.๐๒๓				
ปัจจัยมาตรฐานด้านที่พักอาศัย (X _๓)	.๐๖๐	-.๐๔๔				
ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ (X _๔)	.๐๓๒	.๐๒๖				
ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง (X _๕)	.๑๕๖	.๑๗๗*				
ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน (X _๖)	.๓๒๕	.๒๔๕**	.๓๓๘	.๒๕๕**	.๐๖๕	.๐๖๕
ค่าคงที่ (Constant)		๒.๕๖๕			๒.๖๘๐	
Multiple R		.๒๘๕			.๒๕๕	
R ^๒		.๐๘๑			.๐๖๕	
Adjusted R ^๒		.๐๖๗			.๐๖๒	
F		๕.๘๐๘**			๒๗.๕๘๐**	

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพกาย ได้ร้อยละ ๒๕.๕ มีค่า R^๒ = .๒๕๕ และมีค่าของ F เท่ากับ ๒๗.๕๘๐ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α .๐๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีปัจจัยที่สามารถอธิบายความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้เพียงปัจจัยเดียว คือ ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ซึ่งสามารถอธิบายผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ร้อยละ ๒๕.๕ สามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า มีปัจจัยที่

เข้าสู่สมการเพียง ๑ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่าย
 เกื้อหนุน ในที่นี้ให้มีค่า = $X_{๑}$ โดยเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = ๒.๖๘๐ + .๓๘๘x_{๑}$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z_r = .๒๕๕Z_b$

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพจิตใจ

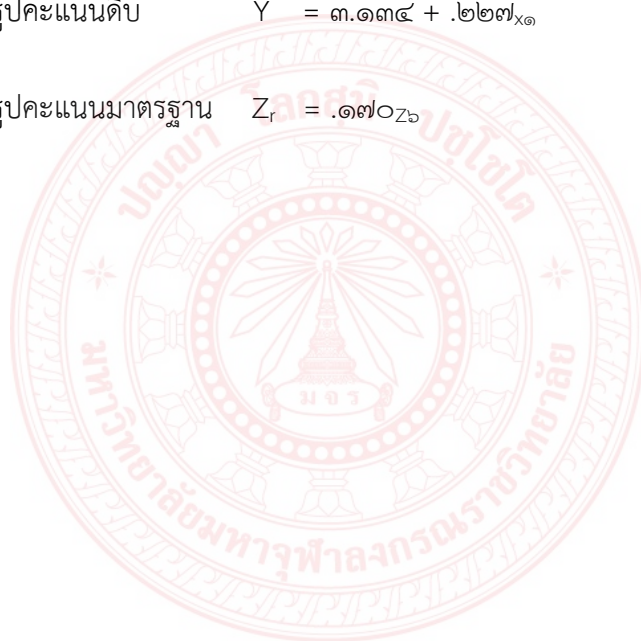
ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	R ^๒	R ^๒ Change
ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพ และการรักษาสุขภาพ ($X_{๑}$)	-.๒๑๗	-.๑๗๗				
ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ ($X_{๒}$)	.๑๙๙	.๑๔๓				
ปัจจัยมาตรฐานด้านที่พัก อาศัย ($X_{๓}$)	.๐๑๔	.๐๑๐				
ปัจจัยมาตรฐานด้าน นันทนาการ($X_{๔}$)	.๐๓๓	.๐๒๗				
ปัจจัยมาตรฐานด้านความ มั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและ การคุ้มครอง ($X_{๕}$)	.๐๖๖	.๐๔๙				
ปัจจัยมาตรฐานด้านการ สร้างบริการทางสังคมและ เครือข่ายเกื้อหนุน ($X_{๖}$)	.๒๑๔	.๑๖๐**	.๒๒๗	.๑๗๐**	.๐๒๙	.๐๒๙
ค่าคงที่ (Constant)		๒.๘๒๐			๓.๑๓๔	
Multiple R		.๒๘๘			.๑๗๐	
R ^๒		.๐๕๒			.๐๒๙	
Adjusted R ^๒		.๐๓๗			.๐๒๖	
F		๓.๕๗๖**			๑๑.๗๗๗**	

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สามารถอธิบายได้ ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต

ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพจิตใจ ได้ ร้อยละ ๑๗ มีค่า $R^2 = .๑๗๐$ และมีค่าของ F เท่ากับ ๑๑.๗๗๗ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .๐๑$ เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีปัจจัยที่สามารถอธิบายความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้เพียงปัจจัยเดียว คือ ปัจจัย มาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ซึ่งสามารถอธิบายผลต่อคุณภาพ ชีวิตผู้สูงอายุได้ร้อยละ ๑๗ สามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ คุณภาพ ชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า มีปัจจัยที่ เข้าสู่สมการเพียง ๑ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่าย เกื้อหนุน ในที่นี้ให้มีค่า $= X_๑$ โดยเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = ๓.๑๓๔ + .๒๒๗x_๑$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z_r = .๑๗๐z_b$

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพอารมณ์

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	beta	R ^๒	R ^๒ Change
ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพ (X _๑)	-.๑๒๙	-.๑๐๖				
ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ (X _๒)	.๐๗๑	.๐๕๒				
ปัจจัยมาตรฐานด้านที่พักอาศัย (X _๓)	-.๐๓๐	-.๐๒๒				
ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ (X _๔)	.๑๑๓	.๐๙๒				
ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง (X _๕)	.๐๔๐	.๐๓๐				
ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน (X _๖)	.๒๔๑	.๑๘๒**	.๒๕๔	.๑๙๓**	.๑๙๓	.๐๓๗
ค่าคงที่ (Constant)		๒.๗๗๕			๒.๙๗๗	
Multiple R		.๒๒๕			.๑๙๓	
R ^๒		.๐๕๑			.๐๓๗	
Adjusted R ^๒		.๐๓๖			.๐๓๕	
F		๓.๔๙๘**			๑๕.๓๓๗**	

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สามารถอธิบายได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพอารมณ์ ได้ร้อยละ ๑๙.๓ มีค่า R^๒ = .๑๙๓ และมีค่าของ F เท่ากับ ๑๕.๓๓๗ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ α .๐๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีปัจจัยที่สามารถอธิบายความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้เพียงปัจจัยเดียว คือ ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ซึ่งสามารถอธิบายผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ร้อยละ ๑๙.๓ สามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า มีปัจจัยที่เข้าสู่สมการเพียง ๑ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ในที่นี้ให้มีค่า = X_6 โดยเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $Y = ๒.๙๗๗ + .๓๘๕X_๖$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $Z_r = .๑๙๓Z_b$

ตารางที่ ๔.๑๙ ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพทางสังคม

ตัวแปร	Regression Coefficient					
	B	beta	B	Beta	R ^๒	R ^๒ Change
ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพ (X _๑)	-.๒๕๕	-.๒๘๘	-.๑๙๕(๒)	-.๑๔๔	.๐๕๘	.๐๑๑
ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ (X _๒)	.๑๐๖	.๐๖๙				
ปัจจัยมาตรฐานด้านที่พักอาศัย (X _๓)	.๐๒๙	.๐๑๙				
ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ(X _๔)	.๑๗๔	.๑๒๖	.๑๙๖(๓)	.๑๔๒	.๐๗๒	.๐๑๕
ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง (X _๕)	.๒๒๐	.๑๔๘	.๒๒๕(๑)	.๑๕๒	.๐๓๔	.๐๓๔
ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน (X _๖)	.๑๕๖	.๑๐๖**	.๑๕๙(๔)	.๑๐๗**	.๐๔๖	.๐๑๒
ค่าคงที่ (Constant)		๒.๓๔๒		๒.๕๐๔		
Multiple R		.๒๗๕		.๒๖๙		
R ^๒		.๐๗๖		.๐๗๒		
Adjusted R ^๒		.๐๖๒		.๐๖๓		
F		๕.๓๗๐**		๖.๒๗๕**		

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สามารถอธิบายได้ ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพทางสังคม ได้ร้อยละ ๗.๒ มีค่า $R^2 = .๐๗๒$ และมีค่าของ F เท่ากับ ๖.๒๗๕ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .๐๑$ เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า มีปัจจัยที่สามารถอธิบายคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า ตัวแปรที่ดีที่สุดที่จะอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มากที่สุด คือ ตัวแปร ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่าย เกื้อหนุน ได้ร้อยละ ๑๐.๗ เมื่อเพิ่มตัวแปร ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ พบว่า สามารถอธิบายตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๔.๒ เมื่อเพิ่มตัวแปรปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพ พบว่า สามารถอธิบายตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๔.๔ และเมื่อเพิ่มตัวแปรปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครั้ว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง พบว่า สามารถอธิบายตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๑๕.๒ ตัวแปรสมการชุดนี้มีค่า F เท่ากับ ๖.๒๗๕ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .๐๑$ สามารถเขียนสมการทำนายจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า มีปัจจัยที่เข้าสู่สมการจำนวน ๓ ปัจจัย โดยเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
$$Y = ๒.๕๐๔ + .๒๒๕x_{๑} + ๑๕๙x_{๒} + -.๑๙๕x_{๓} + ๑๙๖x_{๔}$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
$$Z_r = .๑๕๒z_{๕} + .๑๐๗z_{๖} + -.๑๔๔z_{๑} + . ๑๔๒z_{๔}$$

ส่วนที่ ๓ ผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย และตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

หลังจากการเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในระยะที่ ๑ แล้ว ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมากำหนดเป็นโครงร่างในการสร้างแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๑ ตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๐ คน และกลุ่มที่ ๒ คือ ตัวแทนภาคประชาชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๐ คน รวมเป็น ๒๐ คน ผลการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะนำเสนอตามกลุ่มของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ผลการสัมภาษณ์ กลุ่มที่ ๑ ตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

เป็นผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้มาจากผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุยอมรับว่า ปัจจัยใดมีผลต่อคุณภาพชีวิตของตนเอง ของคนในครอบครัว แต่หากมองในมุมมองของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็เห็นด้วยเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีไว้บริการประชาชนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพกาย หรือสุขภาพใจ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายเกื้อหนุนให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ก็จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสุขได้ ปัจจัยมาตรฐานความมั่นคง ครอบครั้ว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก เนื่องจากฐานะความมั่นคงของครอบครั้ว เป็นสิ่งที่แสดง เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุในเรื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวก การจ้างคนดูแลกรณีที่บุคคลในครอบครั้วไม่สามารถดูแลหรือไม่มีเวลาดูแลผู้สูงอายุเอง ส่วนปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพนั้น หากว่า ผู้สูงอายุมีสุขภาพดี มีความแข็งแรงก็จะสามารถบอกได้ว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับการดูแลที่ดีจากบุตรหลาน ได้กินอาหารที่ครบถ้วน จนทำให้มีสุขภาพที่ดีได้ สำหรับข้อเสนอแนะ การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาลแล้ว ส่วนหนึ่ง ควรมีกฎหมายที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มงบประมาณสำหรับการจัดสวัสดิการในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้วย อย่างเช่น การจัดงบประมาณสำหรับเป็นเงินค่าตอบแทนให้เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ดูแลผู้สูงอายุโดยตรง^๓

^๓ สัมภาษณ์ ชุติกาญจน์ จันทรมนตรี. ผู้ช่วยนักสวัสดิการ. วันที่ ๑๐ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖

เห็นด้วยกับผลการวิจัย เพราะปัจจัยทั้ง ๓ ปัจจัยคือสิ่งที่เกื้อหนุนให้ผู้สูงอายุมีความสุข มีกำลังใจ อย่างเช่น ความมั่นคงของครอบครัว การได้รับการดูแลเอาใจใส่จากบุคคลในครอบครัวก็จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกตนเองมีคุณค่า มีความหมายต่อบุคคลในครอบครัว ทำให้ไม่มีความทุกข์ทางใจได้ หรือเมื่อยามเจ็บไข้ได้รับการดูแล ปรนนิบัติ ก็จะทำให้มีกำลังใจในการรักษาตนเอง ประกอบกับหากได้รับการบริการทางสังคมที่ดีเพิ่มขึ้นไปอีก อย่างเช่น การได้รับบริการที่สะดวก สบาย รวดเร็ว จากองค์กรภาครัฐที่ให้บริการเป็นพิเศษแก่ผู้สูงอายุด้วยแล้ว ก็จะช่วยให้ผู้สูงอายุคลายความวิตกกังวลได้ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุให้มากขึ้นยิ่งกว่าเดิม นอกเหนือจากกิจกรรมวันผู้สูงอายุ ประจำปี ควรให้มีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดปี เพื่อป้องกันความเอาใจใส่ในการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ^๔

เห็นด้วยกับผลการวิจัย กล่าวคือ

ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน นั้น เป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น ดีขึ้นในลักษณะของการได้รับการเอาใจใส่ดูแล ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสุขภาพกายหรือสุขภาพใจ หากมีปัญหาที่มีหน่วยงานทางด้านสาธารณสุขไว้บริการ ให้คำแนะนำให้คำปรึกษา หรือกรณีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน หากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีมาตรการมีนโยบายสำหรับการแก้ไขปัญหาสิ่งเหล่านี้สำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ก็จะช่วยให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นได้

ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ครอบครัว เป็นส่วนที่สำคัญมากสำหรับผู้สูงอายุ โดยวัยของผู้สูงอายุแล้วต้องการความรัก ความเอาใจใส่จากบุคคลในครอบครัวเป็นพิเศษ เนื่องจากมักจะเกิดความรู้สึกที่ว่า ตนเองไม่มีค่าต่อบุคคลอื่นในครอบครัว เพราะฉะนั้นแล้วสมาชิกในครอบครัวควรให้ความสำคัญ ดูแลเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ ให้ความรัก ให้เวลา มีกิจกรรมร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ต้องเพิ่มโครงการเพื่อเป็นตัวกลางในการเชื่อมความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวกับผู้สูงอายุ และนอกจากนี้ต้องมีการดูแลผู้สูงอายุในส่วนของการคุ้มครองทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้กับผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นระบบการประกันชีวิตในรูปแบบของกลุ่มฌาปนกิจของหมู่บ้าน ของตำบล โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดูแล

ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพ ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากเพราะคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ดีย่อมหมายถึง สุขภาพที่ดีด้วยส่วนหนึ่ง การปราศจากโรคภัยไข้เจ็บนั้นเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการ หากมีการเจ็บป่วยก็จะทำให้เกิดการบั่นทอนความรู้สึก ทำให้จิตใจไม่สดชื่น เกิดภาวะความเครียดตามมา ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการดูแลผู้สูงอายุในเรื่องของสุขภาพ จัดกิจกรรม จัดโครงการสำหรับให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลและการรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุ

^๔ สัมภาษณ์ ญัฐรุจา ตันติเสวี. นักพัฒนาชุมชน.วันที่ ๑๑ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑

และรัฐบาลควรเพิ่มเติมในส่วนของงบประมาณในการฝึกอบรมสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุตามศักยภาพของผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่น^๕

เห็นด้วยกับผลการวิจัย อย่างเช่นด้านสุขภาพ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลก็ให้ความสำคัญโดยร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ออกตรวจสุขภาพ ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ผู้สูงอายุคนใดที่ขาดแคลนในส่วนของเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ในช่วงฤดูหนาว องค์การบริหารส่วนตำบลก็ดูแลด้วยการจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดซื้อเครื่องนุ่งห่มให้ เพราะเรื่องสุขภาพและการรักษาสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญ หากคนเรามีสุขภาพที่ดีก็จะทำให้ไม่มีความทุกข์จิตใจ ก็เข้มแข็ง ส่วนด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครองผู้สูงอายุ ประเด็นนี้ก็สำคัญ เพราะผู้สูงอายุบางคนนั้นไม่มีลูกอาศัยอยู่ด้วย อาศัยอยู่กับหลาน ก็ต้องการความมั่นคงในครอบครัว ต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง เนื่องจากอาศัยอยู่กับหลานเล็กๆ เพราะฉะนั้นแล้ว ถ้าหากว่ามีความมั่นคงในครอบครัวแล้ว ชีวิตของผู้สูงอายุก็จะมีความสุขมากขึ้น มีผู้ดูแลมีผู้คุ้มครอง ส่วนประเด็นเครือข่ายบริการทางสังคม หากผู้สูงอายุได้รับการบริการที่ดีจากเครือข่ายภาครัฐได้อย่างรวดเร็วก็จะเป็นการช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อย่างเช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นต้นและการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเช่น โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ มีโครงการมาให้ดำเนินงานแต่ไม่มีงบประมาณสำหรับการดำเนินการ^๖

เห็นด้วย เพราะปัจจัยทั้ง ๓ ด้าน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น อย่างเช่น ปัจจัยด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่ชี้ชัดถึงความต้องการในชีวิตประจำวัน เมื่อผู้สูงอายุได้รับในเรื่องนี้แล้วผู้สูงอายุก็มีความสุข เพราะสถานการณ์ในปัจจุบัน มีจำนวนผู้สูงอายุที่ต้องดูแลหลานแทนลูก ที่ต้องไปทำงานต่างจังหวัด กลายเป็นผู้สูงอายุมีลูก ทางท้องถิ่นเองจึงจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายของภาครัฐในการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มนี้ เครือข่ายเกือบทุกแห่งมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งในส่วนของรายได้ สภาพความเป็นอยู่ สภาพที่อยู่อาศัย เป็นต้น ส่วนของสุขภาพท้องถิ่นก็จัดให้มีการบริการ การดูแลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีการจัดเจ้าหน้าที่ให้บริการแนะนำการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุในชนบทส่วนมากจะไม่ไปหาหมอหากมีอาการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ดังนั้นท้องถิ่นจึงต้องอาศัยความร่วมมือกับเครือข่ายด้านสาธารณสุข และรัฐบาลควรเพิ่มสวัสดิการให้กับ

^๕ สัมภาษณ์ ธีรภัทร์ สุขเจือ. นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ. สัมภาษณ์, วันที่ ๑๐ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑.

^๖ สัมภาษณ์ เรืองศักดิ์ ธาตุวิสัย. รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล. วันที่ ๑๑ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑.

ผู้สูงอายุ คือ การเพิ่มอัตราของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพราะรายได้ของผู้สูงอายุ คือ เงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับจากท้องถิ่นเป็นหลัก เงิน ๖๐๐ บาททุกวันนี้ ไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตผู้สูงอายุที่ต้องดูแลเด็ก^๗

เห็นด้วยกับผลการวิจัย เพราะเป็นปัจจัยที่ครอบคลุมถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ดีขึ้นแน่นอนอย่างเช่นด้านสุขภาพหากผู้สูงอายุได้รับการดูแลตามสิทธิของผู้สูงอายุ ด้านครอบครัวเมื่อผู้สูงอายุได้อยู่พร้อมหน้าลูกหลาน ก็ย่อมทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข ไม่ต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว สภาพจิตใจที่ดีขึ้น คุณภาพชีวิตก็จะดีขึ้นตาม ส่วนด้านการบริการสังคมและเครือข่ายนั้น หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีเครือข่ายที่เข้าไปช่วยเหลือ ดูแลผู้สูงอายุได้มากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกตนเองมีคุณค่าต่อสังคม ที่ยังคงได้รับการดูแล เอาใจใส่จากหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบสิทธิในการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุว่าได้รับสิทธิการรักษาอย่างไร ครอบคลุมการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุหรือไม่ อย่าง ๓๐ บาทรักษาทุกโรค ทำไม่ครอบคลุมทุกโรค ทำไม่ผู้สูงอายุยังต้องได้จ่ายเงิน ไม่เหมือนกับสิทธิข้าราชการที่จะได้รับความดูแลที่ครอบคลุมมากกว่า และผู้สูงอายุควรรวมกลุ่มกัน เพื่อแสดงศักยภาพของตน ว่าต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยเหลือหรือสนับสนุนด้านใด^๘

เห็นด้วยกับผลการวิจัยเบื้องต้น เพราะปัจจัยที่มาจากผลการวิจัยระยะที่ ๑ คือ ผลการวิจัยที่มาจากผู้สูงอายุ นั้นย่อมแสดงให้เห็นถึงว่า ผู้สูงอายุต้องการอะไร หรือเมื่อผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านใดแล้วถึงจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุดีขึ้น เช่น ผู้ดูแลผู้สูงอายุ นอกเหนือจากลูกหลาน คนในครอบครัวที่ดูแลผู้สูงอายุอยู่เป็นปกติอยู่แล้วแล้วยังมีเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรืออาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุจากทางท้องถิ่นแล้ว ยิ่งจะทำให้การดูแลผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ได้รับการดูแลอย่างดียิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพกาย สุขภาพใจ หรือแม้กระทั่งการส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุที่ยังคงมีศักยภาพในการทำงาน ตามความถนัดของผู้สูงอายุเองและควรจัดโครงการเตรียมตัวก่อนเป็นผู้สูงอายุให้กับประชาชน ในเรื่องของการจัดเตรียมอาชีพให้กับประชาชนในช่วงของวัยทำงาน ไม่ว่าจะเป็นประชาชนทั่วไป ลูกจ้าง พนักงานเอกชน หรือแม้แต่ข้าราชการ เพื่อเป็นฐานในการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุข ทั้งเรื่องของสุขภาพ ที่อยู่อาศัย อาชีพ^๙

เห็นด้วยกับผลการวิจัย เพราะสุขภาพดี ส่งผลให้เกิดความสุข ไม่มีความทุกข์ หรือหากสุขภาพไม่ดีแต่ได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัว มีผู้ดูแล ก็ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความสุข

^๗ สัมภาษณ์ ธนวัฒน์ หล่มศรี. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหนองสองห้อง. วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๑.

^๘ สัมภาษณ์ สกาวเดือน ลาภโคกสูง. นักสวัสดิการ. วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^๙ สัมภาษณ์ สกรรณ โสภาเวทย์. ปลัดเทศบาล. วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๑.

นอกจากนี้บริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ย่อมที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต เพราะผู้สูงอายุจะได้รับข่าวสาร ได้รับการดูแลจากอาสาสมัครจากเครือข่ายภาครัฐร่วมกับภาคประชาชน ในการดูแลผู้สูงอายุอย่างเป็นประจำ ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม) อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) หน่วยงานภาครัฐควรสร้างนิตยสารใหม่ ไม่คิดพึ่งอาศัยเฉพาะรัฐสวัสดิการ เนื่องจากการจัดสวัสดิการรัฐนั้นไม่เพียงพอ จัดเก็บภาษีได้ไม่มากเหมือนต่างประเทศ ทำให้ไม่มีงบประมาณเพียงพอสำหรับจัดสวัสดิการ ดังนั้น รัฐบาลควรโครงการเสริมสร้างจิตสำนึก สามัญสำนึกให้กับคนวัยกลางคนเพื่อให้มีความรับผิดชอบในชีวิตของตนเองให้มากขึ้น เพื่อที่เมื่อถึงวัยผู้สูงอายุแล้วจะได้ใช้ชีวิตได้อย่างไม่ลำบาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีหรือส่งเสริมให้มีการก่อให้เกิดรายได้ให้กับผู้สูงอายุ คือ การสร้างงาน สร้างอาชีพให้ผู้สูงอายุ^{๑๐}

เห็นด้วย เพราะเป็นปัจจัยหลักๆ สำหรับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างเช่น ด้านรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุ ทางด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีการจัดให้มีบริการดูแลตรวจสุขภาพให้กับผู้สูงอายุร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอยู่เป็นประจำ ส่วนของเครือข่ายที่เข้ามาช่วยในการดูแลสวัสดิการผู้สูงอายุก็จะมี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้ามาดูแลในส่วนที่นอกเหนือจากสวัสดิการของท้องถิ่นและควรเพิ่มงบประมาณในการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุให้มากขึ้น หลักๆ เลยก็คือ เปี้ยยังชีพผู้สูงอายุ^{๑๑}

ผลการสัมภาษณ์ กลุ่มที่ ๒ ตัวแทนภาคประชาชน คือ ผู้นำชุมชน/หมู่บ้าน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

เห็นด้วยกับผลการวิจัย แต่บริบทของในเมืองกับชนบทต่างกันในส่วนของเศรษฐกิจ ในส่วนของชนบทจะมีปัญหาเรื่องของเยาวชนที่ท้องก่อนวัยอันควร แล้วให้พ่อแม่เลี้ยงดูลูก ทำให้คุณภาพชีวิตของครอบครัวลดน้อยลง ในด้านของเครือข่ายที่ท้องถิ่นจัดให้กับผู้สูงอายุ คือ การให้มีบริการออกตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุในช่วงเวลากลางวัน โดยอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ มีระบบดูแลผู้สูงอายุที่อยู่บ้านตามลำพัง ด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพท้องถิ่นมีการประสานงานในส่วนของเครือข่ายเกื้อหนุน คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ของส่วนสาธารณสุขร่วมกับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ออกตรวจเยี่ยมและให้การดูแล ปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุ อยู่เป็นประจำ และเพื่อให้เกิดเป็นต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป มีข้อเสนอแนะว่า ต้อง ส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุ ได้มีอาชีพเพื่อที่จะได้มีรายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีพของผู้สูงอายุและสร้างเครือข่ายเมืองอัจฉริยะ ๔.๐ คือ โครงการร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วน

^{๑๐} สัมภาษณ์ สุรชาติ บวรศักดิ์. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล. สัมภาษณ์, วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๑} สัมภาษณ์ อรุณรัตน์ เปี้ยคล้าย. หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและพัฒนาชุมชน. วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑.

ท้องถิ่นกับ บริษัท ทีโอที จำกัด สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์สร้าง ริชแบน ติดตัวผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง หากเกิดภาวะฉุกเฉินให้กดปุ่มติดต่อกับท้องถิ่น เพื่อที่จะได้ให้การช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที ลดปัญหาการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุของผู้สูงอายุ และป้องกันกันเสียชีวิตของผู้สูงอายุจากเหตุที่ไม่คาดคิด^{๑๒}

เห็นด้วย เพราะปัจจัยทั้ง ๓ ด้าน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น อย่างเช่น ปัจจัยด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่ชี้ชัดถึงความต้องการในชีวิตประจำวัน เมื่อผู้สูงอายุได้รับในเรื่องนี้แล้วผู้สูงอายุก็จะมีความสุข เพราะสถานการณ์ในปัจจุบัน มีจำนวนผู้สูงอายุที่ต้องดูแลหลานแทนลูก ที่ต้องไปทำงานต่างจังหวัด กลายเป็นผู้สูงอายุมีลูก ทางท้องถิ่นเองจึงจำเป็นต้องอาศัยเครือข่ายของภาครัฐในการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มนี้ เครือข่ายเกือบทุกชนิดมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุทั้งในส่วนของรายได้ สภาพความเป็นอยู่ สภาพที่อยู่อาศัย เป็นต้น ส่วนของสุขภาพท้องถิ่นก็จัดให้มีการบริการ การดูแลอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มีการจัดเจ้าหน้าที่ให้บริการแนะนำการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เพราะผู้สูงอายุในชนบทส่วนมากจะไม่ไปหาหมอหากมีอาการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ดังนั้นท้องถิ่นจึงต้องอาศัยความร่วมมือกับเครือข่ายด้านสาธารณสุข และรัฐบาลควรเพิ่มสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ คือ การเพิ่มอัตราของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพราะรายได้ของผู้สูงอายุ คือ เงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับจากท้องถิ่นเป็นหลัก เงิน ๖๐๐ บาททุกวันนี้ ไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตผู้สูงอายุที่ต้องดูแลเด็ก จาก ๖๐๐ บาทต่อเดือน สำหรับผู้สูงอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป เป็น ๒,๐๐๐ บาท เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน แล้วก็เพิ่มอัตราขึ้นไปตามอายุของผู้สูงอายุก็เพิ่มตามสัดส่วน หากกล่าวว่า ไม่มีงบประมาณสำหรับการเพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ รัฐบาลก็ควรไปตัดงบประมาณในส่วนอื่นที่ได้รับจัดสรรงบประมาณเกินกว่าความจำเป็น ไปเพิ่มอัตราการเก็บภาษีจากองค์กรภาคธุรกิจขนาดใหญ่ จากธุรกิจที่ทำลายสุขภาพ แทนการเพิ่มอัตราภาษีจากประชาชน จากข้าราชการ^{๑๓}

เห็นด้วย เนื่องจากว่าเป็นผลการวิจัยที่ได้ข้อมูลมาจากผู้สูงอายุที่ให้ข้อมูลมาเบื้องต้นว่า สิ่งที่ผู้สูงอายุได้รับการจัดสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง ๓ ปัจจัยนี้ ส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีสุขภาพกายที่ดี เพราะได้รับการดูแลในเรื่องของสุขภาพ การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพจากเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาตรวจเยี่ยม ตรวจสุขภาพให้กับผู้สูงอายุถึงบ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งถือว่าเป็นเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น^{๑๔}

^{๑๒} สัมภาษณ์ นางบุศดี ศรีวิชา. อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน. วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายวณิต วงษ์คำดี. ผู้นำชุมชนหนองบัว เทศบาลเมืองหนองคาย. วันที่ ๑๒

มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายแดง พลโยธี. คณะกรรมการชุมชนหนองบัว, วันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๓.

เห็นด้วย เพราะปัจจัยที่สรุปออกมาคือ สรุปออกมาจากความเห็นของผู้สูงอายุ นั่นก็แสดงว่า เป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการ เมื่อผู้สูงอายุได้รับตามความต้องการแล้วมันก็เลยมาสะท้อนถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข จากการดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล รวมถึงการมาตรวจเยี่ยมจากอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน หรือที่เรียกว่า “อสม.” ที่คอยมาดูแล มาตรวจสุขภาพเบื้องต้นให้กับผู้สูงอายุถึงที่บ้าน และสร้างกิจกรรมเรียนรู้ชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข นับตั้งแต่การดูแลและรักษาสุขภาพของตนเอง การจัดการกับระบบการเงินของตนเอง ส่วนของรายได้ และรายจ่าย การเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางท้องถิ่นจัดขึ้นเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายการเกื้อหนุนชีวิตของผู้สูงอายุที่ท้องถิ่นจัดขึ้น^{๑๕}

เห็นด้วยกับผลการวิจัย เพราะเป็นส่วนที่ผู้สูงอายุต้องได้รับจากครอบครัว คนดูแลที่จะต้องให้ความเอาใจใส่ นอกจากนั้นก็เป็นหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งก็คือท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถให้การดูแลและการช่วยเหลือได้เร็วกว่าหน่วยงานอื่น เพราะมีข้อมูลของผู้สูงอายุแต่ละคน แต่ละหมู่บ้านในฐานะของข้อมูลผู้สูงอายุประจำตำบลอยู่แล้ว นอกเหนือจากนั้น การให้สร้างเครือข่ายเกื้อหนุนสำหรับดูแลผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน ให้การดูแลและช่วยเหลือผู้สูงอายุเป็นเบื้องต้นและควรมีโครงการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุให้กับสมาชิกในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย เพื่อที่จะทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันภายในครอบครัว^{๑๖}

เห็นด้วย เนื่องจากว่าเป็นผลการวิจัยที่ได้ข้อมูลมาจากผู้สูงอายุที่ให้ข้อมูลมาเบื้องต้นว่า สิ่งที่ผู้สูงอายุได้รับการจัดสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง ๓ ปัจจัยนี้ ส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่ามีสุขภาพกายที่ดี เพราะได้รับการดูแลในเรื่องของสุขภาพ การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพจากเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาตรวจเยี่ยม ตรวจสุขภาพให้กับผู้สูงอายุถึงบ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งถือว่าเป็นเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้แล้ว ผู้สูงอายุยังได้รับการดูแลและการคุ้มครองตามสิทธิสวัสดิการของหน่วยงานทางราชการอีก และการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุต้องพิจารณาองค์ประกอบรอบด้านของผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่นประกอบการจัดสวัสดิการ พิจารณาถึงศักยภาพของผู้สูงอายุในชุมชนว่ามีศักยภาพด้านใดมากที่สุด แล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆ ถึงจะนำมาเป็นส่วนประกอบในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ ไม่ว่า

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางสาวลม พลโยธี. อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน ชุมชนหนองบัว เทศบาลเมืองหนองคาย. เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางคำปุ่น ธรรมวงศา.อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน, วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑.

จะเป็นด้านของการส่งเสริมรายได้ให้เกิดขึ้นในครอบครัว ด้านการนันทนาการ การส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น^{๑๗}

เห็นด้วย เพราะปัจจัยทั้ง ๓ ด้านเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในปัจจุบัน บางครอบครัวผู้สูงอายุต้องเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในครอบครัว เนื่องจากลูกต้องไปทำงานต่างถิ่น หน้าที่ในการดูแลหลานจึงกลายเป็นหน้าที่ของผู้สูงอายุ เมื่อผู้สูงอายุได้รับความใส่ใจทั้งในเรื่องของสุขภาพ การดูแลการคุ้มครองตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ของผู้สูงอายุ มีหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐมาดูแล นั้นย่อมทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกได้ว่า ไม่ได้ถูกทอดทิ้งให้รับผิดชอบหรือถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพังกับหลาน ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าสำหรับบุคคลอื่น สำหรับสังคม ทำให้รู้สึกว่าชีวิตยังมีคุณภาพที่ดีและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพในตัวผู้สูงอายุให้มากที่สุด ด้วยการเปิดโอกาสให้กับผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ให้กับกลุ่มลูกหลาน เยาวชนในท้องถิ่น เช่น ฝีมือทางด้าน การจักรสาน ด้านสมุนไพร ด้านการนวดจับเส้น เป็นต้น^{๑๘}

เห็นด้วยกับผลการวิจัยเพราะทุกปัจจัยเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ทั้งในส่วนของสุขภาพร่างกาย จิตใจและสังคม เมื่อผู้สูงอายุได้รับการดูแลครบทั้ง ๓ ส่วนนี้แล้วนั้นย่อมแสดงว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างแน่นอน สุขภาพดีเพราะได้รับการดูแล การให้คำแนะนำในการดูแลรักษาสุขภาพ ครอบครัวมีความมั่นคง มีหน่วยงานภาครัฐมาดูแลเกี่ยวกับสวัสดิการทั้งในส่วนของการได้รับการดูแลรักษาพยาบาล การเอาใจใส่จากหน่วยงานภาครัฐ คือการได้รับการยอมรับจากสังคม ทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข สบายใจ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สำหรับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาให้สวัสดิการตามความต้องการของผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงปัจจัย ๔ เป็นสำคัญ เมื่อปัจจัย ๔ พร้อม คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุก็จะดีขึ้น ปัจจัยอื่นๆ ก็เป็นเพียงส่วนสนับสนุนเพิ่มเติม^{๑๙}

เห็นด้วย เพราะเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นประจำ เป็นสวัสดิการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการให้กับผู้สูงอายุจึงทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีเพราะมีสวัสดิการส่วนนี้และควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมทักษะใน

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางนิตยา เกษตระ. อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน, วันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นายสุวรรณ์ น้อยตะริ, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล, วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายสมบัติ โลहित, ประธานชุมชนหนองบัวทอง, วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑.

การดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต^{๒๐}

เห็นด้วย เพราะเป็นปัจจัยที่ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ เป็นส่วนที่รัฐจัดสรรให้กับผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็นบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถานศึกษาในพื้นที่ ที่ร่วมกันดูแลผู้สูงอายุทั้งในส่วนของสุขภาพร่างกาย การดูแลครอบครัวของผู้สูงอายุ การคุ้มครองผู้สูงอายุ ตามสิทธิที่พึงมีพึงได้ ตามกฎหมายพื้นฐาน จึงทำให้ปัจจัยเหล่านี้มีผลทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกได้ว่ามีคุณภาพชีวิตที่ดี และควรนำศาสตร์พระราชามาใช้สำหรับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในปัจจุบัน ในส่วนของการประหยัด และอดออม เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้การใช้ชีวิตให้มีความสุข มีการวางแผนและเตรียมตัวสำหรับการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยการจัดโครงการอบรม ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ อย่างเช่น โครงการจัดทำบัญชีครัวเรือน การบันทึกรายรับรายจ่ายของครัวเรือน^{๒๑}

เห็นด้วย โดยเฉพาะปัจจัยด้านสุขภาพ เพราะโดยธรรมชาติของคนเราเมื่อมีสุขภาพที่ดีแล้ว ปัจจัยส่วนอื่นก็เป็นรอง สุขภาพดีดูแลตัวเองได้ ดูแลคนอื่นได้ จึงทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และควรส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีรายได้จากการทำงาน หรือมีรายได้ด้วยตัวเองให้มากขึ้น เนื่องจากเงินสวัสดิการที่ผู้สูงอายุได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับผู้สูงอายุในชนบทที่ไม่มีรายได้อื่นเลยนั้น ไม่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน^{๒๒}

สรุป ผลการสัมภาษณ์ตัวแทนภาครัฐและตัวแทนภาคประชาชนเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นด้วยกับผลการวิจัยในระยะที่ ๑ โดยให้เหตุผลสนับสนุนผลการวิจัยดังนี้

๑.๑ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้เป็นสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

๑.๒ เป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้ผู้สูงอายุมีความสุข มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต เพราะรู้สึกเป็นคนสำคัญ เป็นคนมีคุณค่า ที่ยังได้รับการดูแลเอาใจใส่

๑.๓ เป็นปัจจัยที่ครอบคลุมถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ

^{๒๐} สัมภาษณ์ นางทองลา รอดดี, อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน, วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางทองคำ นาราชภูร์, อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน, วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นางอุทัย แก้ววิเศษ, อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน, วันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๖๑.

๑.๔ เป็นปัจจัยที่ผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองจากการดำเนินงานด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๕ เป็นปัจจัยที่มีเกิดจากการดำเนินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันกับหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ

๑.๖ เป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑.๗ เป็นปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น

๑.๘ เป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในปัจจุบัน

ส่วนที่ ๔ ข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

จากการสัมภาษณ์เชิงลุ่มถึงข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

๑. ควรมีกฎหมายที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มงบประมาณสำหรับการจัดสวัสดิการในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

๒. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุให้มากขึ้นยิ่งกว่าเดิม

๓. รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณในการฝึกอบรมสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุตามศักยภาพของผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่น

๔. การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕. ควรมีการตรวจสอบสิทธิในการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุว่าได้รับสิทธิการรักษาอย่างไร

๖. จัดโครงการเตรียมตัวก่อนเป็นผู้สูงอายุให้กับประชาชนทั่วไป ลูกจ้าง พนักงานเอกชน หรือแม้แต่ข้าราชการ เพื่อเป็นฐานในการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุข ทั้งเรื่องของสุขภาพ ที่อยู่อาศัย อาชีพ

๗. รัฐบาลควรจัดโครงการสำหรับสร้างจิตสำนึกใหม่ให้กับประชาชนใหม่ โดยไม่หวังพึ่งต่อรัฐสวัสดิการเท่านั้น

๘. ส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุให้มีอาชีพเพื่อที่จะได้มีรายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีพของผู้สูงอายุ

๙. สร้างเครือข่ายเมืองอัจฉริยะ ๔.๐ ติดตั้งเครื่องติดตามตัวผู้สูงอายุสำหรับการติดต่อขอความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๑๐. รัฐบาลควรเพิ่มสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ คือ การเพิ่มอัตราของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพราะรายได้ของผู้สูงอายุ คือ เงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับจากท้องถิ่นเป็นหลัก

๑๑. สร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะในการดำเนินชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

๑๒. ควรมีโครงการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุให้กับสมาชิกในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย

๑๓. การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุต้องพิจารณาองค์ประกอบรอบด้านของผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่นประกอบ

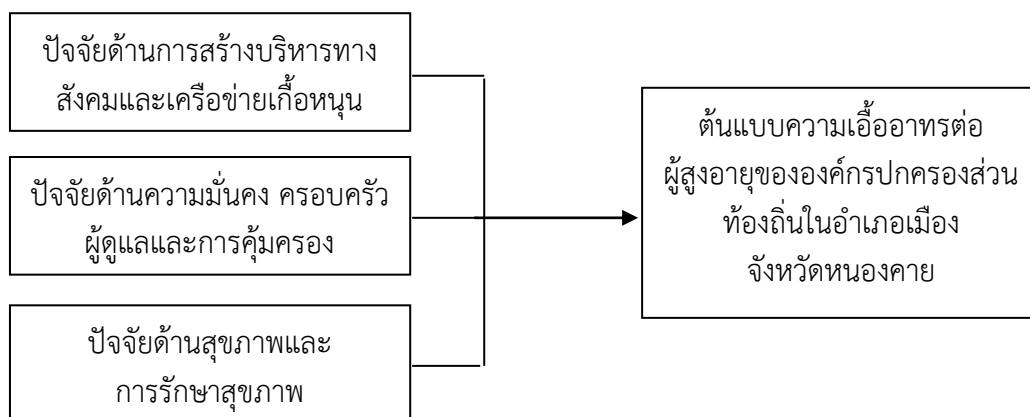
๑๔. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพในตัวผู้สูงอายุให้มากที่สุด

๑๕. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาให้สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุตามความต้องการของผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงปัจจัย ๔ เป็นสำคัญ

๑๖. วรรณศาสตร์พระราชามาใช้สำหรับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในปัจจุบัน ในส่วนของการประหยัด และอดออม

จากผลการวิจัย ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สรุป ผลการวิจัยที่เป็นต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ในระยะที่ ๑ มีปัจจัยที่สามารถนำมาเป็นต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๓ ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ปัจจัยด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และปัจจัยด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพ สามารถสรุปได้ตั้งแผนภาพได้แผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยนำมาสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัย สรุปผลการวิจัย ดังนี้

๕.๑.๑ การวิจัยระยะที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย

๑) ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๒๐๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒ เป็นเพศชาย จำนวน ๑๘๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๘ ส่วนใหญ่มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๑๓๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๒๕ รองลงมาคือ อายุ ๕๑ - ๖๐ ปี จำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๗๕ อายุต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗๕ อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๖๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๕.๗๕ อายุ ๖๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๔๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๕ และอยู่ในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แห่งละ ๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๕

๒) ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

ระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านสุขภาพจิต รองลงมาคือ ด้านสุขภาพสังคม ด้านสุขภาพอารมณ์ และด้านร่างกาย เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

๒.๑) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพกาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ ท่านรู้สึกว่าคุณภาพร่างกาย มีความสมบูรณ์ แข็งแรงดี รองลงมาคือ มีกำลังและแรงมากพอในการลุกเดินหรือเคลื่อนไหวร่างกายได้ กับมีความสามารถทางด้านร่างกายในประกอบกิจวัตรประจำวันต่างๆ และไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นในการเคลื่อนไหวร่างกาย

๒.๒) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ รู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่าและความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัว รองลงมาคือ รู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่าและความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัว และรับรู้และรับสภาพการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสภาพร่างกายได้

๒.๓) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพอารมณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ รู้สึกมีความสุขขณะที่ใช้ชีวิตร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัว รองลงมาคือ มีความสุขในการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน และรู้สึกผ่อนคลายจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน

๒.๔) คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับสมาชิกในชุมชนได้อย่างมีความสุข รองลงมาคือ ได้รับการยอมรับว่าเป็นสมาชิกในชุมชนที่อาศัยอยู่ และรู้สึกมีความสุขที่ได้แบ่งปันกับสมาชิกในสังคม

๓) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล รองลงมาคือ ปัจจัยด้านรายได้อันนันทนาการ และปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

๓.๑) ปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน ๒ ข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้บริการความรู้ การแนะนำการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องแก่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ และอยู่ในระดับปานกลางจำนวน ๓ ข้อ เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดให้มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุด้วยความสะดวกและรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการด้านกายภาพบำบัด การนวดแผนโบราณสำหรับผู้สูงอายุ

๓.๒) ปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านรายได้ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน ๑ ข้อ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่

ผู้สูงอายุตามกำหนดเวลาอย่าสม่ำเสมอ และอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน ๔ ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดสวัสดิการรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีที่พักที่เพียงพอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกองทุนสำรองเพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวันสำหรับผู้สูงอายุ

๓.๓) ปัจจัยสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านที่พักอาศัย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการจัดหาสถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องรับการรักษาพยาบาลอย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ผู้สูงอายุตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการจัดหาที่พักอาศัยแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพ ด้านการเงินและปัญหาอื่นๆ

๓.๔) ปัจจัยสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุประจำหมู่บ้านหรือชุมชน รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชนคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศูนย์บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกกำลังกายและเล่นกีฬาสำหรับผู้สูงอายุ

๓.๕) ปัจจัยสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านความมั่นคงทางสังคมครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการสงเคราะห์จัดงานศพตามประเพณีให้แก่ผู้สูงอายุ รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่นๆ กับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับบริการต่างๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการด้านศาสนกิจและบริการฌาปนกิจให้แก่ผู้สูงอายุที่ไร้ญาติ

๓.๖) ปัจจัยสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการตั้งระบบเฝ้าระวังเพื่อดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการดูแลผู้สูงอายุในช่วงเวลากลางวัน

๔) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่า ปัจจัยที่มีค่าสหสัมพันธ์กับความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีความสัมพันธ์กับตัวแปรปัจจัยด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายกึ่งอนุมากที่สุด โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .๒๒๗ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความมั่นคงครอบครัว ผู้ดูแลและการปกครอง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๑๔๖ ปัจจัยด้านนันทนาการ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๑๓๗ โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ปัจจัยด้านรายได้ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๖๘ ปัจจัยด้านที่พักอาศัย มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๕๙ และปัจจัยด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๒๔ โดยรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวม ได้ร้อยละ ๗.๒ มีค่า $R^2 = .๐๗๒$ และมีค่าของ F เท่ากับ ๔.๕๘๓ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .๐๑$

สามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ} \quad Y = ๒.๖๘๓ + -.๑๑๙X๑ + ๑๖.๘X๒ + .๒๔๑X๓$$

$$\text{สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน} \quad Zr = .๒๑๑Z๖ + .๑๔๖Z๕ + -.๑๑๙Z๑$$

๕.๑.๒ การวิจัยระยะที่ ๒

เมื่อได้ผลสรุปจากการวิจัยระยะที่ ๑ เพื่อสังเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทำการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อยืนยันผลการวิจัยระยะที่ ๑ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกำหนดแนวทางไว้ (The Interview Guide) เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

๑) ผู้ให้สัมภาษณ์ เห็นด้วยกับผลการวิจัยในระยะที่ ๑ โดยให้เหตุผลสนับสนุนผลการวิจัยดังนี้

๑.๑) เป็นปัจจัยพื้นฐานที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้เป็นสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

๑.๒) เป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้ผู้สูงอายุมีความสุข มีกำลังใจในการดำเนินชีวิต เพราะรู้สึกเป็นคนสำคัญ เป็นคนมีคุณค่า ที่ยังได้รับการดูแลเอาใจใส่

- ๑.๓) เป็นปัจจัยที่ครอบคลุมถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ
- ๑.๔) เป็นปัจจัยที่ผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองจากการดำเนินงานด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๑.๕) เป็นปัจจัยที่มีเกิดจากการดำเนินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันกับหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐ
- ๑.๖) เป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๑.๗) เป็นปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น
- ๑.๘) เป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในปัจจุบัน
- ๒) ผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้
- ๒.๑) ควรมีกฎหมายที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มงบประมาณสำหรับการจัดสวัสดิการในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ
- ๒.๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุให้มากขึ้นยิ่งกว่าเดิม
- ๒.๓) รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณในการฝึกอบรมสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุตามศักยภาพของผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่น
- ๒.๔) การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒.๕) ควรมีการตรวจสอบสิทธิในการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุว่าได้รับสิทธิการรักษาอย่างไร
- ๒.๖) จัดโครงการเตรียมตัวก่อนเป็นผู้สูงอายุให้กับประชาชนทั่วไป ลูกจ้างพนักงานเอกชน หรือแม้แต่ข้าราชการ เพื่อเป็นฐานในการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุข ทั้งเรื่องของสุขภาพ ที่อยู่อาศัย อาชีพ
- ๒.๗) รัฐบาลควรจัดโครงการสำหรับสร้างจิตสำนึกใหม่ให้กับประชาชนใหม่ โดยไม่หวังพึ่งต่อรัฐสวัสดิการเท่านั้น
- ๒.๘) ส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุได้มีอาชีพเพื่อที่จะได้มีรายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีพของผู้สูงอายุ
- ๒.๙) สร้างเครือข่ายเมืองอัจฉริยะ ๔.๐ ติดตั้งเครื่องติดตามตัวผู้สูงอายุสำหรับการติดต่อขอความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๒.๑๐) รัฐบาลควรเพิ่มสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ คือ การเพิ่มอัตราของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพราะรายได้ของผู้สูงอายุ คือ เงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับจากท้องถิ่นเป็นหลัก
- ๒.๑๑) สร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะในการดำเนินชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

๒.๑๒) ควรมีโครงการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุให้กับสมาชิกในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย

๒.๑๓) การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุต้องพิจารณาองค์ประกอบรอบด้านของผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่นประกอบ

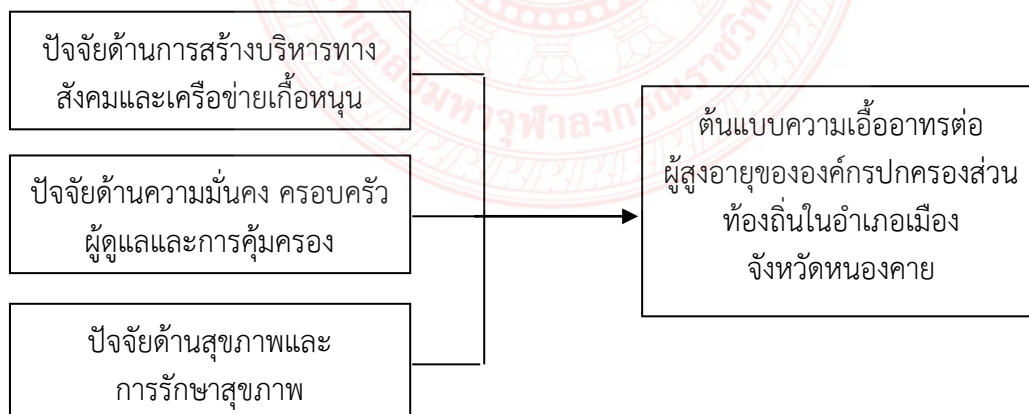
๒.๑๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเสริมสร้างให้ผู้สูงอายุได้แสดงศักยภาพในตัวผู้สูงอายุให้มากที่สุด

๒.๑๕) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาให้สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุตามความต้องการของผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงปัจจัย ๔ เป็นสำคัญ

๒.๑๖) ควรนำศาสตร์พระราชามาใช้สำหรับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในปัจจุบัน ในส่วนของการประหยัด และอดออม

สรุป ผลการวิจัยที่เป็นต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ในระยะที่ ๑ มีปัจจัยที่สามารถนำมาเป็นต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน ๓ ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ปัจจัยด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และปัจจัยด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพ สามารถสรุปได้ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ ๕.๑ ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยกำหนดไว้ว่า ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ ปัจจัยมาตรฐานฐานที่พักอาศัย ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และปัจจัยมาตรฐานการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกี่ยวพัน มีความสัมพันธ์กันกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า ปัจจัยที่มีค่าสหสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีความสัมพันธ์กับตัวแปรปัจจัยด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกี่ยวพัน มากที่สุด โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .๒๒๗ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๑๔๖ ปัจจัยด้านนันทนาการ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๑๓๗ โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ปัจจัยด้านรายได้ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๖๘ ปัจจัยด้านที่พักอาศัย มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๕๙ และปัจจัยด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๒๔ โดยรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ซึ่งผลการวิจัยที่เกิดขึ้นพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ทั้ง ๓ ปัจจัย สามารถอธิบายได้ ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวม ได้ร้อยละ ๗.๒ มีค่า $R^2 = .๐๗๒$ และมีค่าของ F เท่ากับ ๔.๕๘๓ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .๐๑$ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ทั้ง ๓ ปัจจัย โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุนั้นอาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุได้รับบริการทางสังคมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินการตามระเบียบที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการด้านการจัดสวัสดิการพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุทุกคน เป็นปัจจัยที่รัฐพึงให้การช่วยเหลือหรือสงเคราะห์ต่อผู้สูงอายุอย่างจริงจังเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งการดำเนินการด้านการจัดสวัสดิการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จนก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุนั้นเป็นการดำเนินการจัดสวัสดิการที่เป็นไปตามบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย ซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับผู้สูงอายุในมาตรา ๕๔ ของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๕๐ นับเป็นบทบัญญัติแรกของกฎหมายไทยที่กล่าวถึงผู้สูงอายุ โดยกล่าวถึงผู้ซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปี บริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เป็นบทบัญญัติแรกของกฎหมายไทยที่พยายามตอบสนองความต้องการ หรือความจำเป็นของผู้สูงอายุอย่าง เฉพาะเจาะจงความช่วยเหลือที่รัฐอาจให้แก่ผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพนั้น อาจเป็นได้ทั้งการให้เป็นเงินช่วยเหลือการจัดหางานที่เหมาะสมกับกำลังของผู้สูงอายุ รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติตามมาตรา ๕๓ บุคคลซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปี บริบูรณ์และรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็น สาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรีและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐและมาตรา ๘๐ ที่รัฐต้องต้อง ส่งเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะ ยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ที่รัฐต้องดำเนินการอยู่ ๒ ประการคือ ประการที่แรก การกำหนดให้มีคณะกรรมการ ผู้สูงอายุแห่งชาติ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนหลักเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริมและ การสนับสนุน สถานภาพบทบาทและกิจกรรมของผู้สูงอายุ และประการที่สอง และการกำหนดให้ ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การบริการทาง การแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดให้ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษด้วยความสะดวกและรวดเร็ว การ บริการการศึกษา การศาสนา และการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การ ประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

ในการอภิปรายผล ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยอภิปรายจำแนกตามรายด้าน ดังนี้

๑. ปัจจัยด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน มี ความสัมพันธ์กันกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัด หนองคาย อาจเป็นเพราะ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดระบบเฝ้าระวังเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่ อยู่บ้านตามลำพัง หรืออาศัยอยู่กับหลานที่ยังเป็นเด็กเล็ก โดยมีการบริการดูแลผู้สูงอายุใน ช่วงเวลากลางวัน ช่วงเวลาที่ลูกหรือสมาชิกในครอบครัวต้องเดินทางไปทำงานด้วยการออกเยี่ยม บ้านผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอของอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) และอาสาสมัครดูแล ผู้สูงอายุ (อผส.)

สอดคล้องกับแนวคิดของ ศรีเมือง พลังฤทธิ์^๑ ที่วิเคราะห์องค์ประกอบ คุณภาพชีวิตของผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๔๕ ปีขึ้นไป โดยใช้แบบได้ ซึ่งแบบวัดคุณภาพชีวิตฉบับย่อ ชุด ภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ประกอบด้วย ๒ ข้อคำถาม ที่เป็นคำถามเกี่ยวกับคุณภาพ ชีวิตและสุขภาพโดยรวม อีก ๒๔ ข้อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุเองด้าน ความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคล

^๑ ศรีเมือง พลังฤทธิ์. (๒๕๕๒), การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของผู้ที่อายุตั้งแต่ ๔๕ ปีขึ้นไป ตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วารสารสาธารณสุขศาสตร์, ๔๒(๑), หน้า ๔๑-๕๔.

อื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ที่ตนได้ เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์

๒. ปัจจัยด้านความมั่นคง ครอบครัวยุค ผู้ดูแลและการคุ้มครอง มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุได้รับความสะดวกและความปลอดภัยในระหว่างที่เดินทางไปติดต่อกับราชการส่วนต่างๆ ที่มีการปรับปรุงบริเวณทั้งในอาคาร สถานที่ หรือแม้แต่ยานพาหนะที่มีไว้บริการผู้สูงอายุ ได้อย่างปลอดภัย ลดการเกิดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุรู้สึกว่าไม่ได้ถูกทอดทิ้งยังได้รับการดูแลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรผู้สูงอายุ มีการส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุในด้านศักยภาพการดูแลผู้สูงอายุด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับบริการต่างๆ ที่ผู้สูงอายุจะได้รับเป็นสิทธิสวัสดิการจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานเครือข่ายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเข้ามาร่วมให้บริการด้านศาสนกิจและบริการฅาปนกิจให้แก่ผู้สูงอายุที่ไร้ญาติ ทำให้ผู้สูงอายุหมดห่วง หมดความกังวลว่า การเสียชีวิตของตนเองจะเป็นภาระแก่ลูกหลาน

สอดคล้องกับแนวคิดของ วันเพ็ญ วงศ์จันทร์ ที่กล่าวว่า วัยผู้สูงอายุเป็นวัยของชีวิตที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงจากวัยอื่น เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเสื่อมถอย การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางกายจนนำไปสู่ความรู้สึกไม่มั่นใจขาดเสถียรภาพทางจิตใจ กลัวตาย ทำให้ต้องการคนดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะเชื่อว่าตนเองนั้นร่างกายไม่แข็งแรง นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมของผู้สูงอายุเองก็มีปฏิกิริยาตอบโต้ มีการเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และมีความรู้สึกที่ตนเป็นสมาชิกของกลุ่ม ซึ่งเหล่านี้เป็นความต้องการทางสังคม ในผู้สูงอายุก็เช่นเดียวกัน ผู้สูงอายุต้องการการยอมรับจากสมาชิกอื่นๆ ในกลุ่ม ในครอบครัว และในสังคม^๒ เมื่อผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตน ตามแนวคิดของ ศรีทัตติม รัตนโกศล^๓ ในส่วนของการสนับสนุนจากครอบครัว ส่วนของการประกันรายได้ ส่วนของการมีส่วนร่วมในชุมชน ได้รับโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัวและสังคม โดยเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว กลุ่มสังคม จนเป็นที่ยอมรับ และเคารพยกย่องนับถือ เป็นบุคคลที่มีความสำคัญในสายตาของสมาชิก มีปัจจัย ๔ พร้อมในการดำรงชีวิต มีการช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจจากบุตรหลาน^๓ ย่อมส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตที่ดี

๓. ปัจจัยด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อาจเป็นเพราะ

^๒ วันเพ็ญ วงศ์จันทร์. “แบบแผนสุขภาพของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่”, ดุษฎีนิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๙), หน้า ๑๐.

^๓ ศรีทัตติม รัตนโกศล. “แนวคิดการพิทักษ์สิทธิประโยชน์”, วารสารสังคมสงเคราะห์, ๗(๒๕๒๗), หน้า ๔.

ผู้สูงอายุได้รับการดูแลเอาใจใส่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของการจัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ มีให้บริการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการให้บริการด้านความรู้ เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่ถูกวิธีแก่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ จึงทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตที่ดี

สอดคล้องกับแนวคิดของ วันเพ็ญ วงศ์จันทร์ ทักกล่าวว่า วัยผู้สูงอายุเป็นวัยของชีวิตที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงจากวัยอื่น เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเสื่อมถอย มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีรภาพ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับทุกระบบของร่างกาย ทั้งระบบเซลล์และเนื้อเยื่อ ระบบประสาทสัมผัส ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ ระบบประสาท ระบบหัวใจ และหลอดเลือด ระบบทางเดินอาหาร ระบบการขับถ่ายของเสีย ระบบหายใจ ระบบต่อมไร้ท่อ สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางกายจนนำไปสู่ความรู้สึกไม่มั่นใจ ขาดเสถียรภาพทางจิตใจ กลัวตาย ทำให้ต้องการคนดูแลอย่างใกล้ชิด เพราะเชื่อว่าตนเองนั้นร่างกายไม่แข็งแรง^๔ ดังนั้นเมื่อผู้สูงอายุได้รับการดูแลและรักษาสุขภาพกายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้วจึงทำให้รู้สึกว่าคุณภาพชีวิตของตนดีขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีข้อเสนอแนะเป็นดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปใช้

๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการบูรณาการนโยบายการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายুর่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน

๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดสรรงบประมาณเพิ่มมากขึ้นในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

๓) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มอัตราค่าจ้างบุคลากรสำหรับการปฏิบัติงานในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ

๔) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดโครงการให้ความรู้ในการวางแผนก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุให้กับประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเตรียมตัวสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ

๕) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุได้มีอาชีพเพื่อที่จะได้มีรายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีพของผู้สูงอายุ

๖) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างเครือข่ายเมืองอัจฉริยะ ๔.๐ ติดตามตัวผู้สูงอายุสำหรับการติดต่อขอความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

^๔ อ่างแล้ว. วันเพ็ญ วงศ์จันทร์. “แบบแผนสุขภาพของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปรกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่”, หน้า ๑๐.

๗) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการตรวจสอบสิทธิในการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุว่าได้รับสิทธิการรักษาอย่างไร เพื่อดำเนินการคุ้มครองสิทธิให้กับผู้สูงอายุ

๘) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะในการดำเนินชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข

๙) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีโครงการอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุให้กับสมาชิกในครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย

๑๐) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำศาสตร์พระราชามาใช้สำหรับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในปัจจุบัน ในส่วนของการประหยัด และอดออม

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ได้ดำเนินการศึกษาเฉพาะในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ทำให้มีความจำกัดในส่วนของพื้นที่การวิจัยรวมทั้งประชากรที่ใช้ในการวิจัยดังนั้น เพื่อให้เกิดความแตกต่างจึงควรศึกษาในอำเภออื่นๆ หรือมีพื้นที่ครอบคลุมทั้งจังหวัดหนองคาย

๒) ในการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดตัวแปรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น ดังนั้นควรมีการศึกษาเชิงลึกเฉพาะปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

๓) ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการด้านการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, “การศึกษาและพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัด
ความมั่นคงของมนุษย์, สืบค้นจาก

https://www.msociety.go.th/article_attach/๑๗๔๔๕/๑๙๘๓๑.pdf

กีรติ ยศยิ่งยง, **ขีดความสามารถ**, กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี, ๒๕๔๙.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, **มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ พ.ศ.
๒๕๔๙**, กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ๒๕๔๙.

กุลยา ตันติผลาชีวะ, **การพยาบาลผู้สูงอายุ**, กรุงเทพมหานคร: เจริญกิจ, ๒๕๒๔.

กองสวัสดิการสงเคราะห์. **ปฎิญาผู้สูงอายุไทย**. กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและ
สวัสดิการสังคม, ๒๕๔๒.

โกวิท พวงงาม, **การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย**, กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๔๖.

_____, **การปกครองท้องถิ่น ว่าด้วยทฤษฎี แนวคิดและหลักการ**, กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชีย
เพรส, ๒๕๔๘.

คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย, **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕
- ๒๕๖๔)**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิสัย, ๒๕๕๓.

คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, สำนักงาน. **แผนปฏิบัติการกำหนด
ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร:

จรัส สุวรรณมาลา, **ปฏิรูประบบการคลังไทย กระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๓๘.

ชุดิภาญจน์ จันทมนตรี. ผู้ช่วยนักสวัสดิการ. สัมภาษณ์, วันที่ ๑๐ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓

ชูวงศ์ ฉายะบุตร, **การปกครองท้องถิ่นไทย**, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, ๒๕๓๙.

ชาญชัย แสวงศักดิ์, **องค์กรของรัฐและรัฐวิสาหกิจ**, กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, ๒๕๔๒.

ณัฐรุจา ตันติเสวี. นักพัฒนาชุมชน. สัมภาษณ์, วันที่ ๑๑ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓

ทิพาภรณ์ โพธิ์ถวิลและนุชนาฏ ยูฮันเงาะ. “**กลไกการบริหารระบบสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุไทย**”,
รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส), กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัย
ระบบสาธารณสุข, ๒๕๔๔.

ไทยรีฟอর্ম. (๒๕๕๗). รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๕๕, ๑๖ กันยายน ๒๕๕๗. จาก
www.isranews.org/thaireform-other-news/item/๒๗๘๓๐-ageing-society.html.

ทวี พันธวาสิภุทธิ์, **การปกครองท้องถิ่น**. มหาสารคาม: วิทยาลัยครูมหาสารคาม, ๒๕๓๗.

ธัญญรัตน์ ฉายแสง, “**ชีวิตทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุในท้องถิ่น : ศึกษากรณีพื้นที่ตำบลวังโตนด
อำเภอ นายายอาม จังหวัดจันทบุรี**”, คุชฌ์นิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพ
พรรณี, ๒๕๕๘.

- ธีรภัทร์ สุขเจือ. นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ. สัมภาษณ์, วันที่ ๑๐ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓.
 เนตร์พัฒนา ยาวีราษ, การจัดการสำนักงาน, กรุงเทพมหานคร: มณฑลการพิมพ์, ๒๕๔๓.
 นครินทร์ เมฆไตรรัตน์, การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรง : ข้อพิจารณาเพื่อ
 การปฏิรูปโดยองค์รวม, กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.
 บริบูรณ์ พรพิบูลย์, โลกยามเช้าและแนวการเตรียมตัวเพื่อเป็นสุข, พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร:
 ข้าวฟ่าง, ๒๕๕๐.
 ปราโมทย์ ปราสาทกุล, “สถานการณ์ผู้สูงอายุ แนวโน้มและผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคม
 อาเซียน”, ๒๕๕๖
 ประทาน คงฤทธิ์ศึกษากร, การบริหารและการจัดระเบียบบริหารราชการไทย. กรุงเทพมหานคร:
 โอเดียนสโตร์, ๒๕๕๙.
 ประหยัด หงษ์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่น, กรุงเทพมหานคร: พีระพัฒนา, ๒๕๒๓.
 ปธาน สุวรรณมงคล, การปกครองท้องถิ่นไทยในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
 พุทธศักราช ๒๕๔๐, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๗.
 ปลื้มใจ ไพจิตร. “คุณภาพในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดสุราษฎร์ธานี”, วารสาร
 วิทยาการจัดการ, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (๒๕๕๘), หน้า ๑๕๗ - ๑๗๙.
 ปิยภรณ์ เลหาบุตร, “คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชนหมู่ ๗ ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตตหีบ
 จังหวัดชลบุรี, รายงานการวิจัย วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
 ปิยะดา ภักดีอำนาจ. แนวทางการพัฒนาการจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุขององค์การบริหาร
 ส่วนตำบลกาตอง อำเภอยะหา จังหวัดยะลา, ๒๕๕๗.
 “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๘๗
 ก. หน้า ๑ - ๑๒๗. ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๐.
 ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๕๒
 “พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๓๐ก. หน้า ๑-๘.
 ธันวาคม ๒๕๔๖.
 “พระราชบัญญัติสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๐, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๑๖ก. หน้า ๑-๑๘
 ธันวาคม ๒๕๕๐.
 “พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.
 ๒๕๔๒ ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๑๑๔ก. หน้า ๑-๒๑. ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๖.
 “พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๐ ตอนที่ ๑๓๐ก. หน้า ๑-๘.
 ๒๒ ธันวาคม ๒๕๔๖.
 พนม ศรีพิบูล. “ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์
 จังหวัดพัทลุง”, รายงานการวิจัย, ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๔.

- พิเชษฐ์ สมในใจ, “ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลหนองแวง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์”, วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๖).
- พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์, “การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, รายงานการวิจัย, ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์, ๒๕๕๐.
- พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคนอื่นๆ, การประเมินนโยบายและแผนงานด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ กระทรวงสาธารณสุข, ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์, ๒๕๕๒.
- พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวิสุ, “การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, รายงานการวิจัย, ขอนแก่น: โรงพิมพ์พระธรรมขันธ์, ๒๕๕๖.
- พรชัย เทพปัญญา และคณะ, การปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ, กรุงเทพมหานคร: ป.สัมพันธ์, ๒๕๓๗.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น. ๒๕๔๖.
- เรณู โชติติลก, นักบริหารงานประชาสงเคราะห์ เล่มที่ ๑, กรุงเทพมหานคร: สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, ๒๕๕๔.
- เรืองศักดิ์ ชาติวิสัย. รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล. สัมภาษณ์, วันที่ ๑๑ เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓.
- ลิขิต ธีรเวคิน, การปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.
- วันเพ็ญ วงศ์จันทร์. “แบบแผนสุขภาพของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านธรรมปกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่”, ดุษฎีนิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย, เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๙.
- วุฒิสาร ตันไชย, การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น, นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๖.
- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร. สวัสดิการผู้สูงอายุ : แนวคิดและวิธีปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร:มิสเตอร์ก๊อปปี้, ๒๕๔๙.
- ศรีทับทิม พานิชพันธ์. ความรู้เบื้องต้นทางสังคมสงเคราะห์, กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๑.
- ศรีทับทิม รัตนโกศล. “แนวคิดการพิทักษ์สิทธิประโยชน์”, วารสารสังคมสงเคราะห์, ๗(๒๕๒๗), หน้า ๔.
- ศรีเมือง พลังฤทธิ์. (๒๕๕๒), การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตของผู้ที่อายุตั้งแต่ ๔๕ ปีขึ้นไป ตำบลคลองสี่ อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วารสารสาธารณสุขศาสตร์, ๔๒(๑), หน้า ๔๑-๕๔.
- ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อรองรับสังคมสูงอายุของประเทศไทย. สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗. ๒๕๕๗.
- สกาเวื่อน ลาโภสูง. นักสวัสดิการ. สัมภาษณ์, วันที่ ๑๐ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓
- สกรรณ โสภาเวทย์. ปลัดเทศบาล. สัมภาษณ์, วันที่ ๑๐ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓

- สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคมไทยในมิติทางสังคมวิทยา, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕
- สุนันทา คุ่มเพชร. “อิทธิพลของพฤติกรรมการส่งเสริมสุขภาพตนเอง การมีส่วนร่วมในชุมชนและความต้องการบริการสวัสดิการสังคมต่อภาวะสุขภาพจิตผู้สูงอายุในอำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง”, รายงานการวิจัย, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๕.
- สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, “สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย”, วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๗. (๒๕๕๗), หน้า ๗๕.
- สุรกุล เจนอบรม. **วิสัยทัศน์ผู้สูงอายุและการศึกษานอกระบบสำหรับผู้สูงอายุไทย**, กรุงเทพมหานคร: นิชินแอตเวอร์ไทยซิงก์กรุ๊ป, ๒๕๔๑.
- สุรชาติ บวรศักดิ์. ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล. สัมภาษณ์, วันที่ ๑๑ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. **สังคมวิทยา ภาวะผู้สูงอายุ**, กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (สทส.) สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.). **โครงการวิจัยเรื่อง การประมาณการงบประมาณสำหรับผู้สูงอายุ และแหล่งที่มาของเงิน**. มีนาคม ๒๕๕๕.
- สำนักปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **“ประชากรผู้สูงอายุไทย : ปัจจุบันและอนาคต”**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๘.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย, **จำนวนผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย**, หนองคาย: สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย, ๒๕๖๐.
- วันทีย์ วาสิกะสิน และคณะ. **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์**, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓.
- อภิัญญา เวชชัย, **“การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองในการพัฒนาการศึกษา”**, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๔.
- อลงกรณ์ อรรคแสง, **พัฒนาการการจัดโครงสร้างองค์กรปกครองท้องถิ่นของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ**, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๗.
- อรุณรัตน์ เปี้ยคล้าย. หัวหน้าฝ่ายสวัสดิการและพัฒนาชุมชน. สัมภาษณ์, วันที่ ๑๑ เดือน มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๓.
- อำเภอเมืองหนองคาย, **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย**, สืบค้นจาก <http://www.amphoe.com/menu.php?mid=๑&am=๗๓๔&pv=๖๘>
- ฤทธิเดช ภูจิรัง, **“ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์”**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๘, หน้า ๒๓.

ภาษาอังกฤษ

Clarke, John J, **Outline of Local Government of the United Kingdom.** London :
Sirlssac. Pitman, 1957.

Liu, B. C. (1975). **Quality of life: Concept, measure and result.** The American
Journal of Economic and Sociology, 34, 12.

James Manor, **The Political Economy of Democratic Decentralization.** Washington,
D.C.: The World Bank, 1999.

Montagu, Haris G, **Comparative Local Government,** London : Hutchinson' University
Library, 1984.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามวิจัย

เรื่อง ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามฉบับนี้ สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย ในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายเท่านั้น

๒. คำตอบทุกคำตอบ ข้อมูลทุกอย่างในแบบสอบถามฉบับนี้เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคล ผู้วิจัย
ถือเป็นความลับ จึงไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม

๓. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ

๔. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และเขตท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบระบุรายการ (Check List)

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เกี่ยวกับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุ จำนวน ๖ ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ปัจจัยมาตรฐานด้านรายได้ ปัจจัยมาตรฐานด้านที่พักอาศัย ปัจจัยมาตรฐานด้านนันทนาการ ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง และปัจจัยมาตรฐานการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบโดยใช้แบบเลือกตอบ

ตอนที่ ๓ คำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุต่อองค์ประกอบคุณภาพของผู้สูงอายุ จำนวน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพอารมณ์ และความสุขทางสังคม ซึ่งลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบโดยใช้แบบเลือกตอบ

ตอนที่ ๔ ข้อเสนอแนะต่อการสร้างความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

๕. ผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะใช้เป็นแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายต่อไป

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ดร.ภัสสิลา น้อยเจริญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตหนองคาย

ตอนที่ ๑ สอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในตัวเลือกให้ตรงกับความเป็นจริง

๑. เพศ

() ชาย () หญิง

๒. อายุ

() ต่ำกว่า ๓๐ ปี () ๓๑ - ๔๐ ปี

() ๔๑ - ๕๐ ปี () ๕๑ - ๖๐ ปี

() ๖๑ ปีขึ้นไป

๓. อาชีพ

() นักเรียน/นักศึกษา () เกษตรกร/แม่บ้าน

() ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว () พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน

() ลูกจ้างราชการ/ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

๔. เขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ (โปรดระบุ)

.....
.....

ตอนที่ ๒ คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุ เกี่ยวกับปัจจัยสังเคราะห์ผู้สูงอายุที่มีผลต่อความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความ และใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน ในช่องระดับความคิดเห็นเพียงช่องเดียวเท่านั้น และขอความกรุณาตอบทุกข้อ

ความหมายของค่าคะแนน

๕ หมายถึง ระดับปัจจัยมีผลสูงมาก

๔ หมายถึง ระดับปัจจัยมีผลมาก

๓ หมายถึง ระดับปัจจัยมีผลปานกลาง

๒ หมายถึง ระดับปัจจัยมีผลน้อย

๑ หมายถึง ระดับปัจจัยมีผลน้อยมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย	ระดับปัจจัย				
	สูงมาก (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยมาก (๑)
๑. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล					
๑.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งศูนย์บริหารสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ					
๑.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดให้มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ					
๑.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้บริการความรู้ การแนะนำการดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีแก่ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุ					
๑.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุด้วยความสะดวกและรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ					
๑.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการด้านกายภาพบำบัด การนวดแผนโบราณสำหรับผู้สูงอายุ					
๒. ด้านรายได้					
๒.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดสวัสดิการรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีที่พำนักที่เพียงพอ					

ปัจจัยที่มีผลต่อความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย	ระดับปัจจัย				
	สูง มาก (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย มาก (๑)
๒.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน					
๒.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุตามกำหนดเวลาอย่างสม่ำเสมอ					
๒.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกองทุนสำรองเพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวันสำหรับผู้สูงอายุ					
๒.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ					
๓. ด้านมาตรฐานที่พักอาศัย					
๓.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการจัดหาที่พักอาศัยแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพ ด้านการเงินและปัญหาอื่นๆ					
๓.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการจัดหาสถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องรับการรักษาพยาบาลอย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง					
๓.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้คำแนะนำและข้อมูลเกี่ยวกับบ้านพักคนชราสำหรับผู้สูงอายุที่มีความประสงค์ที่จะเข้าพัก					
๓.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการจัดหาอยู่อาศัยให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือไร้ที่พึ่งพิง					
๓.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ผู้สูงอายุตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง					
๔. ด้านนันทนาการ					
๔.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุประจำหมู่บ้านหรือชุมชน					
๔.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศูนย์บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกกำลังกายและเล่นกีฬา					

ปัจจัยที่มีผลต่อความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย	ระดับปัจจัย				
	สูง มาก (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย มาก (๑)
สำหรับผู้สูงอายุ					
๔.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรม นันทนาการ งานรื่นเริงสำหรับผู้สูงอายุในวันหยุด					
๔.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรม นันทนาการร่วมกับเยาวชนคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ					
๔.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรม ทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติและศาสนสถานสำหรับ ผู้สูงอายุ					
๕. ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง					
๕.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุใน อาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่นๆ					
๕.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการสงเคราะห์ จัดงานศพตามประเพณีให้แก่ผู้สูงอายุ					
๕.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งศูนย์ สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน					
๕.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการด้าน ศาสนกิจและบริการฅาปนกิจให้แก่ผู้สูงอายุที่ไร้ญาติ					
๕.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้ สมาชิกในครอบครัวมีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุด้วย การให้ความรู้เกี่ยวกับบริการต่างๆ					
๖. ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน					
๖.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการดูแล ผู้สูงอายุในช่วงเวลากลางวัน					
๖.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการออกเยี่ยม บ้านผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ					
๖.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดให้มี อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน					
๖.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการตั้งระบบเฝ้า ระวังเพื่อดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน					

ปัจจัยที่มีผลต่อความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย	ระดับปัจจัย				
	สูง มาก (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย มาก (๑)
๖.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบดูแล ผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน					

ตอนที่ ๓ สอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง
จังหวัดหนองคาย

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความ และใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริง
ของท่าน ในช่องระดับความคิดเห็นเพียงช่องเดียวเท่านั้น และขอความกรุณาตอบทุกข้อ

ความหมายของค่าคะแนน

๕ หมายถึง ระดับคุณภาพมากที่สุด

๔ หมายถึง ระดับคุณภาพมาก

๓ หมายถึง ระดับคุณภาพปานกลาง

๒ หมายถึง ระดับคุณภาพน้อย

๑ หมายถึง ระดับคุณภาพน้อยที่สุด

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย	ระดับคุณภาพชีวิต				
	มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)

๑. ด้านร่างกาย

๑.๑ ท่านรู้สึกว่าคุณภาพร่างกายมีความสมบูรณ์ แข็งแรงดี					
๑.๒ ท่านมีกำลังและแรงมากพอในการลุกเดิน หรือเคลื่อนไหวร่างกายได้					
๑.๓ ท่านมีความสามารถทางด้านร่างกายใน ประกอบกิจวัตรประจำวันต่างๆ					
๑.๔ ท่านสามารถทำงานได้เป็นปกติโดยไม่ต้องพึ่ง ยารักษาอาการต่างๆ					

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย	ระดับคุณภาพชีวิต				
	มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๑.๕ ท่านไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นในการ เคลื่อนไหวร่างกาย					
๒. ด้านสุขภาพจิตใจ					
๒.๑ ท่านรู้สึกว่าคุณค่าและความสำคัญ ต่อบุคคลในครอบครัว					
๒.๒ ท่านรับรู้และรับสภาพการเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับสภาพร่างกายได้					
๒.๓ ท่านมีความมั่นใจในตนเองในการที่จะ ประกอบกิจวัตรประจำวัน					
๒.๔ ท่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้ อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง					
๒.๕ ท่านมีความพอใจในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน					
๓. ด้านสุขภาพอารมณ์					
๓.๑ ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ไม่ ว่าจะเป็นการดีใจ เสียใจ ตื่นเต้นหรือหวาดกลัว					
๓.๒ ท่านรู้สึกมีความสุขขณะที่ใช้ชีวิตร่วมกับ สมาชิกในครอบครัว					
๓.๓ ท่านสามารถกำจัดความเครียดที่เกิดขึ้นได้					
๓.๔ ท่านมีความสุขในการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน					
๓.๕ ท่านรู้สึกผ่อนคลายจากการปฏิบัติกิจวัตร ประจำวัน					
๔. ความสุขทางสังคม					
๔.๑ ท่านสามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นที่ไม่ใช่ สมาชิกในครอบครัวได้อย่างมีความสุข					
๔.๒ ท่านรู้สึกมีความสุขที่ได้แบ่งปันกับสมาชิกใน สังคม					
๔.๓ ท่านมีความรู้สึกที่ดีที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่ง กันและกันกับสมาชิกในชุมชน					

คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย	ระดับคุณภาพชีวิต				
	มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๔.๔ ท่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับ สมาชิกในชุมชนได้อย่างมีความสุข					
๔.๕ ท่านได้รับการยอมรับว่า เป็นสมาชิกในชุมชน ที่ท่านอาศัยอยู่					

ขอขอบพระคุณทุกท่านในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

การสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

โครงสร้างการสัมภาษณ์

๑. แนะนำตัวผู้สัมภาษณ์พร้อมกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์
๒. พูดคุยสนทนาแบบกันเอง ในลักษณะมีโครงสร้างคร่าวๆ ดังนี้
 - ๒.๑ จากผลการศึกษาในระยะที่ ๑ ที่เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สูงอายุหรือตัวแทนผู้สูงอายุเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ปรากฏว่า มี ๓ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ คือ
 - ๑) ปัจจัยมาตรฐานด้านการสร้างบริการทางสังคมและเครือข่ายเกื้อหนุน
 - ๒) ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง
 - ๓) ปัจจัยมาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาสุขภาพท่านเห็นด้วยกับผลการวิจัยหรือไม่ อย่างไร
 - ๒.๒ ท่านมีข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุอย่างไร เพื่อให้เกิดเป็นต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป
๓. สิ้นสุดการสัมภาษณ์

ภาคผนวก ค
ค่าความสอดคล้อง (IOC)

ตารางภาคผนวกที่ ๑ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของ
วัตถุประสงค์กับข้อความ (Item of Objective Congruence หรือ IOC) เกี่ยวกับปัจจัยสังเคราะห์
ผู้สูงอายุ

ข้อความ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓		
๑. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล					
๑.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการ จัดตั้งศูนย์บริหารสาธารณสุขสำหรับผู้ สูงอายุ	๑	๑	๑	๓	๑
๑.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการ จัดให้มีการตรวจสุขภาพผู้สูงอายุที่บ้าน อย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๓	๑
๑.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการ ให้บริการความรู้ การแนะนำการดูแล สุขภาพที่ถูกวิธีแก่ผู้สูงอายุและผู้ดูแล ผู้สูงอายุ	๑	๑	๑	๓	๑
๑.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการ ให้บริการด้านสาธารณสุขแก่ผู้สูงอายุด้วย ความสะดวกและรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ	๑	๑	๑	๓	๑
๑.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี บริการด้านกายภาพบำบัด การนวดแผน โบราณสำหรับผู้สูงอายุ	๑	๑	๑	๓	๑
๒. ด้านรายได้					
๒.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการ จัดสวัสดิการรายได้แก่ผู้สูงอายุที่ยากจน และไม่มีที่พำนักที่เพียงพอ	๑	๑	๑	๓	๑
๒.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการ ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริม สวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑
๒.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการ จ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุตามกำหนดเวลา อย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๓	๑
๒.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี กองทุนสำรองเพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพ ประจำวันสำหรับผู้สูงอายุ	๑	๑	๑	๓	๑

ตารางภาคผนวก ๑ (ต่อ)

ข้อความคำถาม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓		
๒.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	๑	๑	๑	๓	๑
๓. ด้านที่พักอาศัย					
๓.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการจัดหาที่พักอาศัยแก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพ ด้านการเงินและปัญหาอื่นๆ	๑	๑	๑	๓	๑
๓.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการจัดหาสถานพยาบาลสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องได้รับการรักษาพยาบาลอย่างเป็นประจำและต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๓	๑
๓.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้คำแนะนำและข้อมูลเกี่ยวกับบ้านพักคนชราสำหรับผู้สูงอายุที่มีความประสงค์ที่จะเข้าพัก	๑	๑	๑	๓	๑
๓.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือไร้ที่พึ่งพิง	๑	๑	๑	๓	๑
๓.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ผู้สูงอายุตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง	๑	๑	๑	๓	๑
๔. ด้านนันทนาการ					
๔.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุประจำหมู่บ้านหรือชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑
๔.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศูนย์บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการออกกำลังกายและเล่นกีฬาสำหรับผู้สูงอายุ	๑	๑	๑	๓	๑
๔.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมนันทนาการ งานรื่นเริงสำหรับผู้สูงอายุในวันหยุด	๑	๑	๑	๓	๑

ตารางภาคผนวก ๑ (ต่อ)

ข้อความคำถาม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓		
๔.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชนคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๓	๑
๔.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติและศาสนสถานสำหรับผู้สูงอายุ	๑	๑	๑	๓	๑
๕. ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง					
๕.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่นๆ	๑	๑	๑	๓	๑
๕.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการสงเคราะห์จัดงานศพตามประเพณีให้แก่ผู้สูงอายุ	๑	๑	๑	๓	๑
๕.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน	๑	๑	๑	๓	๑
๕.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการด้านศาสนกิจและบริการฃาปนกิจให้แก่ผู้สูงอายุที่ไร้ญาติ	๑	๑	๑	๓	๑
๕.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับบริการต่างๆ	๑	๑	๑	๓	๑
๖. ด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน					
๖.๑ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริการดูแลผู้สูงอายุในช่วงเวลากลางวัน	๑	๑	๑	๓	๑
๖.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบริการออกเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๓	๑

ตารางภาคผนวก ๑ (ต่อ)

ข้อความคำถาม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓		
๖.๓ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑
๖.๔ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการตั้งระบบเฝ้าระวังเพื่อดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑
๖.๕ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านหรือชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑

ตารางภาคผนวกที่ ๒ ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับข้อความ (Item of Objective Congruence หรือ IOC) เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ข้อความคำถาม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓		
๑. ด้านร่างกาย					
๑.๑ ท่านรู้สึกว่าคุณภาพร่างกายมีความสมบูรณ์ แข็งแรงดี	๑	๑	๑	๓	๑
๑.๒ ท่านมีกำลังและแรงมากพอในการลุกเดินหรือเคลื่อนไหวร่างกายได้	๑	๑	๑	๓	๑
๑.๓ ท่านมีความสามารถทางด้านร่างกายในประกอบกิจวัตรประจำวันต่างๆ	๑	๑	๑	๓	๑
๑.๔ ท่านสามารถทำงานได้เป็นปกติโดยไม่ต้องพึ่งยารักษาอาการต่างๆ	๑	๑	๑	๓	๑
๑.๕ ท่านไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นในการเคลื่อนไหวร่างกาย	๑	๑	๑	๓	๑
๒. ด้านสุขภาพจิตใจ					
๒.๑ ท่านรู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่าและความสำคัญต่อบุคคลในครอบครัว	๑	๑	๑	๓	๑
๒.๒ ท่านรับรู้และรับสภาพการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับสภาพร่างกายได้	๑	๑	๑	๓	๑

ตารางภาคผนวก ๑ (ต่อ)

ข้อความคำถาม	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓		
๒.๓ ท่านมีความมั่นใจในตนเองในการที่จะประกอบกิจวัตรประจำวัน	๑	๑	๑	๓	๑
๒.๔ ท่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้ อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง	๑	๑	๑	๓	๑
๒.๕ ท่านมีความพอใจในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน	๑	๑	๑	๓	๑
๓. ด้านสุขภาพอารมณ์					
๓.๑ ท่านสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ ไม่ว่าจะเป็นการดีใจ เสียใจ ตื่นเต้นหรือหวาดกลัว	๑	๑	๑	๓	๑
๓.๒ ท่านรู้สึกมีความสุขขณะที่ใช้ชีวิตร่วมกันกับสมาชิกในครอบครัว	๑	๑	๑	๓	๑
๓.๓ ท่านสามารถกำจัดความเครียดที่เกิดขึ้นได้	๑	๑	๑	๓	๑
๓.๔ ท่านมีความสุขในการพูดคุยกับเพื่อนบ้าน	๑	๑	๑	๓	๑
๓.๕ ท่านรู้สึกผ่อนคลายจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน	๑	๑	๑	๓	๑
๔. ด้านความสุขทางสังคม					
๔.๑ ท่านสามารถใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวได้อย่างมีความสุข	๑	๑	๑	๓	๑
๔.๒ ท่านรู้สึกมีความสุขที่ได้แบ่งปันกับสมาชิกในสังคม	๑	๑	๑	๓	๑
๔.๓ ท่านมีความรู้สึกที่ดีที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันกับสมาชิกในชุมชน	๑	๑	๑	๓	๑
๔.๔ ท่านสามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมกับสมาชิกในชุมชนได้อย่างมีความสุข	๑	๑	๑	๓	๑
๔.๕ ท่านได้รับการยอมรับว่า เป็นสมาชิกในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่	๑	๑	๑	๓	๑

ภาคผนวก ง

คำความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

ตารางภาคผนวกที่ ๓ ผลการทดสอบหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามและการหาค่าสัมประสิทธิ์
อย่างง่ายระหว่างรายข้อกับรวมทุกข้อ (Item-total Correlation)

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
คำถามข้อที่ 1	182.23	482.047	.041	.926
คำถามข้อที่ 2	182.47	476.671	.143	.926
คำถามข้อที่ 3	182.23	468.461	.420	.924
คำถามข้อที่ 4	182.57	465.013	.553	.923
คำถามข้อที่ 5	182.63	457.964	.549	.923
คำถามข้อที่ 6	182.53	482.120	.015	.927
คำถามข้อที่ 7	182.70	453.183	.695	.922
คำถามข้อที่ 8	181.97	489.551	.172	.929
คำถามข้อที่ 9	182.73	453.444	.576	.923
คำถามข้อที่ 10	182.83	456.695	.414	.925
คำถามข้อที่ 11	182.63	467.482	.359	.925
คำถามข้อที่ 12	182.33	466.161	.478	.924
คำถามข้อที่ 13	182.80	450.786	.595	.922
คำถามข้อที่ 14	182.97	456.447	.583	.923
คำถามข้อที่ 15	182.43	452.599	.655	.922
คำถามข้อที่ 16	182.17	456.902	.573	.923
คำถามข้อที่ 17	182.20	446.303	.764	.921
คำถามข้อที่ 18	182.50	440.810	.828	.920
คำถามข้อที่ 19	182.10	450.300	.714	.921
คำถามข้อที่ 20	182.70	453.941	.653	.922
คำถามข้อที่ 21	182.60	441.145	.810	.920
คำถามข้อที่ 22	182.43	459.495	.669	.922
คำถามข้อที่ 23	182.60	445.076	.769	.921
คำถามข้อที่ 24	182.47	457.568	.631	.922
คำถามข้อที่ 25	182.27	456.478	.729	.922
คำถามข้อที่ 26	182.80	454.234	.606	.922
คำถามข้อที่ 27	182.50	452.672	.678	.922
คำถามข้อที่ 28	182.53	467.568	.442	.924

ตารางภาคผนวกที่ ๓ (ต่อ)

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
คำถามข้อที่ 29	182.43	453.495	.634	.922
คำถามข้อที่ 30	182.73	461.375	.548	.923
คำถามข้อที่ 31	181.87	469.706	.404	.924
คำถามข้อที่ 32	181.70	477.941	.145	.926
คำถามข้อที่ 33	181.63	470.171	.322	.925
คำถามข้อที่ 34	182.10	464.024	.419	.924
คำถามข้อที่ 35	181.67	462.575	.503	.923
คำถามข้อที่ 36	181.50	479.017	.142	.926
คำถามข้อที่ 37	181.67	470.299	.308	.925
คำถามข้อที่ 38	181.60	481.766	.037	.927
คำถามข้อที่ 39	182.00	471.517	.282	.925
คำถามข้อที่ 40	181.53	485.085	.059	.927
คำถามข้อที่ 41	181.83	475.109	.268	.925
คำถามข้อที่ 42	181.53	475.637	.224	.925
คำถามข้อที่ 43	181.93	464.892	.520	.923
คำถามข้อที่ 44	181.77	477.426	.138	.926
คำถามข้อที่ 45	181.67	479.954	.100	.926
คำถามข้อที่ 46	181.70	479.183	.118	.926
คำถามข้อที่ 47	181.67	476.644	.159	.926
คำถามข้อที่ 48	181.60	475.490	.184	.926
คำถามข้อที่ 49	181.57	477.013	.184	.926
คำถามข้อที่ 50	181.47	472.189	.305	.925

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 50

Alpha = .925

ภาคผนวก จ

แบบสรุปโครงการ

แบบสรุปโครงการวิจัย

<p>สัญญาเลขที่ ว.๐๒๑/๒๕๖๑</p> <p>ชื่อโครงการ ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย</p> <p>ผู้วิจัย นางสาวกัญชลา น้อยเจริญ</p> <p>วิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย</p> <p>โทร. ๐๘๘๓๔๐๔๒๖๙ E-mail. nid5269@gmail.com</p>
<p>ความเป็นมาและความสำคัญ</p> <p>การวิจัย ต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย เกิดจากผู้วิจัยสนใจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ต้องเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องเป็นที่ยอมรับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อให้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จึงมีการกำหนดมาตรฐานในการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขึ้นมา จำนวน ๖ มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการวัดมาตรฐานในการดำเนินงานเพื่อจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ จากการดำเนินงานด้านสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานและตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ จึงทำให้ผู้วิจัย เกิดความสนใจว่า การดำเนินงานด้านสวัสดิการผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย อันจะก่อให้เกิดการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในรูปแบบของความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุอย่างไร เพื่อพัฒนาเป็นต้นแบบความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายต่อไป</p>
<p>วัตถุประสงค์การวิจัย</p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ๒. เพื่อสร้างต้นแบบการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคายในเชิงนโยบายสาธารณะ ๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
<p>ผลการวิจัย</p> <p>๑. ปัจจัยสงเคราะห์ผู้สูงอายุที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทรแก่ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับปัจจัยสงเคราะห์ผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ๓ อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านมาตรฐานด้าน</p>

สุขภาพและการรักษาพยาบาล รองลงมาคือ ปัจจัยด้านรายได้ ปัจจัยด้านนันทนาการ และ ปัจจัยมาตรฐานด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง

๒. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลต่อการจัดสวัสดิการด้วยความเอื้ออาทร คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยเป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม พบว่า ปัจจัยที่มีค่าสหสัมพันธ์กับความเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีความสัมพันธ์กับตัวแปรปัจจัยด้านการสร้างบริการทางสังคมและ เครือข่ายเกื้อหนุน มากที่สุด โดยมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ เท่ากับ .๒๒๗ รองลงมาคือ ปัจจัยด้านความมั่นคง ครอบครัว ผู้ดูแลและการปกครอง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๑๔๖ ปัจจัยด้านนันทนาการ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๑๓๗ โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ปัจจัยด้านรายได้ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๖๘ ปัจจัยด้านที่พักอาศัย มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๕๙ และปัจจัยด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำมาก เท่ากับ .๐๒๔ โดยรวมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย โดยรวม ได้ร้อยละ ๗.๒ มีค่า $R^2 = .๐๗๒$ และมีค่าของ F เท่ากับ ๔.๕๘๓ ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $\alpha .๐๑$

๓. ข้อเสนอแนะต่อการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

๓.๑) ควรมีกฎหมายที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มงบประมาณสำหรับการจัดสวัสดิการในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

๓.๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุให้มากขึ้นยิ่งกว่าเดิม

๓.๓) รัฐบาลควรเพิ่มงบประมาณในการฝึกอบรมสร้างอาชีพให้กับผู้สูงอายุตามศักยภาพของผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่น

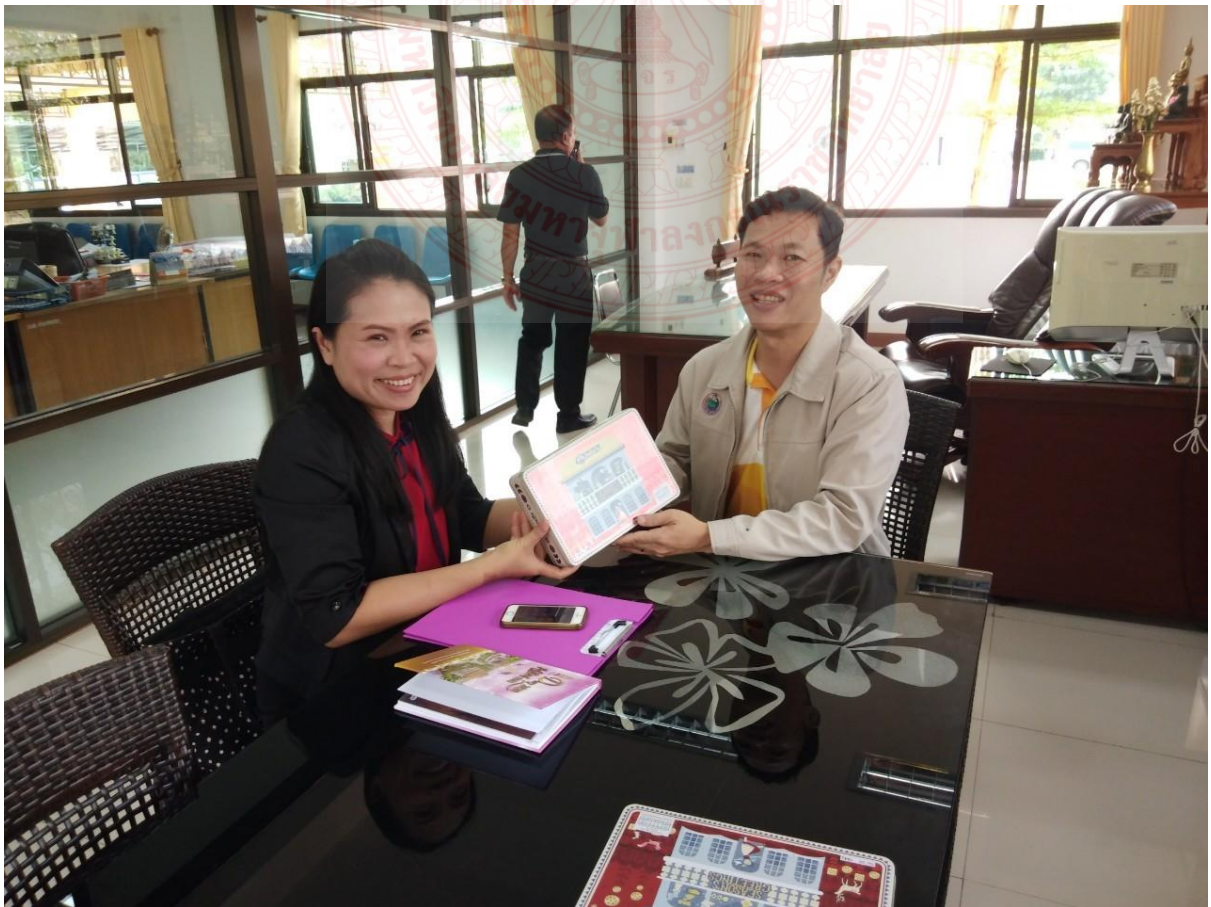
๓.๔) การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลต้องมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๕) ควรมีการตรวจสอบสิทธิในการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุว่าได้รับสิทธิการรักษาอย่างไร

๓.๖) จัดโครงการเตรียมตัวก่อนเป็นผู้สูงอายุให้กับประชาชนทั่วไป ลูกจ้าง พนักงานเอกชน หรือแม้แต่ข้าราชการ เพื่อเป็นฐานในการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ผู้สูงอายุได้อย่างมีความสุข ทั้งเรื่องของสุขภาพ ที่อยู่อาศัย อาชีพ

๓.๗) รัฐบาลควรจัดโครงการสำหรับสร้างจิตสำนึกใหม่ให้กับประชาชนใหม่ โดยไม่หวังพึ่งต่อรัฐสวัสดิการเท่านั้น

<p>๓.๘) ส่งเสริมอาชีพให้กับผู้สูงอายุได้มีอาชีพเพื่อที่จะได้มีรายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีพของผู้สูงอายุ</p> <p>๓.๙) สร้างเครือข่ายเมืองอัจฉริยะ ๔.๐ ติดตั้งเครื่องติดตามตัวผู้สูงอายุสำหรับการติดต่อขอความช่วยเหลือกรณีฉุกเฉินกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p> <p>๓.๑๐) รัฐบาลควรเพิ่มสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ คือ การเพิ่มอัตราของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เพราะรายได้ของผู้สูงอายุ คือ เงินเบี้ยยังชีพที่ได้รับจากท้องถิ่นเป็นหลัก</p> <p>๓.๑๑) สร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมทักษะในการดำเนินชีวิตให้กับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข</p>
<p>การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์</p> <p>๑. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการประยุกต์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้สูงอายุในแต่ละท้องถิ่นได้ตามความเหมาะสม</p> <p>๒. เครือข่ายองค์กรผู้ดูแลผู้สูงอายุในจังหวัดหนองคายสามารถใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ</p> <p>๓. อาจารย์ นักวิชาการ นิสิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำข้อมูลจากการวิจัยไปพัฒนากิจกรรมในพื้นที่ตนเอง เช่น การพัฒนาเครือข่ายผู้ดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่</p>
<p>การประชาสัมพันธ์</p> <p>มีการประชาสัมพันธ์ผลการวิจัยทางสิ่งพิมพ์</p>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวกัญชิตา น้อยเจริญ
วัน / เดือน / ปีเกิด	-
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	179 หมู่ 7 ตำบลกวนวัน อําเภอเมือง จังหวัดหนองคาย
ตำแหน่ง	อาจารย์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ บริหารธุรกิจ สาขาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคหนองคาย
พ.ศ. 2540	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง บริหารธุรกิจ สาขาการบัญชี วิทยาลัยเทคนิคหนองคาย
พ.ศ. 2542	บริหารธุรกิจบัณฑิต บธ.บ. (การบัญชี) มหาวิทยาลัยเกริก
พ.ศ. 2551	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2553	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บธ.ม. (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยรามคําแหง
พ.ศ. 2557	รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต รป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม